

Fredagen den 8 mars

Kl. 09.00–16.09

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 16 februari justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:586

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:586 Sveriges agerande i förhandlingarna om
LBI

av Lorena Delgado Varas (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 7 mars 2024

Utrikesdepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:590

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:590 Konsekvenser av statliga bolags framtids-
säkring

av Hanna Westerén (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 6 mars 2024

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:599 Jämställdhetsfokus i biståndet
av Lotta Johnsson Fornarve (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 7 mars 2024

Utrikesdepartementet

Johan Forssell (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2023/24:81 till socialutskottet

Skrivelse

2023/24:115 till utrikesutskottet

Svar på
interpellationer

§ 4 Svar på interpellation 2023/24:477 om framtida rekrytering av personal till Försvarsmakten

Anf. 1 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Johan Andersson har frågat mig på vilket sätt jag ska tillse att Försvarsmakten lyckas med att rekrytera personal samtidigt som flera sektorer på arbetsmarknaden står inför nyrekryteringar samt återrekryteringar på grund av avgångar.

Personalförsörjning av Försvarsmaktens krigs- respektive grundorganisation är av strategisk betydelse för att kunna organisera fullt bemannade och övade krigsförband. Inriktningen i gällande försvarsbeslut klargör att antalet befattningar i krigsorganisationen ska växa från cirka 60 000 till cirka 100 000 år 2030. Denna tillväxt har många utmaningar och blir än mer komplex med till exempel kommande stora pensionsavgångar, bemanning av Natos militära strukturer och fler kvalificerade utbildare för att möta behovet av ett ökat antal värnpliktiga.

För att kunna omhänderta denna utveckling krävs en långsiktig planering av personalförsörjningen. Detta innefattar alla kategorier av personal. För att bibehålla långsiktigheten i planeringen har Försvarsmakten i sitt regleringsbrev för 2024 uppgiften att upprätthålla ett tioårsperspektiv. Konkret innebär detta att myndigheten ska redovisa en planering för utvecklingen av myndighetens personella sammansättning i krigs- respektive grundorganisationen 2025–2034.

Värnplikten är en grundförutsättning för Försvarsmaktens fortsatta tillväxt. Krigsorganisationens behov kan inte mötas endast med anställd per-

sonal, och därför ökar antalet värnpliktiga som utbildas årligen till cirka 8 000 år 2025. Överbefälhavaren säger också i sitt militära råd avseende utvecklingen av det militära försvaret att antalet värnpliktiga behöver öka till cirka 10 000 redan 2030. En ökning av antalet värnpliktiga innebär dessutom en utökad rekryteringsbas för såväl yrkes- och reservofficerare som anställda soldater.

Försvarsmaktens personalförsörjning är inte bara beroende av en god rekrytering. Myndigheten behöver också vara en attraktiv arbetsgivare som kan behålla och utveckla sin personal. I budgetsatsningarna på det militära området för 2024 gjordes omprioriteringar mellan anslag för 2024 och 2025 samt beräknade tillskott för 2026. Detta gjordes bland annat i syfte att möjliggöra för Försvarsmakten att avdela resurser för att attrahera, rekrytera och behålla personal.

Enligt den arbetsgivarpolitiska delegeringen, som gäller sedan 1994 och som riksdagen vid upprepade tillfällen har ställt sig bakom, ligger ansvaret för myndighetens personalfrågor inte på regeringen utan på myndigheten, i det här fallet Försvarsmakten.

Regeringen anger övergripande målsättningar och uppgifter samt organisatoriska ramar för grund- och krigsorganisationen. Riksdagen och regeringen tilldelar sedan ekonomiska medel till Försvarsmakten för att genomföra verksamheten. Med undantag för antalet värnpliktiga och inom dessa ramar beslutar myndigheten den personella sammansättningen av sin organisation.

Om Försvarsmakten ser ett problem och den åtgärd som krävs för att lösa problemet ligger utanför myndighetens mandat och befogenheter har Försvarsmakten möjlighet att återkomma till regeringen.

Min bild är att Försvarsmakten bedriver ett målinriktat och strukturerat rekryteringsarbete i nära samarbete med Totalförsvarets plikt- och provningsverk. Jag följer Försvarsmaktens arbete på området noga.

Anf. 2 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för ett i mitt tycke ganska bra svar. Det hör väl inte till vanligheterna att man säger det från oppositionens sida. Det känns ändå som att försvarsministern och regeringen har tagit problematiken med framtida rekrytering inom Sveriges hela arbetsmarknad men framför allt inom Försvarsmakten på allvar.

Vi står inför ganska stora pensionsavgångar framöver på svensk arbetsmarknad. Vi har sektorer som med all sannolikhet kommer att växa. Det handlar inte minst om offentlig sektor och återrekrytering av dem som kommer att lämna sina anställningar framöver på grund av pensionsavgångar och annat.

Vi vet i dag att Försvarsmakten har ett arbete att göra för att kunna rekrytera upp utifrån säkerhetsläget, utifrån den tillväxt som vi politiskt har varit överens om att ha, utifrån vårt medlemskap i Nato som fastställdes i går med mera. Här har jag ett par följdfrågor. Jag är väl medveten om den arbetsgivarpolitiska delegeringen och ansvarsfördelningen mellan Försvarsmakten som utförare och regeringen och riksdagen i vårt uppdrag att fördela medel och sätta upp mål. Jag vill dock fråga vad försvarsministern specifikt ser att man behöver göra för att kunna attrahera ny arbetskraft till Försvarsmakten.

Vi har kommit en bit på väg när det gäller att engagera fler kvinnor i Försvarsmakten, men vi har ett stort arbete kvar. Jag hade förmånen att tillsammans med utskottet vara i Finland för några veckor sedan, och de tittar med ganska positiva ögon på Sverige där vi har kommit längre i just rekryteringen av kvinnlig arbetskraft. Jag vill dock gärna att ministern utvecklar, om han har möjlighet, vad mer vi kan göra för att få en mer jämställd arbetsmarknad kopplat till Försvarsmakten.

Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Johan Andersson, för en angelägen interpellation!

Försvarsmaktens viktigaste tillgång är dess personal. Vi kommer aldrig att lyckas få vårt försvar att växa om vi inte stärker personalförsörjningen. Det är helt avgörande. Vi behöver fler värnpliktiga, också för att fler mäniskor sedan ska välja en väg som anställd soldat – reservofficer, specialistofficer eller officer.

Precis som Johan Andersson säger i sin interpellation är det många sektorer som nu kommer att växa samtidigt och attrahera de här människorna. Det handlar om polisen, om Kustbevakningen, om tullen och om Försvarsmakten. Det handlar om människor vars egenskaper nu är starkt efterfrågade.

Beträffande fler kvinnor inom Försvarsmakten var det ju så att när den förra regeringen med Johan Anderssons parti återaktiverade värnplikten, något vi i oppositionen stödde, gick vi från frivillig rekrytering till plikt. Vi gjorde också plikten könsneutral, vilket var utmärkt. I stället för en pool på 50 000 människor fick vi en pool på 100 000 människor att kunna rekrytera från.

När vi gick från den frivilliga rekryteringen till värnplikten gick också andelen kvinnor i Försvarsmakten upp. Under den frivilliga rekryteringen låg den på 12–13 procent. Nu ligger den någonstans mellan 22 och 23 procent. Är detta bra nog? Nej, jag tycker att det finns skäl att jobba mer på det här området.

Vad kan vi då göra, om jag ska vara lite mer specifik, för att få fler kvinnor att välja Försvarsmakten och också fortsätta inom den? Ett område där jag tycker att det finns en stor förbättringspotential är personlig utrustning. Det har tagit för lång tid att få fram ballistiska kroppsskydd för tjejer som gör värnplikten. Det har funnits brister när det kommer till underkläder och regnställ. Att få goda ambassadörer från Försvarsmakten som kan attrahera fler kvinnor dit tycker jag också är mycket angeläget.

Låt mig också säga något om vad regeringen gör i övrigt och som jag inte nämnde i mitt interpellationssvar. Vi har sjösat en utredning på personalförsörjningsområdet, för att få ökad tillgång till personal. Det handlar om ökad tillgång till värnpliktiga, reservofficerare och civilanställda.

Där tittar vi på några saker. En är att de anställda soldaterna egentligen har möjlighet att stanna upp till tolv år inom Försvarsmakten. Men vi märker att många slutar inom fyra år. Det kan finnas olika skäl till det. Det kan bland annat vara att man går vidare i sin karriär och väljer att bli specialistofficer eller officer. Det är bra. Då stannar man inom försvarsfamiljen.

Men vi har också sett många tidiga avgångar. Riksrevisionen har gjort granskningen av kontinuerligt anställda soldater. Många har uppfattat att bristerna på övningsverksamhet eller på personlig utrustning också har präglat dem. Därför är det bra att vi nu kommer att få ett fördjupat underlag

för vad som skulle göra det möjligt för de anställda soldaterna att stanna längre inom Försvarsmakten. Det är ett område som utredningen tittar på.

Vi ser också över till exempel möjligheten till en uttrycklig rätt till tjänstledighet för reservofficerare, så att fler kan välja den banan. Och vi tittar på hur Försvarsmakten kan använda de civilanställda i större omfattning.

Det är några av de åtgärder vi gör kopplat till den utredning om personalförsörjning som pågår och som syftar till att få ökad tillgång till personal i Försvarsmakten. Det är avgörande för tillväxten vi behöver i detta allvarliga säkerhetspolitiska läge.

Anf. 4 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack för vidareutvecklingen av svaret, försvarsministern!

Precis som försvarsministern säger finns det en hel del kvar att göra för att öka på volymen med kvinnor i Försvarsmakten. Försvarsministern pekar på några punkter.

Jag tror att mycket handlar om att se till att vi har en bra bild av vår försvarsmakt och givetvis att det finns bra förutsättningar med skyddsutrustning med mera. Men det handlar säkert också mycket om själva klimatet och toleransen. Det är en kader som vi inte har haft inom Försvarsmakten tidigare och som nu kommer in. Tidigare var det väldigt mansdominerat och reglerat på det sättet.

Försvarsministern tog själv upp en sak. I veckan hade vi en sittning med Förbundet Reservofficerarna. De pekade just på att de som i dag är reservofficerare upplever att det är väldigt svårt att få tjänstledigt från arbetsgivarna, vilket jag blev förvånad över. De hade ett starkt önskemål: att man ska fundera på eller överväga möjligheten att få tjänstledigt för att vid tillfällen tjänstgöra som reservofficer. Nu är det en fråga som kanske i första hand ska hanteras av parterna på arbetsmarknaden. Men man pekade mycket på vikten av att försöka lösa de delarna och på villkoren.

Där finns också mer att belysa i den kommande utredningen. Det hoppas jag verkligen på. Och jag tar försvarsministern på orden, att man tar med de frågorna i utredningens fortsatta hantering.

Likaledes när det gäller civilanställda där det också handlar om möjligheten att gå vidare, om karriärmöjligheter. Många har lärt sig grunderna och kan verksamheten väl. Det finns väl en del som är bra. Det är ungefär så man resonerar också inom andra sektorer på svensk arbetsmarknad. Jag tänker på polis och annat. Man kan använda dem som redan i dag är inne i systemet, snabbutbilda dem och få till det på olika sätt.

Jag har ytterligare en fråga om detta. Vi kommer alltid att ha trånga sektorer utifrån arbetsmarknadsläge och annat. Då tänker jag på ortlokalisering. Nu kommer verksamheten att växa ännu mer, och vi kommer förhoppningsvis att öppna verksamhet på nya orter. Hur resonerar ministern utifrån det? Belyses det också i utredningen hur man kommer att stimulera det?

Det kan ju krävas andra stimulanser kopplat till det. Det handlar oftast om arbete för medföljande och hela den sociala delen. Jag tror att vi måste bli mycket bättre på att hantera det. För ett antal år sedan var det väldigt populärt. Då pratade man mycket om tandemrekryteringar. Kan man göra mer där?

Anf. 5 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tycker att Johan Andersson resonerar klokt om vikten av att vara stenhård mot ovälkommet beteende. Det är ungefär en värnpliktig på tio som upplever ovälkommet beteende. Men av dem är det dubbelt så många tjejer som killar. I mansdominerade yrken är det tyvärr ofta så. Jag vet att Försvarsmakten arbetar hårt med det. Jag har haft interpellationsdebatter om det här tidigare. Man arbetar med värdegrundsarbete och har noggrann uppföljning. Försvarsmaktens personalansvarsnämnd kan också agera när det gäller detta.

Men det måste vara stenhårt om vi ska lyckas få in fler kvinnor i Försvarsmakten. Om vi får det är min bedömning att vi kommer att få ett bättre och starkare försvar. Man ska inte välja bort Försvarsmakten på grund av att man har blivit utsatt för ovälkommet beteende.

När det gäller reservofficerare och rätt till tjänstledighet är det en av de 14 punkter som det står uttryckligen att utredningen ska titta på. Det är en mycket erfaren utredare, Roland Ekenberg, som tidigare var rikshemvärnschef. Jag har alltså gott hopp om att den kommer att landa i väl underbyggda och kloka slutsatser.

Johan Andersson lyfter upp en annan dimension när det gäller Försvarsmakten. Tidigare hade man nog uppfattningen – den kvarstår naturligtvis – att arbeta inom Försvarsmakten delvis är ett livsstilsyrke, delvis ett yrke där man förväntas vara mobil och flytta runt till olika ställen i Sverige men i allt högre grad också utomlands. Då är det viktigt att det finns bra villkor också för de medföljande, oavsett om det är män eller kvinnor som följer med sina partner.

Kopplat till vårt Natointräde tittar man också på det nu. Vi kommer att skicka ned ungefär 250 personer. Inom de kommande sex åren ska vi ha full personaluppfyllnad där. Vi tittar på de villkoren. Det är angeläget.

Utredningen kommer att titta på såväl reservofficerare som civilanställda, värnpliktiga och de anställda soldaterna. Men för att lyckas få grundorganisationen att växa behöver vi också fler officerare. Om vi ska ha fler värnpliktiga måste vi också ha fler som utbildar. Därför gjorde regeringen en satsning i den här budgeten på att bygga ut officersprogrammet med 25 platser. Vi går från 250 till 275 platser.

Beroende på vad Försvarsberedningen säger i sin slutrapport i april är det möjligt att vi kommer att behöva vidta fler åtgärder för det. Vi tillför också mer ekonomiska medel för att möjliggöra för utbyggnaden av officersprogrammet. Det är viktigt för tillväxten.

Anf. 6 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret, försvarsministern! Det känns ändå som att det finns en stor samsyn om hur vi jobbar vidare med den här delen.

Jag tror också att det finns flera viktiga faktorer. Jag vet att Försvarsmakten har blivit bättre på det. Det handlar också om att marknadsföra utåt. Nu har det funnits stort intresse och fokus bland befolkningen för olika frågor kopplat till detta, inte minst utifrån Rysslands annektering av Ukraina och hotbilden. Det har kommit mycket närmare, och det har varit stort fokus på de delarna. Förhoppningsvis kommer det att vara ett tryck kopplat till det.

Men då gäller det också att passa på att bearbeta och försöka göra det attraktivt. Vi riksdagsledamöter har genomfört ett antal besök i våra val-

kretsar hos skolklasser i årskurs 9 och på gymnasieskolor. Det har varit stort fokus på just civil beredskap, på vad som händer nu, på försvarets roll, hur framtiden kommer att se ut och annat. Det gäller att kunna bearbeta det.

Jag vill gärna höra lite hur man jobbar med den delen. Vilka fler områden och möjligheter att bearbeta ser ministern?

Anf. 7 Förvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Johan Andersson, för den här debatten! Jag uppskattar att Johan Andersson är ute och besöker skolor och pratar om säkerhets- och försvarsfrågor. Jag märker ett ökat intresse kring de här frågorna, inte minst bland ungdomar.

Det jag vill understryka, som jag uppfattar att Försvarmakten gör alldeles utmärkt, är att skolinformatörer åker ut till skolor och får väldigt fina resultat eftersom man höjer kunskapsnivån bland ungdomar kopplat till vad det aktuella säkerhets- och försvarsläget medför och också vad det innebär att göra värnplikt. De resultaten har varit bra, och skolinformatörernas insatser är ett bra sätt att höja medvetenheten bland unga människor.

Grunden för vår personalförsörjning består av värnpliktiga, och den bygger ytterst på att vi har värnpliktiga som trivs i Försvarmakten och vill fortsätta inom Försvarmakten. Resultaten är numera fina. Över 82 procent av de värnpliktiga uppfattar det som en positiv erfarenhet att genomföra värnplikten. Över hälften av dem säger att de vill fortsätta inom Försvarmakten i en eller annan form. Direkt efter avslutad värnplikt brukar ungefär 25 procent fortsätta, men många kan också fortsätta sitt engagemang i någon frivillig försvarsorganisation eller i hemvärnet i ett senare skede.

Låt mig säga att jag tycker att vi har ett rätt så bra personalförsörjningssystem i Sverige. Jag märker att det finns ett stort internationellt intresse kring det system vi har med både värnpliktiga och stående förband. Vi hade i veckan besök av den tyske försvarsministern, som är intresserad av den svenska modellen. Det har också varit stort intresse från Nederländerna, bland andra, och till del från Storbritannien. Jag tycker alltså att grundlagen i vår personalförsörjning är bra, men det finns naturligtvis skäl att vidareutveckla den, för om Försvarmakten ska kunna växa är man helt beroende av personalen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2023/24:487 om försvaret av Stockholmsregionen

Anf. 8 Förvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Markus Selin har frågat mig vilka framtida utmaningar för försvaret av Stockholm och Stockholmsregionen som jag ser och vilka åtgärder jag avser att vidta på området.

Huvudstaden och Stockholmsregionen är av central strategisk betydelse men också del av en större militärgeografisk helhet. Mellersta militärregionen är ett av flera militärstrategiskt viktiga områden i Sverige.

Försvarsmakten bedriver kontinuerligt försvarsplanering tillsammans med de viktigaste aktörerna inom det civila försvaret. Den omfattar olika scenarier, ytterst för att kunna möta ett väpnat angrepp.

Upprustningen av det svenska försvaret innebär att Försvarsmaktens möjligheter att verka över Sveriges yta ökar. Redan nuvarande försvarsbeslut innebär en förstärkning av förbanden i mellersta Sverige vilket medför utökade möjligheter för Försvarsmakten att verka i huvudstadsområdet.

Flertalet förband i Försvarsmaktens krigsorganisation har operativ rörlighet och kan vid behov koncentreras till ett eller flera områden. I Stockholmsområdet finns ett antal militära förband ur Försvarsmaktens grundorganisation, från samtliga försvarsgrenar och från hemvärnet. Ur dessa grundorganisationsenheter organiseras krigsförband vars uppgift är att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp.

Hösten 2024 planerar regeringen att överlämna en proposition till riksdagen om totalförsvarets fortsatta utveckling. Diskussionen om försvarets utveckling behöver föras utifrån behovet att kunna försvara Sverige mot ett väpnat angrepp och vårt medlemskap i Nato. Försvaret av Sverige kommer framgent att ske inom ramen för de allierades kollektiva försvar, vilket ökar Sveriges säkerhet. Sveriges krigsorganisation och totalförsvar utgör vårt viktigaste bidrag till Nato och samtidigt till försvaret av Sverige.

Det väpnade angreppet är dimensionerande för all totalförsvarsplanering som bedrivs, vilket inkluderar såväl beredskapsmyndigheter som regioners och kommuners beredskapsplanering. Alla regioner och kommuner har ett ansvar för att se till att den egna verksamheten fungerar även vid kris och krig. Det är mycket viktigt att beredskapsplaneringen fortsätter hos alla aktörer inom totalförsvaret.

Anf. 9 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Tack till försvarsministern för ett fylligt och bra svar!

Natten till den 29 mars 2013 flög två bombplan flankerade av fyra jaktplan från Finska viken i riktning mot vår huvudstad, Stockholm. Jaktplanen skulle såklart skydda den dyrbara lasten. Dessa ryska mördarmaskiner höll rak kurs mot vår huvudstad.

Eftersom jag är skolad i ingenjörsvetenskap har jag räknat på vad effekten av ett angrepp med konventionella vapen skulle bli. Om dessa flygfarkoster hade släppt konventionella bomber över Stockholm skulle en stor del av där vi är nu vara helt borta.

Det är tragiskt och mardrömslikt att det har visat sig att det förmodligen inte var konventionella bomber som Ryssland och Vladimir Putins regim fick för sig att öva med mot vårt hjärta. Enligt de allra flesta var det en övning inför att släppa kärnvapen över vår huvudstad. Det var en annan tid, och vi var många som blev negativt överraskade av detta. Sedan dess har inte mycket varit sig likt i relationen till Ryssland.

Jag tar upp detta i dag för att belysa många saker. Jag tycker att försvarsministern också sätter fingret på några viktiga saker, till exempel att vår huvudstad Stockholm är av stor strategisk betydelse.

Stockholm är inte bara hem för mig och mina barn utan för 2 ½ miljon invånare. De boende i Stockholmsregionen utgör alltså en fjärdedel av Sveriges befolkning. Räknar vi in övriga Mälarenregionen, där Stockholm är navet, ryms här hälften av landets befolkning. Här finns Sveriges kulturella centrum, medierna, statsförvaltningen och en stor del av inte bara Sveriges

näringsliv och huvudkontor. Det är kanske en av Europas mest huvudkontorstäta regioner och städer. Här har vi hamnar och flygplatser. Det är gott om strategiska mål, om jag får uttrycka mig så. Men samtidigt har vi en utmaning, för Stockholm är inte bara vackert utan även fullt av vatten. Vatten är både ett försvar och ett hinder.

Rysslands försök till invasion av Kiev har också belyst vikten av huvudstäder. Tack och lov körde den ryska stridsvagnskolonnen fast, och även försöket att inta flygplatsen Hostomel misslyckades.

Det jag är ute efter i mina frågor till försvarsministern är om det finns någonting mer med utgångspunkt i tidsepoken jag skissat på här som vi framöver behöver utveckla i försvaret av vår huvudstad och av Stockholmsregionen.

Anf. 10 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Markus Selin, för interpellationen!

Gårdagens besked att vi nu är fullt ut allierade med Nato har en starkt avskräckande effekt gentemot varje typ av frestelse till aggression. Man vet att om man angriper Sverige angriper man också de andra 31 allierade. Det kommer att skapa bättre förutsättningar för oss att leva i fred och slippa sådana provokationer som Markus Selin berättade om kopplade till det ryska militära agerande som vi har sett över tid. Det har varit aggressivt i vårt eget närområde.

Låt mig säga några ord kopplade till Stockholmsområdet. Jag tycker att Markus Selin resonerar klokt kring den strategiska betydelsen. Här finns naturligtvis den centrala statsledningen, riksdagen, departementen, många myndigheter och företag som bedriver samhällsviktig verksamhet. Det är en stor befolkningskoncentration i hela Mälardalen.

Om man benar ut de här frågorna handlar de nog om befolkningsskydd, det civila försvaret och förmågan att transportera ett stort antal människor vid eventuell höjd beredskap och krig. Det är komplext.

Vi vidtar också ett antal åtgärder för att stärka det civila försvaret inte minst när det kommer till befolkningsskydd men också att öva uttag kopplat till transporter och kommunikation, något som är mycket angeläget för ett stärkt civilt försvar.

Vi har också till del återaktiverat civilplikten, som jag uppfattar att det finns en bred samsyn om. Den är i huvudsak fokuserad på räddningstjänst. Det är viktigt. En av erfarenheterna från kriget i Ukraina är att räddningstjänsten sätts på väldigt stora prov vid ett väpnat angrepp.

En annan erfarenhet kopplat till kriget i Ukraina är hur viktigt olika typer av luftvärnssystem är. Vi ser att Ryssland har utvecklat sin förmåga att bedriva fjärrstrid. Det ser vi att man gör både från luften och från havsbaserade plattformar. Det finns ett antal olika typer av robotar och missiler som man använder.

Det pekar på hur viktigt luftförsvarsdimensionen är. Markus Selin vet också om att vi arbetar på att vidareutveckla luftvärnssystemet Patriot som anskaffades under den förra regeringens tid. Vi har också IRIS-T. Skyddet av befolkningscentrum i huvudstaden är ett sådant ställe där det kan behöva avdelas mer luftvärn.

Samtidigt får man ställa sig samma fråga som ukrainarna gör. Ska man använda det för befolkningsskydd, ska man använda det för att skydda den

militära förmågan, eller kan man använda det för att skydda den civila infrastrukturen? Det är svåra avvägningar som ukrainarna måste göra.

Jag var i Ukraina i förra veckan och förde samtal. Det är helt avgörande att de fortsatt får tillgång till fler luftvärnssystem. Det är för att hindra att Ryssland är framgångsrikt med sina långräckviddiga robotar och missiler men också för att se till att Ryssland inte får luftherravälde.

Luftförsvaret är en sådan komponent som är väldigt viktig för olika typer av befolkningscentrum och inte minst för Stockholmsområdet.

Anf. 11 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för inlägget!

Försvarsministern sa ett ord som var lite förlösande för mig. Det är just luftförsvaret. Det kalla kriget lärde oss mycket av det försvarsministern redogör för. Det handlar om skyddsrum, räddningstjänst och även fjärrbekämpning.

Vi har skrivit det i nuvarande försvarsbeslut från 2020. Det tydliggörs att den långräckviddiga förmågan ska utvecklas. Det är någonting som jag som socialdemokrat står upp för och driver hårt. Vi behöver utveckla vårt luftvärn än mer än vad vi gör i dag. Det har de allra flesta skrivit under på i det förra försvarsbeslutet.

Jag går tillbaka till nuläget, för att understryka behovet av luftvärn och långräckviddighet att bekämpa fiender och antagonister.

Fru talman! När jag och försvarsministern står här och talar är det närmare till ryska Kaliningrad med allt obehagligt som kan finnas där än härifrån till Malmö. Det jag är ute efter, fru talman, är såklart att behovet av långräckviddighet för bekämpning, som det heter på fackspråk, är oerhört viktigt.

Vi måste fortsätta att bygga upp den kompetensen. Det gäller från det lilla till det stora. Det lilla i det här fallet skulle kunna vara det nya inslaget i krigföringen som drönare. Det stora skulle vara, precis som försvarsministern belyser, Patriotsystemet. Här är vi nu. Det finns mer att göra på luftvärnsområdet.

Apropå vad vi socialdemokrater vill, förutom att utveckla luftvärnet, kan det vara passande att även här lyfta fram en annan fråga som vi nu driver. Vi skulle vilja se att även stridsskolan i Kvarn blir ett regemente. Det låter kanske lite felplacerat. Men för oss som har varit på plats och tittat är det en utmärkt, toppmodern anläggning för att öva strid i bebyggelse.

Strid i bebyggelse hoppas vi alla att vi kommer att behöva slippa se runt Riksdagshuset och i Stockholmregionen. Men det finns såklart en stark koppling till att vi har välutbildade soldater för strid i bebyggelse om skiten träffar fläkten, så att säga.

Jag vet, tror och hoppas att den utmärkta anläggningen i Kvarn blir kvar oavsett om den har titeln regemente eller bara som nu försvarsutbildningsanläggning.

Jag ska göra en liten återblick. Vi har Livgardet här i Stockholmsområdet, amfibieregementet och hemvärnet. Vi har nära till Strängnäs pansarregemente. Vi har flygvapen i Uppsala.

Men vi har också haft luftvärnsregemente i Stockholmregionen, i Norrtälje, och ingenjörstrupper. De kan vara väldigt viktiga att ha för att

till exempel bygga upp broar som har gått sönder eller för att försvåra angrepp mot storstaden och vår gemensamma huvudstad Stockholm.

Där skulle jag jättegärna vilja ha någon reflektion från försvarsministern om återskapande eller framåtblickande åtgärder för försvaret av Stockholm.

Prot. 2023/24:82

8 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 12 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tolkar det som att jag och Markus Selin är eniga beträffande vikten av luftvärn för befolkningscentrum. Det är bra att flera åtgärder har gjorts när det gäller Patriot och IRIS-T.

Jag kan också säga att riksdagen under den förra mandatperioden tillkännagav till regeringen vikten av att skynda på arbetet med att utveckla en långräckviddig förmåga. Det är också ett sätt att kunna avskräcka från att själv bli måltavla för de långräckviddiga fjärrbekämpningarna, och det är därigenom krigsavhållande.

Jag kan konstatera att andra länder i vårt eget närområde har satsat hårt på långräckviddig förmåga, som Markus Selin vet. Finland har ett system som heter JASSM. I Tyskland har man ett system som heter Taurus, och även i Polen har man långräckviddig förmåga.

Det är en del av den moderna krigföringen. Sverige behöver också utveckla den förmågan och den doktrinutveckling som kommer med en sådan förmåga. Jag kan tänka mig att det också finns en förväntan bland de övriga allierade inom Nato att vi också kan bidra till den förmågan. Även Norge har det.

Låt mig säga något kopplat till nya organisationsenheter. Det handlar om en organisationsenhet som ligger utanför Stockholmsområdet och är lite utanför frågan i interpellationen.

Jag har tillsatt en försvarsberedning. Jag vill hitta en bred överenskommelse om försvaret, grundorganisationen och försvarsekonomin. Jag kommer inte att föregripa den genom att peka ut enskilda militära förmågor eller organisationsenheter eftersom det riskerar att skapa en låsning.

Jag kommer inte att vare sig avskriva eller tillskriva det som Markus Selin föreslår. Markus Selin vet att Försvarsmakten är väldigt tydlig i sitt underlag i ÖB:s militära råd: inga fler nya organisationsenheter.

Man anser att Sverige ytterst inte försvaras av regementen utan av krigsförband. Det finns en oro när man etablerar nya grundorganisationer för att man då binder upp väldigt många stabsofficerare till de regementena.

Återigen: Jag ska inte föregripa den försvarsberedning som jag själv har tillsatt. Den måste få arbeta i lugn och ro. Vi kommer från regeringens sida som alltid att eftersträva en bred överenskommelse om säkerhets- och försvarspolitik.

Anf. 13 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaren!

Jag instämmer med försvarsministern. Det låter som att vi har en stor samstämmighet här. Men jag vill ändå understryka riktningen. Vår historia har lärt oss att det är lätt att vara efterklok.

Stockholm och Stockholmsregionen är full av historiska monument. De har oftast blivit färdiga i försvarssammanhang när tekniken har sprungit i väg. Det gäller allt från första världskrigets olika korvlinjer här utanför

för att försvara oss mot ett väpnat angrepp till andra världskrigets och kalla krigets olika luftvärnslavetter och fortifikationer som hela tiden har fått flyttat ut i och med teknikutvecklingen.

Fru talman! Jag vill med detta påminna oss om den geografiska närheten till Putins regim i Ryssland, i Kaliningrad, och de olika nyckfulla, oönskade övningsverksamheter som förmodligen kommer att uppstå i framtiden, oavsett om vi vill det eller inte.

Med dessa ord vill jag tacka försvarsministern för svaret.

Anf. 14 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Markus Selin, för interpellationsdebatten! Att Sverige hela tiden hänger med i den snabba militärtekniska utvecklingen är viktigt. Vi har lanserat det som ett försvars- och innovationsinitiativ som till stora delar handlar om att kunna tillgodogöra oss den snabba civila teknologin men också snabbt kunna omforma den till militär förmåga. Det gör vi specifika satsningar på. Men Sverige kommer sannolikt inte att vara kvantitativt överlägset en motståndare. Därför är det extra viktigt att vi har hög kvalitet och hög teknisk förmåga, vilket vi inte minst har tack vare den starka svenska försvarsindustrin, som jag tror att vi kommer att fortsätta diskutera inom kort.

Låt mig bara säga när det gäller skyddet av storförsvarsområdet, och som egentligen är förändringen sedan i går, är att vi också omfattas av artikel 5. Det innebär att vi inte kommer att försvara Sverige själva utan göra det tillsammans med andra länder. Det innebär att delar av vårt territorium också kommer att innefattas i Natos gemensamma försvarsplanering. Fördelen med det är att man kan ha designerade förband och förband, som tillsammans med andra kan arbeta för att skydda Stockholm men också övriga Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:489 om Sveriges försvarsindustri och ökad tillverkningskapacitet

Anf. 15 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Markus Selin har frågat mig vilka åtgärder jag vidtagit eller avser att vidta, genom EU eller nationellt, för att den svenska försvarsindustrins tillverkningskapacitet ska öka.

I det nya säkerhetspolitiska läget utgör försvarsindustrin och produktionskapaciteten en betydande del av vår samlade försvarsförmåga. Sveriges försvarsindustri är en nationell tillgång som bidrar till vårt lands säkerhet och försvar. Det ligger i Sveriges intresse att upprätthålla en stark inhemsk försvarsindustriell bas. Försvarsindustrin bidrar med kritisk kompetens, produktionskapacitet och innovationskraft. I budgetpropositionen för 2024 anger regeringen att försörjningstryggheten bör fortsätta att utvecklas för att kraven på krigsförbandens uthållighet ska kunna tillgodoses.

Regeringen tittar således brett på alla möjligheter att stärka försvarsindustrins produktionskapacitet. Staten har börjat lägga mer långsiktiga be-

ställningar i syfte att ge företagen större förutsebarhet och därmed bättre möjligheter att öka sin produktionskapacitet. Det pågår vidare ett arbete med att ta fram strategiska partnerskapsavtal med företag i syfte att säkerställa en tillfredsställande nivå av försörjningssäkerhet. Sverige har också avtalat med övriga nordiska länder om gemensam anskaffning av ammunition, och en första sådan beställning har lagts. Slutligen har Försvarets materielverk tecknat avtal med ammunitionstillverkaren Nammo om att stödja företagets projektansökan inom ramen för EU-initiativet ASAP, Act in Support of Ammunition Production, för investering i ökad produktionskapacitet av artilleriammunition i Sverige. Avtalet syftar också till att öka leveranserna av 155-millimeters artilleriammunition och stärka försörjningssäkerheten.

Anf. 16 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Jag tackar försvarsministern för ett fylligt och ganska tilltalande svar. Det var uttömmande och rymde värdeord som jag som socialdemokrat gillar: nationell tillgång, långsiktighet, partnerskapsavtal och gemensam anskaffning. Också ammunitionenfrågan belyses. Det är bra, men som socialdemokrat är jag stolt men inte nöjd. Det är nämligen så att staten, Försvarmakten och försvarsindustrin måste gå samman. Vi måste agera nu på ett än mer stringent sätt. Behoven är väldigt stora. Och det är brådskande, fru talman.

Varför står jag här som socialdemokrat och talar om försvarsindustrin och vikten av att vi nu ska göra så mycket vi kan här i Sverige? Det finns många dimensioner i det här, fru talman. Ytterst handlar det om vår gemensamma säkerhet och om råddigheten. Det innebär att när det behövs ammunition, vapen, kulor och krut vet vi att vi till stor del kan åstadkomma det inom våra egna gränser så långt det går. Ju bättre självförsörjningsförmåga när det gäller kulor, krut och försvarsmateriel, desto bättre är det.

Vi socialdemokrater talar också om vikten av försvarsmateriel och industriproduktion, för vi vet att det är bättre att våra kvinnor, män och hen – montörer och ingenjörer – kan, vill och ska göra det. Vi är duktiga på teknik. Vi är en kunskapsnation, ett ingenjörsländ.

Det är faktiskt få länder i världen per capita som tillverkar så högteknologisk försvarsmateriel som Sverige. Innerst inne har jag dock flera kostnadsposter som jag hellre skulle vilja tala om än försvarsindustrin och satsningarna där, till exempel bättre välfärd, skola, vård, omsorg och högre pensioner. Men vi lever i den tid vi lever nu. Vi har återigen ett eskalerande krig i Europa, och det är bråttom.

Vi exporterar vapen och försvarsmateriel, och det skapar även jobb i hela landet. Det är så vi socialdemokrater arbetar.

Överbefälhavaren brukar tala om det aktiva försvaret i form av en fyrfältare: krigsavhållande, stöd till Ukraina, Natoanslutning och tillväxt. Både vårt eget försvar och tillväxt behövs. Och precis som försvarsministern belyser är behovet av ammunition här och nu otroligt skriande och brådskande.

Försvarsministern nämnde det gemensamma projektet ASAP, vilket är en intressant akronym för ASAP kan på engelska också utläsas as soon as possible. Ursäkta, fru talman, att jag tillfälligt talar engelska i kammaren. Det är en bra riktning och viljetrytning i akronymen, för det är väldigt

bråttom. Ukraina står just nu upp för hela Europas demokrati mot Vladimir Putins regim.

Det är en spännande tid med en avvägning mellan att göra själv och att lita på andra. Jag skulle jättegärna vilja höra försvarsministern utveckla tankarna kring det som jag har sagt.

Anf. 17 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag tackar Markus Selin för en viktig interpellation.

Markus Selin ger uttryck för den socialdemokratiska synen, men jag kan konstatera att den inte skiljer sig speciellt mycket från den moderata synen på det här området.

Låt mig börja med att slå fast ett antal saker. En stark försvarsindustri utgör en del av vår samlade försvarsförmåga, vilket är något som vi har sett i samband med kriget i Ukraina som är ett utnöttningskrig men också – ursäkta att det nu kommer en anglicism – ett war of warehouses eller ett krig mellan olika lager. Att ha en stark försvarsindustri är nödvändigt för ett starkt försvar och en krigsavhållande förmåga. Det är också något som jag med all tydlighet har sett i EU och Ukraina.

Hur kan vi då stötta Ukraina på det här området? Det kan vi göra egentligen på tre sätt. Vi kan donera artilleriammunition från våra egna lager, men vi vet att våra egna lager inte är obegränsade. Det finns krav på våra egna lager för vår egen försvarsförmåga och också krav inom Nato. Vi har donerat artilleriammunition till Ukraina.

Den andra dimensionen handlar om att gemensamt upphandla artilleriammunition tillsammans med andra länder, och det gör vi redan. Det har vi gjort tillsammans med Norge och Danmark för att kunna skicka ammunition till Ukraina direkt från försvarsindustrin. Fördelen med de gemensamma upphandlingarna är att vi kan lägga större beställningar. Då kan man skapa större beläggning för försvarsindustrin, så att industrin vet att de får sina ordrar, och man kan i någon mån också pressa priserna.

Det tredje vi kan göra är att använda ekonomiska medel för andra länder eller aktörer att upphandla artilleriammunition. Det har vi också använt oss av. Det finns ett EU-initiativ på det här området. Det finns också, som Markus Selin säkert känner till, ett tjeckiskt initiativ på det här området. Vi för nära diskussioner med Tjeckien nu, och jag hoppas att vi ska kunna komma i mål också där.

Detta är några av de saker vi gör för att stötta Ukraina med artilleriammunition. Det är helt nödvändigt. Ukraina har ett närmast akut behov av både fler luftvärnssystem och artilleriammunition.

Bland det vi gör på hemmaplan för att stimulera den långsiktiga efterfrågan som försvarsindustrin är tydlig med att man behöver kan jag nämna att vi har börjat lägga längre beställningar som löper över flera år. Vi har till exempel från General Dynamics upphandlat 84-millimeters ammunition till Carl Gustaf. Försvarets materielverk sitter nu i diskussion om det som heter strategiska partnerskapsavtal med försvarsföretag för att kunna skapa förmåga till försörjningssäkerhet, så att försvarsindustrin har förmåga att leverera både i fred, kris och krig. Försvarsindustrin ska också kunna veta att det finns förutsättningar att få längre beställningar.

Vi har också valt att undanta kaliberbunden ammunition från konkurrensupphandlingar. Det kan medföra högre pris, men poängen är ju att vi kan lägga beställningar och rikta beställningar över flera år framöver. För-

svarsindustrin måste, inte minst när det kommer till artilleriammunition, veta att det kommer beställningar över tid. Genom att vi med dessa åtgärder kan rikta upphandlingar mot ett begränsat antal leverantörer har de möjlighet att också investera i sin produktionsförmåga.

Avslutningsvis: Vi gör också detta i nära samverkan med försvarsföretagen. Genom ASAP avdelar vi ju statliga medel, i det här fallet för att gå in och finansiera gjuteriverksamhet inom ramen för Nammo. Jag tycker att det är bra att det finns ett europeiskt samarbete. Det räcker inte bara med vad Sverige gör, utan det är bra att det finns ett koordinerat samarbete inom hela EU när det kommer till tillgängligheten för artilleriammunition.

Anf. 18 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Tack, försvarsministern för inlägget! Som socialdemokrater driver vi försvarsmaterielstrategi. Precis som försvarsministern var inne på vill vi se ännu mer långsiktighet i upphandling, produktion och utveckling.

Något jag tyckte var bra i försvarsministerns inlägg var just den statliga medfinansieringen som nämndes. Jag tror visserligen som Socialdemokraterna att den är för låg och för liten. Vi kommer att behöva spänna bågen än mer.

En sak som är bra men som försvarsministern inte nämnde är försvarsinnovationsförmågan och de nya direktiven till bland annat Vinnova. Jag tror att det på sikt kan leda till bättre förutsättningar.

När vi socialdemokrater lade fram vår kommittémotion om vårt samlade försvar i höstas rymdes 61 yrkanden på ungefär 33 sidor. En tredjedel av dessa yrken handlar om teknik på ett eller annat sätt. När vi pratar teknik här blir det förr eller senare kulor, krut och materiel. Försvarsmaterielstrategin som jag nämnde är en viktig del i detta just för att åstadkomma det som försvarsministern belyser när det gäller långsiktighet.

Sedan tycker jag att det finns en spännande ideologisk nerv i den här diskussionen som kanske inte helt kommer fram. Vi socialdemokrater är övertygade om att försvarsmaterielindustrin inte är vilken marknad som helst. Det finns många diffusa önskningar och säkerhetspolitiska avvägningar att ge och ta.

Sedan finns det tydliga och mer konkreta svårigheter med att det är långa beställningar. Allt detta handlar om en högteknologisk värld. Det handlar om underleverantörsförhållanden som det tar år eller kanske decennier att bygga upp.

Sedan är det detta med ekonomin och den ideologiska nerven. Vi socialdemokrater ryggar inte för ord som statliga garantier och krediter. Det är faktiskt två värdeord som saknas i försvarsministerns svar. Vi vet att detta inte är vilken marknad som helst, och vi socialdemokrater vet också att den inte kan hanteras som vilken marknad som helst. Därför är vi intresserade av ganska mycket – jag höll på att säga det mesta – för att finansiera vår försvarsindustri. Det kan handla om fonder. Det kan även vara långa kontrakt och beställningar, som försvarsministern tog upp. Delfinansiering och gemensam upphandling nämndes också. Vi kan även tänka oss delägande, till och med.

Vi har lyft idéer om delägande för att staten ska ta ett större grepp i detta. Det kan låta lite exotiskt nästan, men för tio år sedan, den 8 april 2014, blev vi, alltså ytterst Sverige, i en gryningsråd tvungna att på pappe-

ret gå in i två privata företag och ta kontroll över för vår gemensamma säkerhet väldigt viktig teknologi och kunskap. Detta säger jag för att belysa en punkt i detta, för ytterst handlar det inte bara om privata företag utan om vår gemensamma säkerhet.

Fru talman! Hur ser försvarsministern på försvarsmaterielstrategier och på att gå in med mer ekonomiska muskler i försvarsmaterielproduktionen?

Anf. 19 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Det är en intressant debatt om var de ideologiska skiljelinjerna går på det här området. Men låt mig försöka bena ut några av de saker som Markus Selin tar upp.

Hur ser jag på en materielförsörjningsstrategi? Jag tycker definitivt att vi behöver en ny materielförsörjningsstrategi, men vi behöver också en försvarsindustristrategi. Det är till viss del två sidor av samma mynt. Därför arbetar nu regeringen med att ta fram en ny försvarsindustri- och materielförsörjningsstrategi. Vi är också behjälpta av att den förra regeringen tillsatte en utredning som Gunnar Holmgren gjorde. Den hoppas jag att vi ska kunna omvandla till en försvarsindustri- och materielförsörjningsstrategi före årets slut, för det kommer att behövas.

Det finns aspekter på den här marknaden som innebär att det inte är som vilken köpar- och säljmarknad som helst. Det finns vissa statsinterventionistiska inslag. Markus Selin talar om statliga garantier, och frågan är väl vad som menas med det. Nu går vi in tillsammans med företaget Nammo och EU och delfinansierar gjuteriverksamhet på ett företag. Det innebär ju att vi kommer att investera i det företaget. För mig är det en form av statlig garanti. Vi är villiga att göra vår del, företaget är villigt att göra sin del och så återstår det att se om EU är villigt att göra sin del. Men detta är alltså en statsinterventionistisk aspekt på detta. Det behövs om vi ska få fram artilleriammunition.

Om vi ska vara framgångsrika med det som heter ASAP har företaget sagt att man inom ett par år skulle kunna få en tredubbling av produktionen av artillerigranater. Det kommer att behövas. Jag kan också konstatera att man nu producerar dubbelt så mycket artillerigranater i företaget som för något år sedan. Försvarsindustrin själv har ju också vidtagit åtgärder.

Var ligger då den ideologiska skillnaden? Jag brukar säga att vi ska förhålla oss till vår egen försvarsindustri. Det tycker jag är rimligt, för det är en del av vår försvarsförmåga.

Sedan kan man titta på ägandeförhållanden. Vi har ju under en socialdemokratisk försvarsminister, Björn von Sydow, valt att privatisera hela försvarsindustrin. Det gjorde vi 1998. Då gjorde vi viktiga vägval inom försvarsindustrin. Man privatiserade hela försvarsindustrin. Celsius var den sista statligt ägda delen. Man öppnade också för utlandsägande, och det har nog i grunden varit bra. Jag är inte helt säker på att försvarsföretag som Bofors och Hägglunds under den tid då det var stora neddragningar skulle ha överlevt som privata företag. Det tredje man gjorde var att man uppmanade försvarsföretagen att gå ut på den internationella marknaden och exportera.

Jag tycker i grunden att Björn von Sydow hade ett rimligt förhållnings sätt då. Nu när vi behöver försvarsindustrin igen går vi in i Nato med en stark försvarsindustri, för vi har vidmakthållit kompetens. Nu ökar för-

svarsindustrin i styrka och omfattning, och det är en viktig del av vår samlade försvarsförmåga. Däremot är jag inte övertygad om att det är just ägandeförhållandena som är avgörande för produktionen.

Man kan diskutera fram och tillbaka kopplat till rådighet i detta. Det utesluter jag inte är kopplat till olika former av golden share och så vidare. Men jag är inte säker på att vi är betjänta av en statlig försvarsindustri. Det har man i till exempel Sydeuropa. Jag är inte säker på att staten är mer effektiv när det gäller att driva försvarsföretag än vad företagare är. Sedan omges denna verksamhet naturligtvis av speciella förtecken.

Anf. 20 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Jag kan inleda med att säga: När Björn von Sydow talar lyssnar jag. Det är en mycket klok herre.

För att balansera detta skulle jag väl kunna säga så här: Jag tror att där och då, på den privata marknaden för försvarsindustrin, skulle den privata industrin ha kunnat göra än mer. Man hade till exempel kunnat titta på ett av världens bästa stridsflygplan, som akronymen JAS. Jag är övertygad om att det skulle ha kunnat säljas mer delvis med ansträngning av det privata näringslivet och med hjälp av staten, alltså vi. Det tror jag.

EU och ASAP har nämnts. Jag ska till åhörarna säga att ASAP egentligen handlar om att vi har lovat att producera 1 miljon artillerigranater till Ukraina för att Ukraina ska stå upp för demokrati på vår kontinent. Det har väl gått sisådär med det. Det var därför som jag i inledningsanförandet sa just att det är skyndsamt och bråttom, fru talman, för Ukraina står upp för oss och vår gemensamma säkerhet.

Jag ska säga några ord om EU också. Det är dagsaktuellt. EU-kommissionen lade i tisdags fram ett förslag om just en försvarsindustriell strategi. Det är några punkter som jag inte ska redogöra för här, men enkelt uttryckt skulle man kunna säga att det handlar om att vi i EU kan göra mer. Vi kan göra mer i EU, och vi kan göra mer tillsammans. Den ansatsen tilltalar mig – den är inte mig emot. Men själv är bäste dräng när det gäller vår gemensamma säkerhet, oavsett om vi är med i försvarsallianser eller ej. Vi behöver bygga upp vårt eget försvar och även en försvarsindustri som vi kan vara stolta över i dag.

Anf. 21 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Tack, Markus Selin, för interpellationsdebatten! Den svenska försvarsindustrin har varit och är framgångsrik. Den är helt privatägd. Jag tror faktiskt att det i grunden har varit bra att den inte har varit förstatligad, för jag tror att dessa försvarsföretag och ingenjörer i flera avseenden har en bättre förmåga att driva den verksamheten. Sedan utesluter jag inte att man behöver se över rådigheten. Det finns också krav. Det handlar om risk för utländskt förvärv av försvarsföretag och sådant. Det får vi naturligtvis titta vidare på.

Låt mig lyfta upp något som jag vet ligger Markus Selin varmt om hjärtat men som inte har berörts. Det gäller tillgången till ingenjörer för försvarsindustrin. Interpellationen berörde ju vad vi kan göra när det gäller detta. Många av försvarsföretagen säger när jag träffar dem att grunden för deras verksamhet är att det finns en stark teknisk och naturvetenskaplig verksamhet i Sverige. Man brukar säga att det är jätteviktigt att ungarna

lära sig matte och NO i skolan. Jag vet att flera av dessa företag gör riktade satsningar på universitetet men även på gymnasieskolor när det gäller detta.

Regeringen satsar också på det som heter STEM, som Markus Selin vet. Det är speciella satsningar på att fler människor ska välja ingenjörsvrket. Det är viktigt för vårt välstånd. Men det är också viktigt för försvarsindustrins kompetensförsörjning att den taktiska och naturvetenskapliga basen vidareutvecklas i Sverige i och med att detta är en väldigt kvalificerad teknisk verksamhet. Jag ville bara avsluta med den dimensionen.

Jag tackar Markus Selin så mycket för denna interpellationsdebatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:493 om Försvarsmaktens brigader

Anf. 22 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Peter Hultqvist har frågat mig vilka slutsatser jag drar av ÖB:s militära råd när det gäller brigadförmågan och vilka åtgärder jag anser ska vidtas i förhållande till detta.

Kärnan i vår försvarsförmåga är personellt och materiellt uppfyllda och samövade krigsförband. Som ett resultat av det senaste försvarsbeslutet 2020, med försvar mot väpnat angrepp som Försvarsmaktens huvuduppgift, är Försvarsmaktens krigsorganisation under omorganisering och tillväxt i perioden fram till 2030. Krigsorganisationen växer från cirka 60 000 till drygt 100 000 befattningar plus reserver. Det är nära nog en fördubbling och kräver att personal- och materielförsörjningen fungerar. Det ställer också krav på att grundorganisationen har förutsättningar att kunna producera krigsförband.

Armén växer och omorganiseras också. Enligt det liggande försvarsbeslutet ska armén i huvudsak bestå av tre mekaniserade brigader, en reducerad motoriserad brigad och en förstärkt mekaniserad bataljon 2030. Till detta kommer en rad fristående och stödjande förband. Armén utvecklar även förmågan att strida i division där flera brigader ingår.

Överbefälhavaren inkom med ett militärt råd den 6 november 2023. I sammanhanget bör det nämnas att det är just ett råd och en viktig del bland flera andra rapporter och underlag för att ge en samlad bild av nuläget. I sitt råd anför överbefälhavaren en fördröjning av intagandet av beslutad krigsorganisation till år 2035. Det är främst med hänsyn till att omvärldsläget med tillhörande beredskap, materielns beskaffenhet, kommande medlemskap i Nato och det omfattande stödet till Ukraina påverkar möjligheterna till krigsförbandsproduktion. Myndigheten konstaterar att utgångsläget bland annat innebär en fördröjning av uppsättandet av brigaderna. Enligt de uppgifter som jag har från Försvarsmakten grundar sig den huvudsakliga anledningen till fördröjandet av brigaderna på tillgången till materiel.

Med hänsyn till omvärldsläget och vårt medlemskap i Nato står vi nu inför ett nytt försvarsbeslut, där regeringen kommer att lämna en totalförsvarsproposition till hösten. Med Försvarsberedningens pågående arbete och rapportering samt Försvarsmaktens underlag inhämtar regeringen fortgående information inför det kommande försvarsbeslutet.

Möjligheten till krigsförbandsproduktion är en prioriterad fråga, inte minst för att Nato som organisation inte bedriver någon sådan utan det faller på medlemsländernas ansvar.

Det finns en bred politisk enighet om vår säkerhets- och försvarspolitik och om behovet av att stärka vårt försvar och därmed det kollektiva försvaret inom ramen för Nato. Det är också av största vikt att vi fortsätter med vårt stöd till Ukraina och landets möjligheter att försvara sig mot Rysslands anfallskrig och olagliga angrepp.

Anf. 23 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Tack för svaret, försvarsministern! Nu befinner vi oss i detta säkerhetspolitiska läge, som inte har varit så här dåligt sedan andra världskriget. Vi har alltså ett oberäkneligt Ryssland som bedriver ett krig i Ukraina.

Till 2030 är det sex år. Det är svårt att ha en uppfattning om vad som händer under de sex åren. Jag tror att man ska vara försiktig med att ha alltför tvärsäkra bedömningar på den punkten. Däremot är oberäkneligheten hos den ryska regimen definitivt en realitet, och vad som händer i övriga Europa och i omkringliggande länder kan vara nära knutet till hur den ryska krigsföringen i Ukraina går.

Vi skulle då ha två brigader 2030. Vi kan titta på Nordkalotten. Norge har då en brigad. Vi har en brigad där uppe. Finland ska möjligen ha något liknande – en brigad. Detta är då det försvar som handlar om Nordkalotten i ett scenario med ett anfall från den ryska sidan eller någon form av konflikt.

En brigad som sedan har möjlighet att avlösas av en annan brigad är inte den kraftfullhet som krävs i en sådan situation. Det kan vara en omloppstid som är rätt kort. Man kan ju titta på hur lång krigsföringen i Ukraina är.

Vi måste inse att det här är en problematik som måste uppmärksammas och noggrant diskuteras både i Försvarsberedningen och på departementet. Det är klart att det handlar om en helhetssyn när man sätter samman en försvarsmakt och ett försvarsbeslut. Men när man ser punkter som kan uppfattas som svagheter måste man också titta på hur vi på allvar kan ta i detta. Hur ska en svensk territorialarmé se ut utöver de här två brigaderna? Är hemvärnet den organisation som ska ta ansvar för det resterande Sverige?

Jag menar att vi måste titta på hur vi kan få fram ytterligare resurser på armésidan fram till 2030, utöver det som finns i ÖB:s råd. Det var positivt att försvarsministern i sitt svar här understryker att det just är ett råd. Men det är också så att Försvarsberedningen utöver detta har fulla möjligheter att göra egna överväganden, och då är det frågan vilket tryck departementet och Regeringskansliet utövar på delar av beredningen i frågan. Jag anser att det här är en punkt som över huvud taget inte är tillfredsställande löst i dag.

Det finns varianter på hur man kan ta fram olika truppresurser. Man kan tänka sig reducerade brigader, lättare brigader och olika dimensioner och nivåer när man tittar på hur en sådan här fråga ska kunna lösas.

Jag är rätt säker på att vi behöver mer än de här två brigaderna 2030. Angående att det skjuts fram så långt som till 2035 kan det också bli så att

processen kanske inte genomförs med den effektivitet som står i ett eventuellt beslut.

Här har vi alltså ett gemensamt problem, och det skulle vara intressant att höra vad försvarsministern har att säga på den punkten.

Anf. 24 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Låt mig då vara tydlig med vad som står i ÖB:s råd och vad som inte står där. Det är inte fråga om en sänkning av ambitionen i volym utan en sänkning av ambitionen i termer av tid. Vad man säger är att Sverige behöver tre brigader plus även den fjärde brigaden och också en reducerad stridsgrupp. Vad man säger är också att det kommer att ta längre tid än fram till 2030 att bli klar med detta.

Det är alltså inte bara så att vi har två brigader och sedan ingenting mer. Jag vill vara tydlig med detta så att man inte misstolkar vad ÖB har sagt.

Skälen till att ÖB har sagt detta är egentligen två, och dem känner Peter Hultqvist till. Det ena är att Ukrainastödet, som jag uppfattar att vi i grunden är helt eniga om behövs och ska vara starkt, naturligtvis påverkar Försvarsmaktens tillväxt. Det vore konstigt annars. Det påverkar Försvarsmaktens tillväxt på grund av att vi har gjort omfattande utbildningsinsatser av ukrainska soldater både i Sverige och utomlands, och då är det svårare att utbilda nya förband. Men framför allt påverkar det på materielsidan. Vi har till exempel donerat 50 stridsfordon och ett antal Archerpjäser och stridsvagnar, så det är naturligt.

Det andra som ÖB pekar på är att i och med Natomedlemskapet förväntas vi naturligtvis inte bara att försvara Sverige, utan vi kommer att delta i Natos gemensamma försvar. Då har ÖB pekat på att man måste färdigställa två av brigaderna först och se till att de även har strategisk rörlighet, det vill säga att de kan flyttas utanför det svenska territoriet.

Fördröjningen i färdigställandet av krigsorganisationen handlar i grunden om detta. Som en anpassning till Natomedlemskapet för att förstärka de två brigaderna men naturligtvis också för att hantera ersättningsanskaffningar på materielsidan på grund av de donationer vi har gjort till Ukraina blir den inte färdig fram till 2030 utan till 2035.

Jag har tillsatt Försvarsberedningen. Jag tänker inte föregripa Försvarsberedningens slutsatser, för om jag går ut och pekar ut att det och det ska vi åtgärda eller det och det regementet ska vi skapa jag just de lösningar som Peter Hultqvist pratar om.

Han undrar vilken påtryckning regeringen utövar på delar av Försvarsberedningen. Vi utövar ingen påtryckning. Om jag däremot går ut och tillstyrker eller avskriver olika delar i ÖB:s militära råd och liksom läser Försvarsberedningen tror jag att jag skapar sämre förutsättningar för Försvarsberedningens ledamöter att hitta en bred samsyn kring säkerhets- och försvarspolitikerna och den kommande krigs- och grundorganisationen.

Låt mig bara säga en sak som jag tycker är principiellt viktig och som jag försöker att återkomma till i alla mina anföranden. Det är att kärnan i vår försvarsförmåga består av materiellt och personellt uppfyllda krigsförband. Där finns det brister, framför allt inom armén. Under alltför lång tid har armén haft för svårt att få materiell tilldelning, och när det kommer till förbanden vill jag se fastställda typförband så att vi vet hur många strids-

vagnar och hur många stridsfordon som ska ingå i varje brigad. Den ordningen har vi haft förut.

Det finns också andra utmaningar kopplat framför allt till markstridskrafterna och armén när det gäller personlig utrustning. Jag återkommer till det.

Anf. 25 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag är fullständigt medveten om att det handlar om en fördröjning, och det är därför jag säger det jag säger. Det handlar alltså om en fördröjning på fem år, vilket blir elva år från dags dato. I en situation med krig i Ukraina och oberäkneligheter runt omkring oss är det en rätt så stor sak.

Det låter som om Pål Jonson försöker argumentera för genomförandet av ÖB:s råd. Man får nästan bilden av att det är regeringens ståndpunkt. Sedan säger man att man inte ska låsa sig i det här. Men jag har inte bett om någon låsning. Det jag har bett om är att man kan fokusera och diskutera ett problem som i alla fall jag och kanske någon ytterligare uppfattar som rätt så stort, nämligen att vi 2030 ska ha två brigader. Det scenario jag drog upp här är inget realistiskt scenario. Om vi har en så pass låg nivå i en sådan konfliktsituation har vi problem, och om hemvärnet ska utgöra det resterande territorialförsvaret är det inte till fyllest.

Alltså bör man titta på snabbspår för att få fram förband på olika sätt. Man behöver ju inte ha den totala nivån på brigaden med alla typer av vapensystem och system i system, som dessutom kostar väldigt mycket. Man kan tänka sig lättare former för att ta sig fram till någonting som gör att vi har en större armé 2030 än vad det här ÖB-rådet nu innebär. Det är någonting som i alla fall jag på allvar tänker diskutera i Försvarsberedningen, och jag hoppas att de som representerar regeringssidan där inte känner att de inte kan vara med i en sådan diskussion.

Man säger från alla möjliga håll att Arktisområdet utgör ett stort problem och att ryssarna har ambitioner i det området. Det handlar exempelvis om hur man ser på närheten till Murmansk. Vilket behov anser man att man har av att kontrollera norra Finland, norra Sverige och norra Norge? Det är det ryska perspektivet, vilket kopplas till de operativa delarna ut i Atlanten från Murmansk och övriga ambitioner i Arktis.

Det är så den här problematiken ser ut, och det är därför jag menar att det behövs någonting mer än det här till 2030.

Sedan har vi naturligtvis flygstridskrafter, och vi har också sjöstridskrafter. Det finns lite olika teorier. En del menar att striden inte kommer att ske på land utan i andra sammanhang. Jag vet inte. Många militära teorier och strategier kring Ukraina har ju visat sig vara fullständigt felaktiga. Där har vi nu ett krig som väldigt mycket liknar första och även andra världskriget i sin utformning. Därför får man inte tänka bort just landdimensionen, och det är ur det perspektivet jag vill peka på det jag uppfattar som en svaghet.

Jag förstår hela diskussionen kring helheten i Försvarsmakten och så vidare, men man kan ändå inte blunda för att elva år är en lång tid. Det hinner hända väldigt mycket på elva år. Det kan hända mycket på ett år också, och det kan hända mycket fram till 2030. Men nu måste vi titta på hur vi löser den här situationen något bättre än det som finns i rådet.

Prot. 2023/24:82

8 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 26 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Låt mig då vara tydlig på två punkter.

Föredrar jag att hela krigsorganisationen färdigställs till 2030 eller till 2035? Det är väldigt enkelt – jag skulle precis som Peter Hultqvist föredra att hela försvarsorganisationen är färdig till 2030. Det är solklart. Vi behöver en starkare försvarsförmåga. Men jag lyssnar på och tar intryck av professionen, och jag tror att ÖB med flera har ett genomarbetat råd. Det betyder inte att Försvarsberedningen måste följa det, men jag tycker att det är ett viktigt ingångsvärde till Försvarsberedningens vidare arbete. Jag vet ju att man har arbetat hårt inom Försvarsmakten för att få fram det här underlaget. Man har gjort krigsspel på det och utvärderat det. Därför tycker jag att det är ett viktigt inspel till Försvarsberedningens arbete. Men, återigen, det är Försvarsberedningen som kommer med förslaget baserat på dess avvägning av hur man anser att krigs- och grundorganisationen ska uppfyllas.

Det vi möjligtvis kan ha skilda uppfattningar om är om vi ska etablera nya brigader eller om vi ska färdigställa dem vi påbörjat. Jag tycker att det har varit för mycket inom försvarspolitikerna om att vi ska ha nya brigader utan att göra färdigt arbetet i de brigader vi har. Vi vet i dag att vi har brister i fråga om våra brigader, inte minst rörande logistik och underhåll, tillgänglighet till ammunition och till del också strategisk rörlighet. Jag tycker att det är viktigt att man färdigställer de brigader man har innan man pekar ut nya. Där är det en obalans som Försvarsmakten pekat på mellan verkansförband, det vill säga manöverförbanden, stridsvagnarna och artilleriet, och sådant som logistik och underhåll.

När jag säger att kärnan i vår försvarsförmåga består av materiellt och personellt uppfyllda krigsförband betyder det att också brigaderna ska vara materiellt och personellt uppfyllda. Det tycker jag är viktigt. Vi kan prata om hur många brigader vi vill, men finns det inte personell uppfyllnad i dem har de ju inte den försvarsförmåga och den krigsavhållande förmåga som vi eftersträvar. Det är därför jag tycker att det är viktigt att man fastställer typförband så att man vet hur många stridsvagnar och hur många stridsfordon som ska ingå i en brigad.

Det jag också känner oro inför är frågan kopplad till personlig utrustning, för det indikerar brister. Personlig utrustning är ett problem och någonting som negativt påverkar grundutbildningen för värnpliktiga. Det är också en indikation på vår förmåga till mobilisering. Där får regeringen besluta att Försvarsmakten får komma och redovisa hur arbetet med organisationsbestämmande, materiel och personlig utrustning fortskrider. Jag tror att det är nödvändigt så att vi får ordning och reda och bättre förutsättningar för tillväxt, inte minst inom armén. Jag tror att jag och Peter Hultqvist är eniga om att markstridskrafterna har varit väldigt viktiga och centrala under kriget i Ukraina.

Anf. 27 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Först och främst tycker jag att Pål Jonson undviker kärnfrågan i det som jag tar upp här – om det är en tillräckligt stark organisation som presenteras för att klara den utmaning som jag i ett scenario försökte beskriva.

Självklart ska vi lyssna på professionen. Rådet från ÖB omfattar väldigt många sidor text på en lång rad områden. Jag pekar nu på ett område. Och vi kan inte lägga upp de försvarspolitiska övervägandena på det sättet att om professionen, det vill säga Försvarsmakten, har sagt något är det närmast lagstadgat bundet att man inte får ändra i detta. Hela argumentationen försvarsministern för blir ju på något vis som att regeringen har bestämt sig för att det är ÖB:s råd som gäller och att det är svårt att rubba det.

Jag är väl medveten om alla de här sakerna som försvarsministern drar upp om logistik och ammunition och rörlighet och personalförsörjning. Men i ett sådant läge som vi ser när vi tittar på hur det ser ut omkring oss och i Ukraina, och när vi tittar på andra historiska konflikter, har det visat sig att det utanför det som är så att säga den ordinarie nomenklaturen för hur sådant här till går att ta fram och göra en hel del om både den politiska viljan finns och fantasin och kreativiteten finns.

Det är därför jag tar upp det här med att det skulle kunna vara möjligt att arrangera andra typer av förband som skulle kunna komplettera de två brigaderna utan att följa alla delar i det ordinarie mönstret. Det skulle kunna ses som en uppbyggnad av de förbanden intill dess att de är fulla brigader.

Det här går alltså att se på många olika sätt. Men tyvärr är det så att när det gäller hela den militära diskussionen blir man ofta bunden till alla de här nomenklaturerna, och till slut orkar ingen driva på ordentligt. Men där menar jag att vi kan hjälpas åt.

Anf. 28 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Fru talman! Vad bra! Försvarspolitik är en lagsport. Det här gör jag gärna tillsammans, och sättet vi hanterar det på är att vi tillsätter Försvarsberedningen. Det har vi i regeringen prioriterat. Jag kan konstatera att statsministern var med när vi presenterade detta, och det är ett uttryck för att vi vill hitta de här breda överenskommelserna kopplade till säkerhets- och försvarspolitiken.

Jag tycker att Försvarsberedningen ska få arbeta i fred utan att jag som ansvarigt statsråd går in och pekar ut delar i ÖB:s militära råd som fel eller bra, för om jag gör det tror jag att det kommer att bli svårare för Försvarsberedningens ledamöter att hitta samsyn.

Jag vill inte ha styrning av Försvarsberedningen, utan jag vill att den ska få verka självständigt. Jag vet inte om Peter Hultqvist har upplevt att vi har försökt påverka omvärldsanalysen eller utformningen av det civila försvaret. Jag tycker att Försvarsberedningen har tjänat oss väl, och det har den till del gjort därför att den har fått arbeta självständigt. Det tänker jag fortsätta värna.

Sedan är det ju inte så att vi inte har någonting annat två brigader till 2030, utan arbetet fortsätter med den tredje brigaden och även stridsgruppen som ska vara på Gotland. De finns och är befintliga. Den värdering som ÖB gjorde var att Natomedlemskapet kommer att påverka militärgeografin och att det då är viktigare att ha strategisk rörlighet i de två brigaderna så att de ska kunna deplojeras utanför Sverige och att man först gör färdigt dem och senare fokuserar på de andra två brigaderna.

Detta är ett råd. Jag är inte låst vid det, och jag tror inte att Försvarsberedningen är låst vid det. Jag önskar bara att Försvarsberedningen ska hitta

en bred överenskommelse kopplad till försvarsekonomin, grundorganisationen och krigsorganisationen. Det är bra för Sverige om vi kan hitta de överenskommelserna.

Tack, Peter Hultqvist, för interpellationen!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:527 om utfasning av ränteavdragen

Anf. 29 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Anna-Belle Strömberg har frågat finansmarknadsministern vilka skäl som ligger till grund för förslaget om avtrappat ränteavdrag för vissa lån. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Överskuldssättningen är ett stort samhällsproblem. Hushållens skulder hos Kronofogdemyndigheten har nästan fördubblats det senaste decenniet. Det här innebär stora problem för individer och för samhället. En förklaring till ökningen är att lån utan trygga säkerheter ökar – exempelvis har blancolånen nästan fördubblats i storlek de senaste tio åren. Lån utan trygga säkerheter, exempelvis sms-lån, är extra problematiska då de ofta innebär högre räntor för hushåll och ökade risker för betalningsproblem. Regeringen arbetar därför aktivt med att motverka överskuldssättningen i samhället.

Som en del i det arbetet remitterade regeringen i januari ett förslag om avtrappade ränteavdrag på lån utan trygga säkerheter. Huruvida förslaget i slutändan blir verklighet kommer att avgöras under budgetförhandlingarna inför budgetpropositionen för 2025.

Dagens ränteavdragsbestämmelser innebär i praktiken att staten bidrar till att hushåll skuldsätter sig med lån utan trygga säkerheter, exempelvis sms-lån. Det är inte rimligt. Förslaget innebär därför att det från och med 2026 inte ska vara möjligt att få ränteavdrag på lån utan trygga säkerheter som en bostad eller ett fordon. Definitionen på vad som är en trygg säkerhet är baserad på om det finns ett regelverk som säkerställer att värdet på säkerheten är större än lånebeloppet vid lånetillfället. Sådana regelverk finns för bostäder, fordon och båtar men inte för andra typer av säkerheter.

Anf. 30 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka finansminister Elisabeth Svantesson för svaret. Precis som finansministern beskriver ökar överskuldssättningen, och det är ett stort problem, liksom överkonsumtion.

I dag ökar alltså överskuldssättningen i Sverige, och svenskarna blir allt fattigare. Skuldbeloppen blir allt högre, och nu accelererar utvecklingen. Det totala skuldbeloppet till Kronofogden har ökat med 3,8 miljarder, vilket motsvarar en ökning med 35 procent jämfört med första halvåret 2022. Det är den högsta siffran någonsin.

För att tydliggöra allvaret: Skulderna till Kronofogden ökar med 50 miljoner per dag, en näst intill ofattbar summa. Blankolån eller så kallade sms-lån är en starkt bidragande orsak till denna utveckling. Ökningen

av obetalda skulder sker främst bland unga, ensamstående föräldrar och äldre med låg pension. Många vittnesmål från ensamstående föräldrar visar att det nu finns människor i Sverige som till och med måste låna pengar för att köpa mat. Det är inte de som ska betala för de tuffa tiderna och utnyttjas av oseriösa företag.

I dag finns en uppsjö av företag som sysslar med så kallade snabba lån. En del fyller säkert sin funktion, men alltför många är helt oseriösa företag. Kreativiteten vad gäller avgifter för denna typ av lån är förbluffande. Det handlar om uppläggnings-, utbetalnings-, avi- och förmedlingsavgifter. Den genomsnittliga räntan för denna typ av lån är 800 procent. De oseriösa företagen brister i sin kreditprövning, och i många fall beviljas lån trots att det är helt uppenbart att låntagaren kommer att ha mycket svårt att återbetala.

Men regeringens förslag att trappa ned ränteavdraget för lån utan säkerhet, blankolån, riskerar att skicka människor i ännu djupare skuldsättning. Jag pratar inte om dem som tar dessa lån för överkonsumtion utan om de mest utsatta målgrupperna. De kommer att ha mycket svårt att återbetala.

Vi tycker att det är fel väg att gå när det endast är detta förslag som kommer. Det finns dessutom ett rättviseperspektiv som regeringen helt har bortsett från. Varför ska den som lånar för att köpa en ny bil eller båt få göra avdrag för räntan medan den som tvingas låna för att klara hyran, maten, hemtjänstavgiften, vårdkostnader eller mediciner inte ska få göra samma sak?

Det är min övertygelse att vårt samhälle bör sträva efter ekonomisk rättvisa och jämlikhet. Att enbart tillåta ränteavdrag för lån kopplade till vissa tillgångar medan andra lån, som är nödvändiga för många individers överlevnad, ignoreras är inte förenligt med dessa principer.

Min fråga till finansministern, fru talman, är därför: Vilka överväganden har regeringen gjort avseende rättvisan i dagens system för ränteavdrag, specifikt med tanke på dem som behöver blankolån för att täcka grundläggande levnadskostnader?

Anf. 31 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill än en gång tacka för interpellationen. Det är en viktig fråga som interpellanten lyfter, särskilt med tanke på att många människor just nu har det tufft och väldigt många fastnar i överskuldsättning.

En fråga som måste ställas är: Ska staten, skattebetalarna, subventionera och därmed också uppmuntra att individer skuldsätter sig med dåliga lån, som exempelvis sms-lån eller andra lån som man fastnar i under lång tid? Jag tycker inte det.

Jag kan förstå den som har en annan ingång i denna fråga, men för mig, som har sett exempel på att människor på olika sätt fastnar i överskuldsättning – det kan handla om spelskulder eller köp på kredit för att man just där och då inte har råd att handla på något annat sätt – står det klart att vi då alla har ett problem. Det gäller naturligtvis först och främst de personer som hamnar där, men detta påverkar hela samhället.

Därför jobbar vi i regeringen på bred front med denna fråga. Kronofogdemyndigheten, som jag ansvarar för, jobbar just nu väldigt aktivt med frågan. Vi har också en utredning som just nu bereds i Regeringskansliet,

som handlar om hur man kan stärka konsumenternas roll och ställning när det gäller kreditgivning.

Jag har lite svårt att förstå att Socialdemokraterna tycker att det är en dålig idé att sluta uppmuntra denna typ av belåning. Den leder nämligen till just överskuldsättning för väldigt många.

Man ska självklart komma ihåg, fru talman, att detta inte är den enda fråga vi kommer att gå fram med i budgeten inför 2025. Redan i år stärker vi hushållen på olika sätt, till exempel genom att sänka skatten på arbete och pension, genom sänkt drivmedelsskatt och genom sänkt reduktionsplikt, vilket har gjort det betydligt billigare att tanka. Vi tar steg för steg för att underlätta för hushållen. Avtrappningen syftar till att ge hushåll en chans att anpassa sig och ställa om.

För mig är det dock svårt att förstå varför Socialdemokraterna håller fast vid att subventionering av denna typ av lån genom ränteavdrag skulle vara en bra idé, när vi vet att de i högre grad driver människor mot skuldsättning.

Anf. 32 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret! Vi socialdemokrater skulle önska att inget hushåll behövde ta blankolån över huvud taget. Men vi anser att det behövs andra förslag för att komma till rätta med detta.

Det nuvarande systemet för ränteavdrag gynnar dem som redan har ekonomiska tillgångar, såsom bilar, båtar och hus. Detta leder till ökad ekonomisk ojämlikhet eftersom de som inte har råd att äga sådana tillgångar utesluts från de förmåner som ränteavdrag innebär. Många människor kan vara tvungna att ta blankolån för att möta nödvändiga utgifter, och de borde inte missgynnas jämfört med dem som har tillgångar för att säkra lån.

Ett rättvist samhälle bör sträva efter att ge lika möjligheter och skydd för alla medborgare, oavsett deras ekonomiska situation. Genom att endast tillåta ränteavdrag för vissa typer av lån skapas en situation där de som redan är mest utsatta för ekonomisk osäkerhet hamnar ännu längre efter.

Vi behöver ett starkt socialt skyddsnät och ett effektivt välfärdssystem för att stödja dem som befinner sig i ekonomiskt utsatta situationer så att de inte hamnar hos Kronofogden. Jag pratar om familjer med låga inkomster, ensamstående föräldrar, särskilt de som har ensam vårdnad om barn och kan stå inför extra ekonomiska utmaningar, personer som arbetar men ändå lever i fattigdom på grund av låga löner, osäkra anställningar eller otillräcklig arbetstid samt ungdomar och vuxna som precis har påbörjat sin karriär eller utbildning. Minoritetsgrupper kan också stå inför extra hinder på arbetsmarknaden.

Att tillåta ränteavdrag för lån som täcker grundläggande levnadskostnader kan vara en del i att bygga upp skyddsnätet kring dessa grupper. Genom att göra det svårare för familjer att klara sig ekonomiskt riskerar vi att cementera en cykel av fattigdom som kan överföras från generation till generation.

Ojämlikheten kan även påverka barnfattigdomen. Många barn lever i dag i familjer som kämpar ekonomiskt och behöver ta blankolån för att täcka grundläggande behov. Genom att neka ränteavdrag för dessa lån riskerar vi att fördjupa barnens utsatthet. När föräldrar kämpar för att klara av att betala hyra och mat kan det påverka barnens hälsa, utbildning och

framtidsperspektiv. Om vi inte tar itu med de grundläggande orsakerna till ekonomisk ojämlikhet och barnfattigdom riskerar vi att skapa en ojämn spelplan för barnen.

Fru talman! Min fråga till finansministern är: Kan regeringen se till att de ekonomiska förmånerna är mer rättvisa och tillgängliga för alla medborgare, oavsett ekonomisk situation eller tillgångar?

Anf. 33 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! När jag lyssnar på interpellanten får jag nästan känslan av att det är de här lånen som ska rädda dessa familjer. Min bild är att det är de här lånen som förstör för dessa familjer, de som har det allra svårast. Det har varit tider då jag har köpt både mjölk och smör på det dåvarande bensinkortet, på 90-talet. Jag gjorde det ibland, och det var inte en jättebra idé. Men vi fastnade inte i överskuldsättning.

Självklart ska man kunna låna. Den här debatten handlar inte om att svenskar ska kunna låna. Detta handlar om att staten, skattebetalarna, inte ska subventionera och uppmuntra den här typen av dålig skuldsättning.

Det är ju skillnad på lån och lån; det måste man ändå säga. Det är skillnad på att låna till en bostad där man har en säkerhet och på att som ung tjej låna till kläder. Det är lätt att klicka sig fram och beställa massor av kläder. Sedan får man problem och tar sms-lån på sms-lån, och detta uppmuntras av ett ränteavdrag.

Självklart ska man kunna låna, men staten och skattekollektivet ska inte subventionera. Det är vår grundinställning. Här låter det nästan som att Socialdemokraterna tänker tvärtom. Antingen ska alla ha samma ränteavdrag även om det är dåligt eller ska vi ta bort ränteavdraget för alla, för då blir det mer rättvist. Jag vet inte riktigt var Socialdemokraterna kommer att landa i den här frågan.

Man ska också komma ihåg att detta bara är en av många saker inför budgeten. Redan i år stärker vi på många olika sätt de hushåll som har det sämst ställt. Jag har nämnt några saker, men det är också att bostadsbidraget är både förhöjt och förlängt. Det är jätteviktigt.

Jag vet hur det är att leva med små marginaler. Men nyckeln för de personer som gör det är dels att vi jobbar med överskuldsättning, dels att vi ser till att fler har ett jobb att gå till och kan försörja sig själva. Det är de problemen man ska ta tag i, inte att behålla ett ränteavdrag som statsfinansierat handlar om – när det är fullt borttaget, om det nu blir så – 8 miljarder per år. De pengarna kan ju användas på annat sätt till hushållen, exempelvis.

Fru talman! För mig är denna fråga ganska enkel. Om man inte har säkerheter för lån – det finns olika regelverk för det – ska man heller inte ha den här typen av ränteavdrag. Det är skillnad på lån och lån. Att låna till en bostad är helt nödvändigt, och där är det inte fel att vi har det här ränteavdraget.

Anf. 34 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Tyvärr är det så att vissa målgrupper måste ta de här blankolånen för att klara hyran och maten. Det är tyvärr så, och jag tror inte att någon av dem egentligen skulle vilja göra det.

Vi socialdemokrater anser att en nedtrappning av ränteavdraget för lån utan säkerhet, till exempel blankolån, inte är tillräckligt. Man behöver göra

mer. Därför har vi andra konkreta förslag för överskultsättningen, till exempel ett skuld- och kreditgivningsregister. Ett sådant verktyg skulle vara ett kraftfullt verktyg för att säkerställa att de som beviljas lån också har en förmåga att betala tillbaka.

Vi säger också att det ska vara tuffare tag mot oseriösa kreditgivningsföretag. De som brister i kreditprövning bör stå för en större kostnad vid verkställighet hos Kronofogden. Vi säger också att man ska införa en karenstid på till exempel 24 timmar för utbetalning av snabblån. Det ska också finnas utrymme att ångra sig under karenstiden.

Överskultsättningsutredningen konstaterar att det är tydligt att det behöver vidtas flera olika förslag och åtgärder samtidigt för att motverka den oönskade utveckling som vi ser. Vi socialdemokrater anser att förslagen är väl värda att överväga, till exempel ett sänkt och utvidgat räntetak och ett absolut kostnadstak. Detta är enkla men effektiva åtgärder som skulle ge en positiv effekt. Vi tycker inte att det räcker att, som regeringen gör nu, presentera enbart ett enda förslag som dessutom lägger bördan på dem som redan befinner sig i en svår situation.

Avslutningsvis vill jag tacka finansministern för debatten och passa på att ställa en sista fråga. Finns det planer på att reformera ränteavdrags-systemet för att inkludera dem som behöver ett blankolån för nödvändiga utgifter som hyra och mat?

Anf. 35 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag upplever att vi har en gemensam syn på problembilden – det finns många som har det tufft, och man har hamnat i situationer där man har lånat av olika skäl. Självklart ska lån finnas kvar, men jag menar att det inte är självklart, utan tvärtom orimligt, att skattekollektivet och staten ska subventionera det.

Om vi vänder lite på saken: Något som ska uppmuntras ännu mer är sparande. Fler behöver få ha en lön att leva på, och fler behöver kunna sätta av lite pengar till ett sparkonto. Därför har vi fyra partier remitterat ett förslag om att göra ISK-sparande skattefritt upp till 300 000 kronor. Det är att premiera något som är väldigt bra, det vill säga att man har ett sparande, en buffert, så att man klarar sig längre fram, till exempel om man måste köpa en bostad eller till pension eller annat. Det är en väldigt tydlig linje från våra fyra partier.

En annan tydlig linje som den här debatten handlar om är att lån behövs men att dåliga lån försätter människor i överskultsättning i svåra situationer. Barn växer upp med föräldrar som inte kan köpa mjölk, inte bara på grund av att det var problem för ett år sedan, utan för att man nu betalar så mycket ränta på ränta att hushållskassan blir lidande, och i slutändan också barnen.

Den här typen av ränteavdrag tycker jag är något dåligt. Vi avser att gå vidare med detta, men självklart återkommer vi inför budgeten med det här förslaget och många andra förslag som ska finnas med i budgeten för att stärka hushållen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 36 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Serkan Köse har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att omedelbart adressera barnfattigdomen som riskerar att förvärras av den nuvarande ekonomiska situationen. Han har också frågat mig hur regeringen avser att säkerställa att ingen familj i Sverige måste välja mellan att betala hyran eller att köpa mat till sina barn.

Det ekonomiska läget är ansträngt, och Sverige befinner sig i en lågkonjunktur. Även om inflationen har börjat minska har den höga inflationen påverkat hushållens ekonomi negativt genom bland annat höjda matpriser och stigande boendekostnader. Detta påverkas vi alla av, men hushåll med små marginaler är mer utsatta. Regeringen ser det därför som angeläget att fortsätta bekämpa inflationen samtidigt som vi stöttar hushåll och välfärd.

Med en återhållsam finanspolitik bekämpar regeringen inflationen för att Sverige ska ta sig ur det besvärliga läge vi befinner oss i, där vi också börjar se tecken på att regeringens inflationsbekämpning ger resultat. Detta kombineras med åtgärder som är betydelsefulla för hushåll med små marginaler. Regeringen har bland annat sänkt energiskatten på drivmedel, höjt a-kassan, höjt bostadsbidraget för barnfamiljer och betalat ut elstöd. Sänkt reduktionsplikt vid årsskiftet har ytterligare bidragit till minskade drivmedelskostnader. Regeringen hade även i budgeten för 2024 med ett förstärkt jobbskatteavdrag för låg- och medelinkomsttagare och sänkt skatt för pensionärer. Det bidrar till att fler får mer i hushållskassan.

För att på längre sikt hjälpa ekonomiskt utsatta hushåll och minska barnfattigdom är det viktigt att få fler i arbete. Regeringen genomför en rad olika åtgärder som gemensamt ska stärka arbetslinjen, där det ska löna sig mer att gå från bidrag till arbete. Samtidigt arbetar regeringen kontinuerligt med förbättrat företagsklimat för att fler företag ska starta och växa i Sverige. Genom att fler jobb skapas samtidigt som efterfrågan på arbete ökar vill regeringen lägga grunden för en högre framtida tillväxt som fler kan ta del av.

Anf. 37 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Trots att vi är ett land med hög levnadsstandard och har ett väldigt starkt välfärdssystem ser vi i dag en växande fattigdom bland barnfamiljer. Rapporter från Rädda Barnen, Svenska Röda Korset, Majblomman och Hyresgästföreningen pekar på en alltmer akut ekonomisk situation för dessa familjer, och den förvärras självklart av den stigande inflationen och de rekordhöga matpriserna.

Röda Korsets rapporter visar att många familjer kämpar för att täcka grundläggande behov som mat och kläder. Sedan 2020 har organisationen fyrdubblat sin verksamhet, vilket visar på ett ökat behov av stöd.

Fru talman! Allt fler människor söker sig till civilsamhällets organisationer för mat, kläder och hjälp med bostad. Familjer med låga inkomster och ensamstående föräldrar har särskilt svårt att få ekonomin att gå ihop och har små marginaler för oväntade kostnader. Dessa familjers situation

påverkar barnens grundläggande rättigheter, såsom rätt till en skälig levnadsstandard, fritid, hälsa och framtidsmöjligheter.

Fru talman! Rädda Barnen rapporterar att man ser många barn vars föräldrar inte har råd med barnens fritidsaktiviteter och att allt fler söker sig till deras frukostklubbar.

Rädda Barnens, Hyresgästföreningens, Majblommans och Röda Korsets undersökning visar att tre av tio familjer i dag har svårt att köpa näringsriktig mat till familjen, att tre av tio har svårt att betala fritidsaktiviteter för barnen, att fyra av tio är oroliga över att familjens ekonomiska situation påverkar barnets behov och mående och att en av fem har svårt att betala familjens räkningar. Detta, fru talman, strider mot barnens rätt till en skälig levnadsstandard, utbildning och fritidsaktiviteter, enligt FN:s barnkonvention, som numera också är svensk lag.

För att bekämpa barnfattigdomen föreslår bland andra Svenska Röda Korset flera konkreta åtgärder, däribland höjt barnbidrag. Kostnadskrisen drabbar barnfamiljer hårt. Som nämndes är 40 procent av de ensamstående föräldrarna beroende av barnbidraget för att få ekonomin att gå ihop. Vi socialdemokrater har föreslagit en extra utbetalning av barnbidraget till alla barnfamiljer och en tillfällig förstärkning av underhållsstödet till ensamstående föräldrar med 500 kronor i månaden, vilket regeringen har avisat.

Fru talman! Hyresgästföreningens rapporter visar också att många är oroliga då man inte vet hur man ska klara hyran. Det är en svår ekonomisk situation där barnen blir de största förlorarna. Ekonomisk press ökar trångboddheten och förvärrar hemmiljön ytterligare för väldigt många barn.

Svenska Röda Korset bedriver nu verksamhet på 140 orter runt om i Sverige för att möta konsekvenserna av den ökade fattigdomen i vårt land. Man har sett en fyrdubbling sedan 2020. Det är en ohållbar situation att civilsamhällsorganisationerna ensamma ska behöva hantera dessa behov. Här måste politiken kliva fram och ta sitt ansvar.

Vi ser att en betydande del av Sveriges barnfamiljer lever under ekonomisk stress, där föräldrarna nu tvingas att göra svåra val mellan barnens välmående och framtid, mat och så vidare.

Med anledning av detta vill jag återigen fråga finansministern vilka konkreta åtgärder hon avser att vidta för att adressera det som nu är akut, nämligen barnfattigdomen. Och hur tänker finansministern säkerställa att ingen familj i Sverige ska behöva välja mellan att betala hyran, köpa mat till barnen eller andra typer av åtgärder?

Anf. 38 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Serkan Köse, för interpellationen och för det stora engagemang som ledamoten har för barnfamiljer i trångmål! De är många fler i dag än för två år sedan eftersom inflationen gör människor fattigare. Den inflation vi har sett under de här åren, som började stiga sommaren 2021 och som har stigit fram till för ett halvår sedan, har varit brutal för många.

De svenska systemen är anpassade så att en del kompenseras via olika typer av indexeringar, men vi har också i budgeten för i år och även förra året sett till att hushåll stöttas på olika sätt för att underlätta under en väldigt svår tid. Det går dock inte att komma ifrån att den absolut viktigaste finanspolitiska åtgärden på en aggregerad nivå är att bekämpa inflationen.

Om vi inte bekämpar inflationen utan gör som till exempel en del av Socialdemokraternas samarbetspartier vill, nämligen gå med stora underskott nu för att stötta på olika sätt, skulle inflationen bli väldigt mycket högre.

Inflation innebär att priserna ökar. Det betyder att om inflationen blir noll framöver skulle priserna fortfarande generellt inte gå ned. Priserna ligger där de ligger. Vissa kommer naturligtvis att gå ned av andra skäl, men den generella prisnivån har nu höjts dramatiskt med inflationen.

Det är därför det har varit så viktigt för mig att få denna utveckling att vända. Det är barnen jag har för ögonen när jag ser inflationsbekämpningen. Det är hushåll som har det tajt som jag har för ögonen. Men det är också företag, eftersom vi vet att om de inte får bukt med detta kommer fler att förlora jobbet och fler bli beroende av olika typer av ersättningar.

I grund och botten handlar regeringens politik alltså om att bekämpa inflationen, och det fungerar. Finanspolitiken och penningpolitiken men också parterna har gjort det som bör göras. Den budget som började gälla den 1 januari i år är också anpassad efter detta läge. Jag har nämnt flera saker, men jag kan nämna dem igen: Det handlar om bostadsbidraget, det handlar om drivmedel och det handlar om sänkt skatt för dem som arbetar.

Vi ska komma ihåg att de som har ersättningar kompenseras med indexering på grund av inflationen, men de som har en lägre lön kompenseras inte alls. Tvärtom har de som har lägre löner generellt fått se sina löner och framför allt sin köpkraft urholkas, och därför har det varit viktigt att sänka skatten på arbete.

Anf. 39 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret!

Jag delar uppfattningen att vi absolut ska bekämpa inflationen och prisökningarna, men vi behöver också titta på krisen här och nu. Vi ser att den ekonomiska krisen påverkar väldigt många – tusentals – barnfamiljer i Sverige. Jag kollade på Majblommans senaste rapport, och där ser man ett ökat antal ansökningar, särskilt när det gäller basbehov som mat, blöjor och välling.

Sverige är ett välfärdsland. Vi har en välfärdsmodell som bygger på principen att ingen ska vara beroende av välgörenhet för att täcka sina grundläggande behov. Vi har socialförsäkringar och andra typer av bidrag för att människor ska kunna ha en skälig levnadsstandard och kunna klara sig. Med andra ord ska ingen i Sverige behöva stå med mössan i hand år 2024 för att få mat, blöjor och välling.

Utöver denna dystra utveckling, fru talman, kan vi se att vräkningssiffrorna, det vill säga människor som blir av med sina bostäder, har ökat sedan 2012. Enligt Konjunkturinstitutet har livsmedelspriserna också ökat mer än vad kostnadsökningarna motiverar. Vi ser alltså en enormt ökad kostnad men också en ökad fattigdom, inte minst bland barnfamiljer som nu har det väldigt svårt och som söker sig till civilsamhällesorganisationer. Här måste vi som samhälle och som välfärdsland ta ansvar.

Det finns många människor, arbetslösa och andra, som inte omfattas av stöd, och vi behöver därför se till att människor får arbete. Fler måste få jobb, men när vi tittar på hur det ser ut med jobbsatsningar kan vi konstatera att regeringen drar ned på aktiva åtgärder till arbetsmarknadspolitiken.

Arbetsförmedlingen får mindre förvaltningsanslag, vilket innebär att det blir färre anställda inom organisationen. Och i går gick myndigheten ut med att man ska varsla 160 tjänster, vilket också kommer att påverka stödet till de arbetslösa. Program och insatser riktade mot arbetslösheten har minskat rejält de senaste åren. Varje gång man har haft chansen har man dragit ned på både program och insatser.

I Arbetsförmedlingens årsredovisning konstaterar myndigheten att de inte klarar de mål som regeringen har satt upp därför att de inte har tillräckligt med resurser. I pressmeddelandet hänvisar de till att de får mindre anslag från regeringen och därför säger upp folk, vilket innebär att de arbetslösa kommer att få mindre stöd fast varslen och arbetslösheten ökar. Detta innebär att det inte finns tillräckligt med åtgärder för att få fler människor i arbete. Om det är viktigt med jobb och att få fler människor i arbete behöver det också finnas åtgärder och insatser.

Vi ser också bostadskrisen och bostadssituationen i dag. Varslen inom byggsektorn ökar, och många byggnadsarbetare blir arbetslösa. Där behöver det också sättas in åtgärder, men där händer nästan ingenting från regeringens sida.

Vi ska absolut bekämpa inflationen, men samtidigt behöver vi göra mer när det gäller arbetslösheten, bostadspolitiken och välfärdssystemen som sådana. Det behövs mer resurser i kommuner och regioner för att se till att barnen inte drabbas av den ekonomiska krisen.

Det är barnen som drabbas nu, och många föräldrar är oroliga för hur de ska få ihop det när månaden är slut. Därför, finansministern, vill jag återigen fråga: Hur ser du på denna utveckling, och vad är ditt svar till alla barnfamiljer som nu tittar på debatten och som förväntar sig att politiken ska göra något?

Anf. 40 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Serkan för frågorna.

Jag tror att ledamoten började med att säga ungefär att vi när det gäller välfärdsstaten har en princip att ingen ska behöva ersättningar. Det är ju inte riktigt sant; jag menar i stället att vi har ett skyddssystem och ett skyddsnät för dem som allra mest behöver det. Det finns personer som verkligen behöver skydd och ersättningar under perioder, långa eller korta, därför att de inte kan arbeta.

Problemet i Sverige är att vi har ett system som finansierar att människor som har arbetsförmåga får ersättningar år ut och år in, till exempel genom försörjningsstöd och annat. Det är där människor har fastnat. Sådant som var tänkt att vara tillfälligt – och som har varit helt riktigt – har blivit långvarigt, och människor har helt passiviserats och fastnat i dessa system. Det vill vi ändra på.

Jag delar helt bilden att det är arbete som är den grundläggande och absolut viktigaste insatsen för familjer som har det tufft. Nu ska vi ju komma ihåg att en del som har arbete också har det tufft i och med att köpkraften har urholkats. Kanske är man till exempel ensamstående. Det är därför vi har förlängt och förhöjt bostadsbidraget – för att vi vet att det är träffsäkert.

Om vi bara kort berör hur fler ska få arbete vill jag säga att vi bland annat har gjort och gör stora satsningar på utbildning. Det kommer att behövas att fler utbildar sig, och då menar jag inte bara långa utbildningar

utan även korta. Det handlar om att göra sig anställbar för de jobb som finns. Det finns trots allt många jobb som är helt lediga och platser som väntar på att fyllas, och människor måste ta ett eget ansvar för att utbilda sig och anpassa sig till arbetsmarknaden. Självklart ska de få stöd och hjälp att göra det, och där handlar det om kommuners insatser och om Arbetsförmedlingen – men även om utbildning, som jag precis nämnde.

Vi arbetar också med en bidragsreform i tre delar, fru talman. Man ska kvalificera sig till välfärdssystemet. Man ska vara aktiv på heltid för att få ett stöd, så att man verkligen kommer in på arbetsmarknaden. Det finns också ett bidragstak som gör att det alltid ska löna sig att ta ett jobb. Trots det ledamoten säger vet vi nämligen att det finns familjer där det faktiskt inte lönar sig om en förälder går till jobbet.

Jag vill avsluta detta inlägg med att säga att jag ser och vet att många har det tufft. Det är precis därför de budgetar vi har lagt fram under dessa två år har anpassats efter läget. Budgeten är återhållsam såtillvida att den inte driver på inflation, men den riktar sig också till hushåll som har det tufft. När det gäller dem som har det väldigt tufft har vi gjort speciellt riktade insatser. Låt mig också bara säga att Röda Korset, Stadsmissionen och andra gör ett fantastiskt jobb och att de behöver stöd i det arbetet.

I grund och botten vill dock alla i riksdagen – förutsätter jag – att alla människor ska ha ett jobb att gå till och kunna försörja sig själva och sina barn.

Anf. 41 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Vi kan titta på budgeten, till exempel på vuxenutbildningen eftersom finansministern nämnde att man satsar på utbildning. Om vi jämför 2023 och 2024 års siffror kan vi se att det inte är någon jätteökning av stödet till vuxenutbildningen. Jag tror att jag tittade på det och att det rör sig om någonstans runt 70 miljoner mer till vuxenutbildningen.

Vi kan titta på arbetsmarknadspolitiken i dag. Vi har 350 000 människor som är arbetslösa, och vi har över 140 000 lediga jobb. Vi har i dag en missmatchning på svensk arbetsmarknad. Jag delar uppfattningen att vi ska satsa på utbildning för att se till att fler utbildas för de lediga jobb som finns på svensk arbetsmarknad i dag. Problemet är att regeringen drar ned på resurserna till den aktiva arbetsmarknadspolitiken, vilket gör att färre får ta del av dessa insatser.

Arbetsförmedlingens årsredovisning visar att man inte har lyckats uppnå regeringens mål att till exempel få fler i arbetsmarknadsutbildning, vilket industrin och näringslivet kräver. Tittar vi på norra Sverige ser vi att det finns en jätteutmaning i att få fler människor i arbete genom att matcha människor med de lediga jobb som finns. Regeringen drar ned på den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Den drar ned på de pengar som Arbetsförmedlingen får för att kunna göra sitt jobb och ger mindre resurser till vuxenutbildningen – eller ja, det är väl lite plus, kan vi säga.

Det är alltså inga jätteförändringar som görs. Tvärtom blir det mindre pengar till arbetsmarknadspolitiken. Och det sorgliga i detta är att Arbetsförmedlingen kommer att skicka tillbaka pengar i år. Man kommer att skicka tillbaka 9,6 miljarder, och av detta kommer 2,7 miljarder från nystartsjobben. Regeringen gick ju ut ganska hårt med nystartsjobben och att de skulle stärkas så att fler kommer in i nystartsjobb. Nu skickar Arbetsförmedlingen tillbaka dessa pengar. Det beror delvis på att man har

mindre personal och inte hinner och klarar av detta. Så är det när det gäller pengarna som kommer tillbaka.

Det vore därför intressant om finansministern kunde säga någonting om arbetsmarknadspolitiken och hur den påverkar sysselsättningen – och inte minst barnfamiljerna.

Anf. 42 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag slutar aldrig förvånas över socialdemokrater här i riksdagen. När man tog över 2014 låg arbetslösheten på en hyfsad nivå jämfört med övriga EU. När man lämnade över till oss var vi i ett katastrofläge: Vi hade bland de allra sämsta siffrorna i EU. Jag bara konstaterar det. Ändå tycker ledamoten att vi borde fortsätta med exakt samma politik som den som Socialdemokraterna förde under åtta år. För mig rimmar det inte riktigt.

Jag brukar inte gnälla på era åtta år, Serkan Köse, utan jag brukar försöka hålla mig till vad vi gör. Jag kan dock bara konstatera att det ledamoten säger är att vi ska göra samma sak. Skulle vi då få ett annat resultat? Nej. Därför jobbar vi på ett annat sätt. Vi jobbar med ett bredare tänkande kring tillväxt – att resurser och företag ska växa. Vi tänker mer på näringspolitiken än vad den förra regeringen gjorde. Vi tänker också på bidragssystem och hur de kan påverka beteenden och annat.

Vi tänker även på sådant som att svenska språket ska vara ännu mer i fokus för människor som kommer hit nu eller har kommit hit tidigare, så att de lär sig svenska. Det är ganska enkelt: Lär dig svenska och gör det du kan för att anpassa dig till den svenska arbetsmarknaden, så ska vi göra allt vi kan för att ge dig möjligheter! Sverige är nämligen möjligheternas land; här har man gratis utbildning och får alla möjligheter om man bara kan och vill.

Tillbaka till det interpellationen handlade om: Jag ser och vet att många har det tufft. Det är också därför inflationsbekämpning har varit prio ett. Det fungerar, och vi kommer att fortsätta att återkomma i budgetar framöver – allra mest gällande hur tillväxten kan öka och jobben bli fler, så att de föräldrar som i dag inte har ett arbete att gå till ska kunna få det.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:516 om poliser i Stockholmsregionen

Anf. 43 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Mattias Vepsä har frågat mig vad jag menade med det som framfördes i en debattartikel i Expressen avseende att kommuner ska anställa fler ordningsvakter. Därutöver har Mattias Vepsä frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen vidtar för att öka antalet poliser i Stockholm.

Låt mig börja med att konstatera att jag och Mattias Vepsä delar ambitionen att antalet poliser i landet behöver öka. Det gäller inte minst i våra storstäder och inte minst i Stockholm. Sverige ska vara ett tryggt land att leva i, och det förutsätter ett starkt rättsväsen och en tillgänglig polis.

Det är regeringens mål att polistätheten i Sverige ska öka så att den minst motsvarar genomsnittet i EU. Polismyndigheten har tillförts särskilda medel som ska användas till höjda löner och annan ersättning i syfte att stärka polisyrkets attraktivitet. I årets regleringsbrev har Polismyndigheten dessutom fått ett uppdrag om fortsatt tillväxt i syfte att säkerställa att åtminstone nuvarande tillväxttakt när det gäller antal poliser fortsätter efter utgången av 2024.

Polismyndigheten ska även återrapportera vilka åtgärder avseende verksamhetsstyrning, organisering och resursfördelning som myndigheten har vidtagit för att säkerställa en ökad lokal närvaro i hela landet. Två av de tre förändringsuppdrag som den nya polisledningen har fått är också kopplade till frågan om närvaro lokalt. Det handlar dels om att återupprätta en lokalt synlig och trygghetsskapande polis och en god service till medborgarna, dels om att säkerhetsställa en effektiv styrning, användning och uppföljning av polisens växande resurser.

Vi vet alla att den organiserade brottsligheten är systemhotande. Det våldskapital, de finansiella strukturer och de parallella samhällsstrukturer som den organiserade brottsligheten har byggt upp medför en stor påverkan på såväl människors trygghet som samhällsviktiga funktioner. Polisens resurser måste prioriteras till detta arbete och kompletteras av att samhället i övrigt engagerar sig på olika sätt och tar sin del av ansvaret. Där fyller ordningsvakter en viktig funktion. Ordningsvakter kompletterar polisens arbete och kan medverka till att polisiära resurser i första hand används i de situationer där polisiär kompetens är nödvändig.

Lagstiftningen för ordningsvakterna har setts över, och sedan årsskiftet gäller en ny lag på området. Den nya lagen är mer ändamålsenlig när det kommer till att avlasta polisen. När möjligheterna finns och behovet är som störst behöver hela samhället bidra för att Sverige ska bli ett tryggt land att leva i.

Anf. 44 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Jag har ägnat morgonen åt att åter läsa igenom artikeln i Expressen där justitieministern tillsammans med oppositionsborgarrådet här i Stockholm oroar sig för bland annat ordningsvakterna. Jag tänkte kommentera detta.

Jag sökte också efter idéer och svar på frågan jag ställde i min interpellation: Vad avser regeringen att göra för att Stockholm ska få fler poliser? Sanningen är ju att Stockholm inte har lika många poliser som övriga delar av landet. Jämfört med tillväxten de senaste åren ligger Stockholm mellan 800 och 1 000 poliser back. Det saknas alltså poliser i vår huvudstad.

Jag hade egentligen tänkt avsluta med denna fråga, men jag önskar att regeringen skulle ägna tid och kraft åt att besvara en så enkel fråga som vad regeringen gör för att säkerställa polistillväxten i Stockholm. I stället väljer man i artikeln – lite mindre i svaret i kammaren i dag – att oro sig över utvecklingen i Stockholm efter maktskiftet för ett och ett halvt år sedan.

Jag vill poängtera att det som har skett i Stockholm är att vi har vänt utvecklingen. Efter att ensidigt ha fokuserat på ordningsvakter eller annat trygghetsskapande har man från Stockholms sida valt att förstärka stadsdelsnämndernas arbete för att kunna jobba långsiktigt, bryta nyrekryteringen och öka tryggheten på stadsdelsnivå.

Stockholm är en stor stad, och det krävs att man jobbar så nära det lokala man kan. Det innebär fler socialsekreterare, fler fältassistenter, ökad vuxennärvaro och därmed också ett ökat trygghetsarbete så nära vi kan komma dem som bor i vår stads olika delar.

Det finns möjlighet att lokalt anställa ordningsvakter om stadsdelsnämnderna så skulle vilja. Det finns inget förbud mot detta, men det leder ändå in på en principiell fråga. Som jag inledde med att säga saknas det poliser i huvudstaden. Den nationella förstärkningen har inneburit att det tillfälligt har kommit poliser till vår stad. Då ökar närvaron på gator och torg, och därmed kan fler som begår brott fångas och dömas. Vi kan också öka tryggheten i vår stad.

Av de förstärkningar som har gjorts drar jag slutsatsen att det gäller att få in fler poliser i det dagliga arbetet.

Det är polisen som har ansvar för trygghetsarbetet. Det är ingen annan än polisen som har våldsmonopol och som, enligt polislagen, har ansvar för att skapa och upprätthålla trygghet och säkerhet runt om i våra städer.

Vi i denna kammare ökade visserligen kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet förra sommaren. Det var en bra lagskärpning, och många kommuner gör ett fantastiskt jobb.

Jag skulle vilja ha svar på hur regeringen tänker när det gäller att få poliser på plats i Stockholm. Samtidigt som man har ökat kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet driver man in kommun efter kommun i en allt djupare välfärdskris som gör att kommunerna blir tvungna att spara in på fältassistenter, socialtjänsten och skolan. Detta rimmar illa med det som Gunnar Strömmer och Christofer Fjellner pekade på i sin artikel, det vill säga att kommunerna ska ta ett större ansvar för tryggheten.

Jag vill också fråga hur det trygghetsarbete vi har att göra i landets kommuner rimmar med att driva in dem i en välfärdskris.

Anf. 45 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar Mattias Vepsä för möjligheten att diskutera dessa viktiga frågor i kammaren i dag.

Jag ska vara ärlig och säga att jag tyckte att det var väldigt djävt av Mattias Vepsä att väcka denna interpellation i ljuset av bokslutet efter åtta års socialdemokratiskt styre av landet och ett års styre av Stockholms stad vad gäller trygghetsfrågorna.

Bokslutet, som visade att Stockholmsregionen ligger 800–1 000 poliser back, är de siffror som är resultatet efter åtta års socialdemokratiskt styre av landet. Medan resten av landet fick en tillväxt på hundratals poliser per region tappade Stockholmsregionen 130 poliser mellan 2015 och 2022. Jag håller med om att detta är en utomordentligt bekymmersam situation.

Vi kan konstatera att Socialdemokraterna inte levererade gällande polistillväxt i Stockholm, utan precis tvärtom. I ljuset av detta klev man in i Stockholms stadshus och bestämde sig för att sparka 120 av 180 ordningsvakter; det var ett av de första beslut man fattade. Det går möjligtvis att säga att detta är i linje med vad man gjorde under åtta år vid regeringsmakten när det gäller polissituationen, men det är knappast ägnat att öka tryggheten på gator och torg i Stockholm.

Det råder ingen som helst tvekan om att polisen måste växa i Stockholm; detta är en otroligt central sak. När den nya rikspolischefen tillträdde i december fick hon ett mycket tydligt tillväxtuppdrag där det uttrycktes att tillväxten ska ske lokalt. I samband med detta upprättade man i Region Stockholm en samordningsfunktion när det gäller polisen med särskilt fokus på att ta ett grepp kring tillväxtfrågorna i Stockholm.

Vi måste vända denna utveckling. Faktum är att utvecklingen vände under 2023 – för första gången på väldigt många år kan vi faktiskt se ett nettoplus i tillväxten i Stockholm. Det är dock bara början; mycket mer måste till.

Från regeringens sida är vi angelägna om detta och hängivna denna uppgift. Det gäller även myndigheten, också lokalt. Arbetet kommer att fortsätta med hög intensitet. Medborgarna i Stockholm har rätt att förvänta sig en hög polisnärvaro, en hög polistäthet, en synlig polis, en brottsupplärande polis och en trygghetskapande polis på gator och torg.

Jag går vidare till frågan om ordningsvakter. Vi skapar en lagstiftning som ger kommuner mycket större flexibilitet när det gäller användningen av ordningsvakter, också för att de på ett ännu bättre sätt än i dag ska kunna understödja polisen. Från den 1 januari gäller en ny lagstiftning som gör att ordningsvakter kan användas för fler syften och på större geografiska ytor. Vi höjer utbildningsnivån och understryker integreringen i samspelet med polisen.

Vid Sergels torg, några kvarter härifrån, finns det en lokal där polis och ordningsvakter jobbar tillsammans för att samspela för stockholmarnas trygghet. Dessvärre har 120 av de 180 kollegorna fått sparken. Det är väldigt synd, för det underminerar naturligtvis förutsättningarna för detta samspel.

Apropå det Mattias Vepsä tog upp vill jag uppmärksamma en aspekt när det gäller annan vuxennärvaro i det offentliga rummet, till exempel fältarbetare från socialtjänsten. När jag har besökt stadsdelar i Stockholm och träffat företrädare för socialtjänsten och medarbetare ute på fältet har de tagit upp ordningsvaksfrågan. När ordningsvakterna tas bort från den offentliga ytan, inte minst kvällstid och på helger, vågar fältpersonalen från socialtjänsten inte heller vara ute. Effekten av detta blir alltså dubbelt negativ.

Vi ska ha fler poliser, fler ordningsvakter och bättre samspel i Stockholm och i resten av landet.

Anf. 46 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! För att bekosta Gunnar Strömmers och Christofer Fjellners satsning på ordningsvakter i Stockholm ska man avfärda den skattesänkning som Stockholm och flera andra kommuner tvingades göra därför att regeringen, med Sverigedemokraterna och Gunnar Strömmers parti Moderaterna i spetsen, valde att sänka skatterna för de allra rikaste och inte räkna upp de anslag som landets kommuner är beroende av för att kunna ordna tryggheten brett.

I det förslag som Moderaterna står för i Stadshuset är det bland annat på trygghet man ska göra besparingar lokalt, eftersom man inte har velat höja skatten.

Kontentan av det vi hör här är att det kanske skulle kunna bli en och annan ordningsvakt, men det skulle bli färre fältassistenter och mindre

pengar för att ordna de offentliga miljöerna, vilket också är viktigt för det trygghetsskapande arbetet. Det skulle också bli färre socialsekreterare.

Detta skulle innebära att satsningarna på att öka rättvisan och likvärdigheten i skolan och på att trygga skolan för alla oavsett var de bor, vilket långsiktigt kanske är ett av de viktigaste arbeten vi har att göra för att bryta nyrekryteringen, skulle gå om intet.

Denna politik håller inte ihop. Som vanligt när vi diskuterar dessa frågor ser regeringen bara den ena sidan och vägrar att se den andra. Detta arbete måste göras på båda håll – vi måste klara både att ha en stark välfärd och skola och att göra de uppsökande och sociala insatserna.

Vi måste också klara den andra sidan, som är den hårda sidan. Här är jag glad att några konkreta insatser nu nämnts i talarstolen, även om de inte gjorde det i själva interpellationssvaret, för att vi ska få fler poliser på plats.

Det stämmer att vi haft det tufft att rekrytera poliser till Stockholm. Delförklaringar är – och det vet också Gunnar Strömmer – den arbetsmarknad Stockholmsregionen är, den bostadssituation Stockholm har haft och det löneläge de som arbetar i Stockholm har. Polisen måste göra mer för att öka attraktiviteten när det gäller att komma till vår region och kunna bo och leva där.

Vi har också varnat för vad en utebliven bostadspolitik innebär för just vår region. Inte gör den det enklare att rekrytera personal. Detta larmar inte bara polisen om utan också flera välfärdssektorer – men också företag. Det är en helt orimlig politisk verklighet att vi inte har verktyg för att lösa även det samhällsproblemet. Det skulle kunna leda till att öka attraktiviteten för välfärdsyrken men också till att kunna få fler poliser till Stockholm.

Det är ändå viktigt att hålla sig till den principiella frågan här: Är det kommunernas ansvar att upprätthålla tryggheten på gator och torg, eller är det polisen som har det övergripande ansvaret? Jag tycker mig se en skiftning här. I den artikel jag hela tiden hänvisar till är man ganska nöjd och skjuter över ansvaret på någon annan när det inte fungerar.

Jag skulle vilja se en lika pigg justitieminister när det kommer till att lösa just det här problemet som man ser i andra avseenden. Då kan det snabbtredas och läggas in både snabbspår och fler växlar för att lösa olika problem. Här skulle vi behöva väldigt mycket mer aktion för att se till att vi får fler poliser till Stockholm.

Anf. 47 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Eftersom det är fredag väljer jag att verkligen ta till mig berömmet att jag i största allmänhet är pigg och snabb. Det är jag glädjande nog också när det kommer till de här frågorna.

Det är en realitet att bokslutet efter åtta år med socialdemokratiskt styre – dessa siffror refererade Mattias Vepsä själv till – var ett underskott på 800–1 000 poliser i Stockholm. Medan resten av landet har växt har Stockholm inte växt. Det är realiteten.

I det ljuset blir det första man gör när man kliver in i Stadshuset i Stockholm särskilt stötande. Det *allra* första är förstas att höja skatten, för det är alltid det första Socialdemokraterna gör, men det andra är att sparka 120 av 180 ordningsvakter. Jag kan inte se hur det kan vara ett starkt trygghetsbud till stockholmarna.

Nu försöker vi räta upp båda dessa delar – dels ge bättre förutsättningar för kommuner att bidra aktivt till trygghetsskapande insatser, dels säkerställa att det blir en ordentlig polistillväxt, som också kommer Stockholm till del, på helt andra nivåer och med helt andra volymer än bakåt i tiden.

Jag är den förste att understryka betydelsen av att göra flera saker samtidigt. Om det är någon här som signalerar att man ser bara med ena ögat och inte med båda är det väl Mattias Vepsä, som står upp – förvisso rakryggat – för beslutet att sparka 120 av 180 ordningsvakter i Stockholm men inte ser vilka konsekvenser detta får för förutsättningarna att bedriva ett socialt arbete ute på fältet. När fältassistenter vittnar om att de inte vågar gå ut och bedriva sitt arbete i det offentliga rummet därför att den trygghetsskapande personal som fanns där tidigare nu inte finns ser man att det blir effekter också för de sociala insatserna, de brottspreventiva insatser som inte handlar om repression eller om det polisiära och den typen av åtgärder.

Detta tycker jag kanske är den allra allvarligaste dimensionen av detta: att man inte ser att detta är kommunicerande kärn. Genom att polis och ordningsvakter finns där kommer också andra vuxna, inte minst från socialtjänst och civilsamhälle, som kan bidra till att skapa trygghet, inte minst för barn och unga, kvällstid och natttid, i Stockholm och på andra håll, att kunna arbeta under trygga och säkra former. Nu har de förutsättningarna försämrats.

När det gäller den nationella politiken vill jag understryka att vi verkligen arbetar med båda sidorna, både det repressiva och brottsbekämpande å ena sidan och det socialpreventiva och brottsförebyggande å den andra. Vi river sekretesshinder för att polis, skola och socialtjänst ska kunna samverka på ett helt annat sätt, inte minst för att bryta nyrekryteringen av barn och unga till gängkriminalitet. Vi är på gång med en ny socialtjänstlag som ska ge socialtjänsten goda möjligheter att vara proaktiv, kunna ställa krav och inte behöva ha en defensiv roll med åtgärder som i praktiken bygger på frivillighet och samtycke.

Sett över de kommande sex, sju, åtta åren gör vi rekordstora investeringar i svenska socialsekreterare. Det är historiska satsningar som ingen tidigare regering kan mäta sig med. Vi investerar i skolsociala team, i familjestöd och annat.

Självklart måste den här helheten hänga ihop. Det är bara det att beslutet att sparka 120 av 180 ordningsvakter i Stockholm är ett slag i båda dessa avseenden. Det minskar tryggheten för medborgarna, och det minskar tryggheten för alla fältarbetare och andra som ska göra sociala insatser och på det sättet bidra till tryggheten.

Anf. 48 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Inför den här debatten roade jag mig med att gå tillbaka till den nya ordningslagens proposition och titta på en av de rapporter som låg till grund för att förstärka ordningsvakternas nya uppdrag. Den är skriven av personer från Örebro universitet, och de pekar på att det absolut viktigaste för att öka tryggheten på gator och torg är uniformsklädd polis. Sedan har ordningsvakter absolut, som nummer två tillsammans med polisaspiranter, en viktig roll att fylla. Det är vi överens om.

Jag ställer mig dock frågande till den verklighetsbeskrivning som ministern här i talarstolen för fram. Det vi ser är en regering som har lämnat

landets kommuner åt sitt öde. Under en kostnadskris driver man på för att välfärden ska ha det tuffare. Under inflationstrycket tvingas vi se varsel av socialsekreterare, lärare och fältassistenter. Vi ser neddragningar på barns och ungas kultur. Vi ser neddragningar i bostadsproduktionen. Vi ser minskade ambitioner i alla de sektorer som vi vet är skyddsfaktorer för att hålla barn och unga borta från kriminalitet.

Samtidigt riktar ministern här kritik mot hur Stockholms stad sköter sina stadsdelsnämnder när man förstärker dessa delar, förstärker möjligheten att nå barn och unga genom fler fältassistenter och socialsekreterare som kan göra sitt jobb och finnas nära familjerna och gör särskilda satsningar på skolan. Fokus Järva, till exempel, är ett samlat grepp för att lyfta hela Järvaområdet.

Vi ser också att trygghetssiffrorna i Stockholm går åt rätt håll. Vi ser att polisen har fått bort öppna drogsener.

Jag tror att det är viktigt att vi hjälps åt, precis som Gunnar Strömmer och Christofer Fjellner pekar på i sin artikel. Vi måste dra åt samma håll. Då säger vi ja till poliser. Men vi socialdemokrater har också sagt: 1 krona till polisen, 1 krona till förebyggande. Det är också vad vi har levererat i opposition och vad vi gör i Stockholms stadshus.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Och det här är alltså riksdagen och inte Stockholms stadshus. Jag bara förtydligar detta med anledning av debatten som helhet.)

Anf. 49 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Än en gång tack till Mattias Vepsä för möjligheten att diskutera dessa viktiga frågor i dag!

Det råder ingen som helst tvekan om att Sverige har stora och allvarliga problem när det gäller brottslighet och medborgarnas trygghet, rörelsefrihet och integritet. Därför är den här regeringens kanske främsta prioritet att återupprätta tryggheten, säkerheten, integriteten och rörelsefriheten för medborgare i hela landet oavsett var man bor.

Det gör vi på en rad olika sätt, givetvis genom att investera rekordmycket i svensk polis under innevarande år och de år som ligger framför oss. Vi investerar i en rekordstor tillväxt i svensk polis. Vi har i ett nytt uppdrag till den nya rikspolischefen tydliggjort att den tillväxten ska ske lokalt och medborgarnära. Vi har också betonat de medborgarnära brotten som ett särskilt uppdrag till den nya rikspolischefen för att få upp brottsuppkläringen när det gäller den brottslighet som påverkar medborgarna närmast i vardagen – stöld, misshandel, skadegörelse och den typen av brott. Det är otroligt viktigt för det lokala trygghetsarbetet och för medborgarna.

De investeringar vi gör i polisen nationellt korresponderar med satsningar som görs av polisen i Stockholm och de insatser och åtgärder som nu vidtas för att få till stånd en polistillväxt i Stockholm. Den har dessvärre lyst med sin frånvaro under många år.

40 procent av reformutrymmet i regeringens budget gick till välfärden i kommunerna och regionerna. Nu tillförs ytterligare medel till regionerna. Att kunna investera i välfärden också under krävande ekonomiska omständigheter är en stor styrka.

Allt detta måste göras samtidigt som vi inte slår undan benen för det lokala trygghetsarbetet genom att ta bort ordningsvakter och annan personal som kan bidra på annat sätt till att skapa en trygg, säker och fri vardag för medborgarna i Stockholm och runt om i landet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:82

8 mars

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:461 om tillgång till akutpsykiatri- trimottagning kvällar och nätter

Anf. 50 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Ewa Pihl Krabbe har frågat mig om jag anser att det är rimligt att psykiatrisk akutsjukvård ingår i utbudet hos ett centralsjukhus eller akutsjukhus dygnet runt. Om jag inte gör det undrar hon om jag har för avsikt att ta några generella initiativ.

Ewa Pihl Krabbe har också frågat mig hur jag ser på att andra instanser som polisväsendet och ambulansverksamheten får lägga mycket tid på transporter av de patienter som hade kunnat få adekvat vård på sjukhus för sin psykiska oro i stället för att utföra sina normala uppdrag. Hon undrar om jag är beredd att inom mitt ansvarsområde ta några initiativ utifrån min bedömning.

Slutligen har Ewa Pihl Krabbe frågat mig hur jag ser på de komplikationer patienterna drabbas av och de risker för patientsäkerheten som den rådande situationen för med sig med tanke på de uppgifter som lämnas av de inblandade aktörerna och vilka åtgärder jag kan tänka mig att vidta för att motverka detta.

Frågorna är ställda mot bakgrund av att den psykiatriska akutmottagningen i Kristianstad sedan juni 2022 har varit stängd kvällar och nätter.

Den ökande psykiska ohälsan i befolkningen är oroande. Förutom det personliga lidande som det innebär ställs det även ökade krav på våra samhällsfunktioner, däribland Polismyndigheten. Jag vill betona vikten av att det för varje enskild patient ska finnas tillgång till bästa möjliga vård, oavsett var i landet man bor. Det gäller även personer i psykisk kris.

Regionerna ansvarar för vårdens organisation, inbegripet den psykiatriska akutsjukvården. I mitt uppdrag som socialminister ingår att inom mitt ansvarsområde ge regionerna, som är huvudmän för hälso- och sjukvården, förutsättningar att erbjuda vård och omsorg av god kvalitet. Därför är sjukvården högt prioriterad i Tidöavtalet och i regeringens budgetproposition för 2024.

Inom ramen för överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner inom området psykisk hälsa och suicidprevention tillförs cirka 1,6 miljarder kronor. Det tillförs även medel för att korta väntetiderna och utveckla det strategiska tillgänglighetsarbetet i hälso- och sjukvården, bland annat genom en överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner där 530 miljoner kronor avsätts för ökad tillgänglighet till barn- och ungdomspsykiatri. Sådana insatser kan bidra till ett bättre omhändertagande och minska behovet av akutpsykiatrisk vård.

Regeringen vidtar även åtgärder för att stötta huvudmännen i arbetet med kompetensförsörjningen och har gett Socialstyrelsen och Nationella

vårdkompetensrådet ett uppdrag att ta fram förslag till en nationell plan för att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning.

Justitieministern har nyligen besvarat en fråga från Ewa Pihl Krabbe om polisiära insatser med anledning av stängd psykakut (svar på skriftlig fråga 2023/24:481). Jag instämmer i det svaret. Jag vill även understryka att ambulanssjukvården är till både för personer med psykisk ohälsa och för personer med somatisk ohälsa och att ett viktigt utvecklingsområde är att öka ambulanspersonalens kompetens för att möta personer med psykisk ohälsa.

Avslutningsvis vill jag nämna att det pågår flera insatser som rör den psykiatriska akutsjukvården. Under 2024 fördelas 50 miljoner kronor till regionerna genom förordningen (2021:18) om statsbidrag för utveckling av den prehospitala akutsjukvården för patienter med psykisk ohälsa. Detta är en viktig insats för att utveckla stödet till personer med psykisk ohälsa och suicidalitet.

Regeringen har även gett Socialstyrelsen ett uppdrag att kartlägga den verksamhet som bedrivs på de psykiatriska akutmottagningarna. Detta inbegriper frågor om just organisation, insatser, patienternas upplevelser och patientsäkerhet.

Anf. 51 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka socialministern för det mycket utförliga svaret.

I över 600 kvällar och nätter i följd har den psykiatriska akutmottagningen i nordöstra Skåne varit stängd. Det är 600 kvällar och nätter då personer med svår ångest, suicidala tankar och andra svåra psykiska tillstånd har varit utan möjlighet till den vård och det omhändertagande på sitt sjukhus som somatiskt sjuka personer har haft under samma tidsspann. De hänvisas i stället till sjukhusen i Lund, Malmö eller Helsingborg.

För en person som är i den situationen är det många gånger en oöverstiglig tanke att ta sig till dessa sjukhus med kollektivtrafik. På natten är det dessutom helt omöjligt, eftersom det inte går några tåg då. Många har dessutom inte ekonomiska medel för att transportera sig eller anhöriga som kan hjälpa till.

Orsaken till den stängda psykakuten är att man inte har kunnat bemanna, och orsaken till det är att man inte har kunnat attrahera personal och möta deras önskemål vid anställning. Är det några speciella önskemål som personalen har? Nej, det tycker jag inte. Det handlar som vanligt om högre lön, månadskort på Skånetrafiken för dem som kanske åker hela vägen från Lund och Malmö, arbetstidsförkortning, arbetsskor och kompetensutveckling på arbetstid.

Kreativitet är inte fel när man har den här typen av problem i vården. Men politikerna har tyvärr hårdnackat sagt nej till allt, trots att alla vet att det är svårt att rekrytera i nordöstra Skåne. Det har det varit länge och inom olika sektorer i vården, inte bara här. Men problem är ju till för att lösas. I det här fallet har man ett så stort problem att inte bara patienterna blir starkt lidande; många andra myndigheter och personalgrupper utsätts för både press och stress. Även allmänheten blir lidande.

I förra veckan kom beskedet att sjuksköterskorna på psykakuten nu skulle få 4 000 kronor mer i månaden. Från politikens sida bedömdes det att man med denna åtgärd så småningom ska kunna hålla öppet till klockan

20 på kvällen. Det är bara det att det visar sig att det inte är någon ytterligare lönesatsning, eftersom tillägget som tidigare fanns hade tagits bort. I stället har de höjt grundlönen.

Fru talman! Ett stort problem efter denna långa tid är att behovet av personal med just den kompetens som behövs nu har ökat stort i Kristianstad och nordöstra Skåne. Det kan inte komma som en överraskning. Vi har ett fängelse i Vä som ständigt annonserar. Och i september öppnas det stora nybyggda häktet i Kristianstad, som kräver mycket personal med samma kompetens. Jag misstänker att lönerna där är betydligt högre. Det är en situation som man måste förhålla sig till.

Jag vill också betona att det egentligen inte är problem med ekonomin, som anges här, som orsakar stängningen utan att man i nordost inte vill göra särskilda lösningar för personalen. Så har man resonerat ganska länge.

Engagemanget för personer med psykisk sjukdom är inte tillfälligt. Engagemanget för den psykiatriska akutsjukvården i nordöstra Skåne är inte heller tillfälligt. Varje vecka, ibland flera gånger i veckan, finns det artiklar i vår lokaltidning om den stängda kvälls- och nattmottagningen och konsekvenserna för samhället. Det berör oss alla. Det är viktigt.

Det har också varit många insändare i lokaltidningen och artiklar från brukare men även anhöriga, som beskriver svåra situationer som inträffar när de inte längre kan hantera situationen. Vi får inte glömma bort de anhöriga, som kan drabbas oerhört hårt.

Jag vill än en gång tacka för svaret. Jag är genuint oroad över det som händer i vår del av Skåne. Men problem är ju till för att lösas. Jag vill passa på att fråga statsrådet om det finns kännedom om liknande situationer i landet och hur man i så fall löst det, eller är vi i nordöstra Skåne unika?

Anf. 52 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Precis som ministern säger är den växande psykiska ohälsan ett otroligt oroande problem. En rapport från Folkhälsomyndigheten visar att 17 procent – till och med mer än så – av befolkningen mellan 16 och 84 år upplever nedsatt psykiskt välbefinnande. Samtidigt ser vi också hur suiciden, självmorden, ökar. Man räknar med att omkring 1 200 personer varje år dör till följd av detta.

Antalet remisser från både vuxen- och barnpsykiatrin har ökat under de senaste åren, och i Skåne står psykiatrin inför särskilda utmaningar. Jag bor i den grannkommun som interpellanten Pihl Krabbe nämnde, nämligen Hässleholm. Det är klart att Hässleholm också blir hårt drabbat av det vi ser ske i Kristianstad. Hela Skånes norra och östra delar påverkas när det inte finns en psykiatrisk akutmottagning att vända sig till.

Den skånska psykiatrin befinner sig i en kritisk situation. Inom fem år räknar man med att nästan 300 av de 2 300 anställda inom psykiatrin kommer att gå i pension. Då pratar vi inte ens om de personer som slutar av andra anledningar, till exempel lockas till andra organisationer såsom Kriminalvården där de ges högre löner och bättre scheman. Framst ser vi negativa effekter i min del av Skåne. Det påverkar hela min region.

För många människor är det en stor utmaning, som interpellanten Pihl Krabbe nämnde, att över huvud taget söka sig till vården när man upplever problem – framför allt akuta psykiska problem. Det är ett enormt steg att ta sig till en akutmottagning när man lider av svår ångest eller till och med

har självmordstankar. De som vågar söka vård måste kunna lita på att de blir väl omhändertagna, men alltför ofta möts man numera av en stängd dörr. I min del av Skåne uppmanas man att i stället ta sig till Lund eller Malmö för att få den vård man behöver – även mitt i natten, när det som redan nämnts inte ens finns möjlighet att ta sig dit kollektivt.

En annan viktig aspekt att lyfta fram, kanske framför allt i dag den 8 mars, är att i Försäkringskassans rapport *Från ryggont till utmattning* går det att läsa att mellan juni 2019 och juni 2023 ökade antalet personer med sjukfrånvaro på grund av stressrelaterade diagnoser eller psykisk ohälsa från 28 000 till 42 000 personer. Det är en ökning med 49 procent. Och vilka drabbas mest? Jo, kvinnor. De står för den övervägande majoriteten av sjukskrivningarna på grund av stress och psykisk ohälsa. Är beskedet till dessa kvinnor att de ska bli sjuka på vardagar, för på kvällar och helger går det tyvärr inte att få hjälp i närområdet?

Situationen är som sagt allvarlig, och den kräver åtgärder. Det är inte rimligt att hela norra och östra Skåne står utan psykiatrisk akutsjukvård under kvällar och helger. Jag är medveten om att denna specifika fråga kanske inte är ett nationellt problem, men runt om i landet ser vi faktiskt att vårdcentraler, psykiatriska mottagningar, barnmorskemottagningar med mera stängs. Vi ser att det inom sjukvården finns en enorm personalbrist. Det gör detta till ett nationellt problem som också kräver nationellt ansvarstagande.

Det är viktigt att människor kan lita på välfärden och vården. Nu befinner vi oss mitt i en nationell vårdkris. Vad gör regeringen för att lösa den?

Anf. 53 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det är svårt att ge sig in på detaljerna kring en verksamhet som leds och drivs av regionen, till exempel exakt vilka villkor personalen har. Men för protokollets skull kan jag ändå säga att jag har talat med ansvarigt regionråd, Per Einarsson i Region Skåne, som är oerhört engagerad för de psykiskt utsatta och deras situation. Jag har träffat få personer med samma driv och engagemang för personer som är drabbade på olika sätt av psykisk sjukdom, psykiatriska tillstånd och psykisk ohälsa. Jag vet att hans ambition är att så snabbt som möjligt återöppna den psykiatriska akutmottagningen i Kristianstad nattetid och kvällstid.

Kompetensförsörjningen är en stor utmaning, och det är ett nationellt bekymmer. Regionerna har haft problem med detta och misslyckats på olika sätt. Vi har gett det nationella kompetensförsörjningsrådet i uppdrag att verkligen ta sig an frågan och komma med rekommendationer om vad staten mer kan göra för att bistå i detta. De utmaningar som beskrivs av både interpellanten och Anna Wallentheim är ju väldigt allvarliga.

Kompetensförsörjningen är en stor utmaning för Sverige, och den har inte underlättats historiskt av ett fragmenterat vårdssystem. Frågor kring huvudmannaskap för vården utreds nu av regeringen för att man ska kunna komma till rätta med den här typen av problem på ett bättre sätt än tidigare.

Jag är djupt bekymrad över utvecklingen när det gäller psykisk ohälsa. Anna Wallentheim pekade ju på hur inte minst kvinnor drabbas. Det är också viktigt att i en sådan här diskussion se att det finns olika typer av psykisk ohälsa. Det är inte alla som kräver att man vänder sig till en psykiatrisk akutmottagning, men den vård en person behöver måste ju finnas

och vara tillgänglig. Därtill behöver vi jobba bättre förebyggande så att färre hamnar i den här typen av problem. Men när man har gjort det ska naturligtvis vården finnas där.

Vi vet att regionerna har stora ekonomiska utmaningar. En del av de underskotten och problemen har byggts upp över tid. En del kom tillfälligt på grund av inflationen som har drabbat inte minst regionernas ekonomi med tanke på pensionsavtalen. Som ett svar på detta har regeringen aviserat ett ytterligare tillskott om 6 miljarder riktat till hälso- och sjukvården för att delvis avhjälpa situationen och också möjliggöra att man behåller personal.

Anf. 54 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag tänker uppehålla mig vid hur konsekvenserna för det övriga samhället ser ut när den psykiskt sjuke inte kan komma till sin vårdgivare när det är akut. När psykakuten är stängd tar sig en del patienter till den vanliga akuten. Sådana patienter tar mycket tid och resurser, och det har de ju full rätt att göra. Men de patienter som kommer till akuten på grund av fysiska åkommor får då kanske vänta mycket längre på den hjälp de behöver. Den vanliga akuten brottas också med de problem som hög arbetsbelastning och brist på sjuksköterskor innebär.

Ambulansöverläkaren uppger att ambulanserna får köra långt på nätterna med patienter till nattöppna psykiatriska akuter. Det handlar ofta om tretimmarsresor, och de tar ambulansresurser från distriktet. Han uppger också att 15 procent – det är ganska mycket – av ambulansens patienter har psykisk ohälsa. De är faktiskt fler än traumapatienterna.

Jag vill också säga att det finns en psykiatriambulans som kör mellan klockan 17 och 01. Den gör en mycket viktig insats, men den täcker ju inte hela natten och inte alla som har behov av den. I vissa fall behöver ambulanspersonalen rekvirera handräddning av polis, men då måste de först kontakta läkare för att få tillstånd att kontakta polisen, och sedan tar det 1 ½ timme innan man kan köra. Då följer en polis med i ambulansen medan en annan polis kör efter ambulansen. Det är många timmar som binds upp. En annan tråkig konsekvens kan bli att man måste använda handfängsel. Det gynnar inte patientens mående.

Polisledningen i Blekinge och nordöstra Skåne har, som jag skrev i interpellationen, varnat för effekten av den stängda psykakuten och berättat att en polispatrull kan lägga tre till sju timmar av ett arbetspass på ett enda vårdärende. Övriga polisiära ärenden får då omdirigeras eller stå tillbaka. Polisens statistik visar också att de suicidärenden de kommer i kontakt med har ökat dramatiskt under den här tiden. En kraftig ökning av antalet ärenden kopplade till psykisk ohälsa där polispatruller skickas till platsen gör att man ofta hamnar i situationer med akuta omhändertaganden enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård. Av detta följer sammanfattningsvis att övriga polisiära ärenden eller brottsförebyggande verksamhet får omdirigeras eller stå tillbaka.

Som jag sa tidigare får vi inte glömma bort de anhöriga, som kan hamna i mycket svåra situationer med hot och våld när de inte längre kan bemästra situationen. Inte minst tänker jag på barnen och vad de får uppleva.

Prot. 2023/24:82

8 mars

Svar på

interpellationer

Det finns som sagt många som drabbas när samhället sviker de svagaste under så lång tid som detta har förevarit. Vi behöver alla kroka arm i samhället för att lösa problem av den här karaktären. Uppenbart räcker inte resurserna till, som statsrådet anger.

Det är stort fokus i samhället på psykisk ohälsa och inte minst de ungas. Vi måste alla hitta bättre lösningar.

Anf. 55 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

De 6 miljarder som regeringen har presenterat är inte något som löser situationen för alla dem som jobbar inom vården eller alla de människor som väntar på vård just nu.

Vi vet att regionerna redan nu har ett underskott på 24 miljarder. Jag tror att man räknar att 21 miljarder av dem är just inom vårddelen. Bara i min hemregion Skåne talar vi om ett underskott på över 4 miljarder.

Ministerns och regeringens svar är alltså att 6 miljarder ska lösa den här krisen. Hur ska det lösa personalbristen? Hur ska det lösa vårdköerna? Hur ska det lösa att människor i min del av Skåne får den tillgång till vård som de har rätt till på kvällar och helger?

I veckan har dessutom ett flertal regioner redan gått ut och meddelat att besparingskraven på vården kommer att ligga kvar trots tillskotten som har presenterats. Uppsägningarna kommer att ligga kvar, eftersom det tyvärr inte är tillräckligt. Man kan med 6 miljarder inte lösa ett problem på 24 miljarder.

Jag vill också som en sista del lyfta fram det faktum interpellanten Ewa Pihl Krabbe nyss avslutade med. Jag sitter i justitieutskottet. För mig är det otroligt viktigt att titta på den del som berör andra myndigheter och där vi ser att polisen blir så hårt drabbad i min del av Skåne. Det är viktigt att förstå att den bristande tillgången till psykiatrisk akutsjukvård inte bara påverkar patienter utan också påverkar andra samhällsaktörer, som i det här fallet polisen.

Polisledningen i Nordöstra Skåne och Blekinge har redan lyft fram de allvarliga konsekvenserna av att psykiatrimottagningen i Kristianstad är stängd nattetid. Det påverkar polisens arbete i hög grad. Man får nu lägga en otroligt stor del av sin arbetstid på att kanske behandla endast ett enda vårdärende. Det påverkar i sin tur möjligheterna att svara på andra larm och behov från allmänheten.

Jag undrar såklart: Är det så här vi ökar tryggheten i samhället?

Anf. 56 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar för frågorna.

När det först gäller de 6 miljarderna vill jag nog ändå påpeka att det är ett stort tillskott som nu sker. Skulle man jämföra det med när man ger mer generella statsbidrag till kommuner och regioner motsvarar det ett tillskott på 20 miljarder, eftersom 30 procent av den typen av generella tillskott går till regionerna. I sammanhanget är 6 miljarder inte lite medel. Det är stora medel.

Är de tillräckliga för att täcka ett prognostiserat underskott? Nej. Det kommer att krävas insatser också från regionerna för att inte minst öka fokus på kärnverksamheten. Om jag har uppfattat saken rätt motsvarar de 6 miljarder som regeringen nu skjuter till de medel som Socialdemokra-

terna har i sin budget. Därvidlag är det väl ingen skillnad, såvitt jag har uppfattat det.

Jag delar en del av det Ewa Pihl Krabbe säger om vikten av att i samhället ha ett starkt fokus på psykisk ohälsa. Jag tycker dock inte att fokuset är tillräckligt. Jag tror att vi behöver mobilisera väsentligt fler delar av samhället om vi ska kunna vända utvecklingen.

Jag tycker att vi alltför länge har sagt att det är en fråga för sjukvården att hantera på egen hand. Sjukvården ska göra sitt. Den ska ha goda möjligheter att göra det. Men det kommer inte att räcka, utan vi behöver jobba med de skyddsfaktorer som finns – människor ska ha en god psykisk hälsa, en meningsfull tillvaro och gemenskap med andra människor.

Grundläggande faktorer som gynnar den psykiska hälsan inte minst i unga personers liv behöver finnas på plats. Det handlar om tillräckligt med sömn, rörelse och relationer och om att ha någon att vända sig till så att det finns någon som kan vara ett medmänskligt stöd. Det kan komplettera, inte ersätta, det som sjukvården ger så att sjukvården får möjligheten att behandla de patienter som är i behov av sjukvårdens insatser.

Jag kan inte ytterligare gå in på detaljerna om Region Skåne och de saker som interpellanten har redogjort för här. Men jag kan konstatera att jag vet att man har ambitionen att åter öppna på kvällar och nätter när man klarar av en patientsäker personalsituation på den psykiatriska akutmottagningen.

Jag vill också säga att regeringen stöttar ett utvecklingsarbete om psykiatriambulanser. Det är oerhört angeläget att få till fler. Det gäller ur dimensionen att minska belastningen på polisen men framför allt för de personer som blir direkt bemötta. Det handlar om att personalen har en kompetens och ett kunnande om deras situation, till skillnad från polisen, som inte har den utbildning och den kapacitet som personalen som åker med en psykiatriambulans har.

Jag kan inte säga hur Region Skåne borde göra. Det är förstås den som till syvende och sist bestämmer över det. Men vi har ett stöd för att utveckla den här typen av verksamheter. De verksamheter som jag har besökt som handlar om psykiatriambulanser tycker jag är mycket lovande och mycket glädjande och någonting som är värt att fortsätta att arbeta med.

Anf. 57 EWA PIHL KRABBE (S):

Fru talman! Jag instämmer till fullo i det socialministern säger om det förebyggande arbetet. Man måste lägga oerhört mycket mer fokus på det just när det gäller barn och unga för att förebygga att de senare får psykiska problem.

Statsrådet beskriver många insatser som är på gång för de personer som befinner sig i psykisk kris. Regionerna har ju huvudansvaret. Men på nationell nivå måste man ge förutsättningar för att erbjuda vård av god kvalitet.

Det finns insatser på flera områden som beskrivs i svaret från socialministern och som naturligtvis är välkomna. Det gäller bland annat en plan för kompetensförsörjningsfrågor och statsbidrag för utveckling av den prehospitala akutsjukvården för patienter med psykisk ohälsa och suicidalitet. När det gäller patientsäkerhet, som jag också ställt frågor om, har jag fått svaret att Socialstyrelsen har i uppdrag att titta på detta.

Alla dessa åtgärder är bra. Men det är här och nu som det behövs åtgärder för att garantera att även patienter med psykisk sjukdom i Nordöstra Skåne får den vård de behöver. 600 kvällar och nätter utan psykiatrisk akutsjukvård är nog! Tack för debatten, socialministern!

Anf. 58 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack, interpellanten Ewa Pihl Krabbe, för interpellationen och möjligheten att diskutera de här viktiga frågorna!

Jag vill särskilt tacka interpellanten för att hon lyfter fram anhöriga i den här situationen. De får ofta för dåligt stöd i samband med att de har en närstående som drabbas av psykisk sjukdom, psykiatriska tillstånd eller annan psykisk ohälsa. Det är viktigt att vi utvecklar vårt stöd till dessa personer.

Jag vill också i sammanhanget lyfta fram att regeringen jobbar mycket aktivt med en bred strategi om psykisk hälsa och suicidprevention. Där är vårt mål att mobilisera fler aktörer för att motverka den psykiska ohälsan och för att förhindra självmord.

Vi har också ambitionen att skapa en ordning där vi lär bättre av de situationer där människor hamnar i en sådan situation att de uppfattar att det inte finns någon annan utväg än att ta sitt liv. Det är inte för att peka finger utan för att lära, så att vi kan bli bättre på att förebygga den typen av situationer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellationerna 2023/24:471 och 514 om ekonomiska hinder för barns idrottsdeltagande

Anf. 59 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Serkan Köse har frågat mig hur jag och regeringen avser att adressera de ekonomiska hinder som familjer möter och som begränsar barns och ungdomars möjligheter att delta i idrottsaktiviteter.

Serkan Köse har också frågat mig om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder för att stärka stödet till idrottsföreningar, särskilt i socio-ekonomiskt utsatta områden, för att säkerställa att alla barn har tillgång till idrottsaktiviteter oavsett föräldrarnas ekonomiska bakgrund.

Mattias Vepsä har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen vidtar här och nu för att ge fler barn och unga en chans att delta i idrotten.

Jag instämmer i Serkan Köses och Mattias Vepsäs bild av vikten av att barn och unga ska ha goda möjligheter att delta i idrotts- och andra fritidsaktiviteter. Barns och ungas deltagande ska inte avgöras av storleken på familjens plånbok. Idrottens betydelse i sig samt för såväl folkhälsan som känslan av samhörighet är en grundbult i statens stöd till idrotten. Målet med regeringens idrottspolitik är bland annat att ge möjligheter för alla barn och unga att motionera och idrotta. Därför stöder regeringen idrottsrörelsen med ett årligt bidrag till Sveriges Riksidrottsförbund på cirka 2 miljarder kronor. Stödet kanaliseras till stor del vidare till förbund och de 19 000 idrottsföreningar runt om i landet som bedriver olika former av idrottsverksamhet, inte minst för barn och unga.

Vi vet att det ekonomiska läget för många familjer har försvårats. Regeringen tar denna situation på största allvar. I socialt utsatta områden är hushållens ekonomi ofta svagare än genomsnittet, och det kräver mer av idrottsrörelsen för att nå barn och unga. Regeringen beslutade 2023 därför om ett permanent bidrag på 100 miljoner kronor per år till Sveriges Riksidrottsförbund för att ytterligare utveckla idrottsverksamhet i socialt utsatta områden.

Regeringen har även en satsning på ett fritidskort som ska omfatta barn och unga i åldrarna 8–16 år. Fritidskortet ska bidra till att stärka barns och ungas möjligheter att delta i fritidsaktiviteter. Fritidskortet bör motsvara ett värde som kan användas som betalning för fritidsaktiviteter som anordnas av till exempel idrottsrörelsen, friluftorganisationer och andra organisationer inom civilsamhället och kulturområdet. Beloppet kommer att ha en differentierad utformning för att särskilt stötta barn och unga i socioekonomiskt utsatta hushåll. Föräldrar ska inte behöva prioritera mellan matkassen och ett barns fritidsaktivitet. Fritidskortet kommer att kunna göra skillnad för barn och unga runt om i landet.

Regeringen gör betydande satsningar för barns och ungas idrottande så att fler får möjlighet till en meningsfull fritid.

Anf. 60 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Vi ser i dag hur den ekonomiska krisen och stigande levnadskostnader begränsar många familjers möjligheter att låta sina barn engagera sig i idrottsaktiviteter. Det är en bekymmersam utveckling som inte bara hotar barns fysiska aktivitet och sociala sammanhang utan även deras personliga utveckling och välbefinnande.

Vi ser också hur den ekonomiska krisen tvingar familjer att välja bort idrotten till förmån för grundläggande behov som mat. Det är i dag en hård verklighet som familjer i socioekonomiskt utsatta och eftersatta områden möter, en verklighet där idrottens tillgänglighet blir en klassfråga.

Fru talman! Idrott har länge varit en viktig arena för integration, social sammanhållning och främjande av hälsa. Därför är det inte okej att ekonomin hindrar barn från att delta. Det ställer grundläggande rättigheter, såsom rätten till lek, rörelse och deltagande i samhällslivet, på spel. Vi anser att alla barn förtjänar möjligheten till idrotts- och fritidsaktiviteter, oavsett socioekonomisk bakgrund och oavsett var man bor i vårt land.

Fru talman! Det är uppenbart att vi kan sänka trösklarna för en meningsfull och social fritid. Investeringar i enklare utrustning som basketbollar, fotbollar och innebandyklubbor tillsammans med tillgång till lämpliga utrymmen kan göra stor skillnad för väldigt många. Men vi stöter på hinder som bristfälliga resurser, dålig belysning och undermåliga omklädningsrum, vilket är särskilt problematiskt, återigen, i socioekonomiskt eftersatta områden.

Regeringen har presenterat ett fritidskort som vi hittills inte har sett och inte är riktigt på plats. Det skulle vara intressant att få höra av statsrådet när det kommer att införas, för det är över 700 miljoner kronor som har fastnat på regeringens konto för innevarande år. Det är väldigt mycket pengar för barns och ungas fritid, och vi socialdemokrater menar att pengarna bör komma barn och unga till del. Vi tycker att pengarna ska användas där de kan göra nytta direkt för barn och unga. Det handlar om att satsa på

att rusta upp idrottsplatser och att prioritera, återigen, boende i utsatta områden.

Fru talman! Föreningslivet och friluftsrörelsen väntar fortfarande på besked om hur de avsatta medlen för år 2024 kommer att användas. Det vore intressant om statsrådet kunde säga någonting om det. Behoven är stora och civilsamhället står redo, men många aktiviteter behöver planeras i god tid för att säkerställa lokaler, arenor, ledare, tillstånd och annat.

Jag är själv väldigt engagerad i fotbolls- och idrottsrörelsen och ser faktiskt konsekvenserna av de ökade skillnaderna. Jag har själv en 15-åring som spelar fotboll. Jag vet vad det kostar – enormt mycket pengar. Nu får många föräldrar avgiften för innevarande år. Medlemsavgifterna har höjts. Till följd av de ökade kostnaderna i samhället behöver också klubbarna och föreningarna ta ut högre avgifter.

Jag träffar många föräldrar som har väldigt svårt att betala avgiften till klubbarna, och det påverkar ju barnen. Det är inte bara avgifterna till klubbarna utan också kostnaderna för fotbollsskor och utrustning som har ökat. Ska man betala hyra och mat, eller ska man betala avgiften till fotbollsklubben?

Återigen: Hur tänker statsrådet använda de 730 miljonerna som är avsatta för 2024 för att alla barn i vårt land ska kunna ha tillgång till idrott och andra typer av föreningsaktiviteter redan i år?

Anf. 61 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Tack för möjligheten till den här debatten! Den är oerhört angelägen att föra.

Vi lever i ett samhälle där vi ser hur klasskillnaderna påverkar och hur kostnadskrisen slår mot dem som har det allra tuffast just nu.

Jag har fått möjligheten att internt leda en arbetsgrupp som har tittat på ökad samhällsgemenskap genom kultur, idrott och fritid. Vi ser ett samhälle där vi lever i skilda världar när det gäller tillgången till idrottsarenor. Vi tittar också på kulturen och även på fritidsaktiviteter. Allt fler deltar men de som står utanför hamnar ännu längre utanför. Så här kan det inte se ut.

Precis som ministern säger i sitt svar är tillgången till idrotten och föreningarna i socioekonomiskt svaga områden lägre än i de socioekonomiskt starka områdena i våra städer.

Min fråga tar utgångspunkt i en allt tydligare verklighet. Vi hade för någon vecka sedan rundabordssamtal med stora delar av barnrättsorganisationerna och även med stora delar av civilsamhället. De träffade också Jakob Forssmed här för en tid sedan. Då låg fokus på att bryta kriminaliteten. Men under båda de möten som vi har haft har det slagit mig att man inte bara hör berättelser om hur konkret problemet är med avgifter för att kunna delta i idrotts- eller fritidsaktiviteter. Det handlar också om att svaret förskjuts till barnen själva. Allt fler vittnar om att barnen tar ansvar, för de vet att föräldrarna inte har råd.

Det är om något smärtsamt att höra berättelser från runt om i vårt land om barn som hittar på att de har ont i magen och står över träningen eller säger att de inte vill spela fotboll den här terminen för att intresset inte finns längre. I själva verket kan det handla om att föräldrarna faktiskt har en så tuff ekonomisk situation att man inte har råd. Man får välja mellan fotbollsskor eller avgift till föreningen.

Detta är en verklighet som jag hade önskat att regeringen kunde ta på lite större allvar och kanske lägga i en högre växel för att lösa, för utrymme finns. Vi socialdemokrater noterar, precis som föregående talare pekade på, att vi inte har sett fritidskortet på plats än. Vi får se om det kommer ett fritidskort. Men varför inte använda utrymmet och redan nu sänka avgifter, öka delaktigheten i idrotten, se till att barnen slipper ta ansvaret själva för sina föräldrars situation? Det går att vara kreativ i ett väldigt svårt läge.

Vi socialdemokrater har ju försökt att bidra. Vi har ett förslag som handlar om att stärka kommunernas möjlighet att öka öppettider och nå fler genom att använda de här pengarna. Men de skulle också kunna användas för att förstärka barnbidrag eller på annat sätt underlätta för de grupper som i dag behöver stöd allra mest.

Vi ska understryka vikten av att faktiskt nå dessa grupper. Vi ser också en oro. Man skulle kanske kunna komma in på det lite senare här. Min fråga handlar om vad man gör här och nu. Jag tror inte att det går att vänta.

Men när vi talar om fritidskortet vill jag ställa en fråga som ett komplement till Serkan Köses fråga om när det kommer. Tar man höjd för alla dolda avgifter? Det handlar om cupavgifter, utrustning och resor. En synpunkt som kommit fram i de rundabordsamtal och de möten som jag har varit med på är att allt färre har råd att ens ta sig till träningen, och vi vet att väldigt få regioner och kommuner stöttar med resor.

Anf. 62 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Den här regeringen ser hela familjens ekonomi, och vi ser hur de olika delarna hänger ihop. Familjer som belastas av hög skatt eller orimliga bensinpriser har självklart svårare att betala terminsavgiften för barnens aktiviteter, att köpa den dyra utrustningen eller att ens kunna köra sina barn till träningen. Därför sänker vi skatten för låg- och medelinkomsttagare.

Alla har nog märkt att det har blivit några kronor billigare att tanka bilen sedan årsskiftet. Den här regeringen ser, liksom interpellanten, också att det finns en del grupper som står längre ifrån ett aktivt idrottsliv. Det ser regeringen också, och vi tycker också att det är ett problem. Det är ett problem för individen, och det är ett problem för samhället.

Vi vet att idrotten förbättrar vår hälsa. Idrottsföreningarna bidrar till ett socialt sammanhang, och deltagande i dem bidrar till en meningsfull fritid, något som vi önskar att alla våra barn och unga kan få del av. Därför gör regeringen en betydande satsning på fritidskortet, som redan har nämnts här, och vi längtar såklart efter att det ska komma på plats.

Utöver detta har vi också beslutat att det ska ges ett årligt stöd på 100 miljoner kronor för att stärka idrottsrörelsens närvaro i totalt 61 områden. Syftet är konkret att gå in med resurser för att nå just de barn som står allra längst bort och bjuda in dem till idrotten och i förlängningen också främja inkludering och öka tryggheten.

Idrottsklivet drivs i samverkan mellan Riksidrottsförbundet och elva av våra RF-Sisu-distrikt samt 14 specialidrottsförbund. Det är viktigt att vi hjälps åt, så att det ska bli så bra som möjligt.

Idrottsrörelsens gemensamma beslutade strategi innehåller ambitioner om en idrott för alla, och det ställer sig regeringen givetvis bakom. Vi vill vara ledande i det arbetet. Det ska vara möjligt att fler och i förlängningen

alla ska kunna engagera sig i en förening oavsett adress eller familjens ekonomiska förutsättningar. Genom Idrottsklivet kan vi utmana idrottens traditionella normer och strukturer och rikta resurserna dit där de behövs som mest.

Jag är stolt över att ingå i en regering där vi ser helheten och förstår att hela plånboken påverkar hur familjerna kan prioritera också barnens idrottande. Det känns tryggt att vi har en idrottsminister som utöver sitt politiska engagemang också personligen förstår vikten av idrottande och prioriterar det i sin gärning.

Anf. 63 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tusen tack till Serkan Köse, Mattias Vepsä och Emma Ahlström Köster för debatten så här långt! Det är en viktig diskussion, vilket inte minst Mattias Vepsä underströk.

Låt mig börja med lite besked. Fritidskortet kommer att vara på plats under 2025. Det är en satsning som bygger på det som interpellanten och Mattias Vepsä pekar på, nämligen det faktum att barn i dag väljer bort sina fritidsaktiviteter när de förstår att de konkurrerar med mammas och pappas tuffa ekonomi. Det konkurrerar med elräkningen och matkassen.

Syftet är att skapa ett stöd som bara kan gå till detta, för att man inte ska behöva ställas inför den typen av val. Det är något helt nytt som vi försöker göra. Jag erkänner att det är svårt och komplicerat. Det kräver en omfattande behandling av personuppgifter. Det kräver lagstiftning. Det krävs att vi får med klubbarna och att administrationen för dem inte blir så betungande att detta inte funkar.

Det kräver en massa saker, men målet är helt klart: Fler barn och unga ska ha denna möjlighet. Vi ska freda deras rätt till idrott, till föreningsengagemang, till kulturskola och till friluftsliv från andra saker i samhället, så att också nya grupper får möjlighet att vara med, grupper som inte kan det i dag. Det är bakgrunden till detta, och jag är oerhört stolt över den här satsningen.

Jag uppfattar det som att Socialdemokraterna nu är med på detta och tycker att det är en bra idé. När vi först presenterade detta kallade Socialdemokraterna det för fattigvård. Man sa att det är fattigvård att försöka ge stöd och bidrag till enskildas deltagaravgifter eller träningsavgifter. Man har ändrat sig, uppfattar jag.

Det är bra att vi ser samma problem och att vi också ser att detta kan vara en del av lösningen. Kommer det att vara hela lösningen? Det tror jag inte. Låt mig peka på en del andra saker som också behöver fungera bättre. Det handlar om tillgång till lokaler och anläggningar. Detta behöver det jobbas mer med. Jag träffade kommunerna och Riksidrottsförbundet i veckan för att bland annat prata om detta. Hur kan vi jobba för att få fler och mer kostnadseffektiva anläggningar? Det är en viktig sak.

Mattias Vepsä nämnde flera andra dimensioner av detta. Klubbarna själva behöver också fundera på åtgärder som gör att man är inkluderande, erbjuder träningsmöjligheter för alla och motverkar onödig prylhets i unga år. Till exempel kan man se till att den app man ska använda inte enbart fungerar på de senaste Iphonemodellerna. Sådant kan man annars stöta på, och det handlar inte om att klubbarna inte vill väl utan om att de inte riktigt har tänkt efter kring detta. Sådant behöver de bli bättre på.

Vi behöver också jobba med andra dimensioner som gör att fler kan fortsätta. Det handlar om sådant som tidig toppning och den typen av problem. Men jag delar ju bilden att detta också är en konsekvens av ekonomiska förutsättningar, och nu försöker vi göra någonting åt det. Inte minst handlar det om de medel som har kommit ut till idrotten via Idrottsklivet för att stärka idrottsrörelsen i områden där man historiskt sett har varit lite svagare och det behövs mer föreningsliv. Nu får man en riktad satsning för detta.

Det är bra saker som nu sker. Kommer det att vara tillräckligt? Nej, det behöver göras mer, men det är viktiga saker som regeringen nu genomför.

Anf. 64 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret, och tack för beskedet att vi får fritidskortet på plats först nästa år! Det innebär alltså att regeringen i år inte tänker göra någonting som är riktat då mot de målgrupper som vi pratar om. Våldigt många väntar ju på besked från regeringen här och nu.

Vad avser man att göra när det gäller de medel som finns för innevarande år? Kommer man att kunna använda dem på något sätt i kommunerna för att rusta upp befintliga idrottsanläggningar eller utöka deras öppettider? Det är väl inte bara fokuserat på nybyggnation utan även på underhåll av de anläggningar som finns i dag? Där finns ju ett enormt behov.

Vi vet att idrottsanläggningar ofta hamnar långt ned på prioriteringslistan hos kommunerna, särskilt under ekonomiskt ansträngda perioder. Här har regeringen en unik möjlighet att använda dessa medel effektivt här och nu. Att investera i idrottsanläggningar och uppmärksamma socioekonomiskt eftersatta områden kan också förbättra situationen. Dessa pengar skulle kunna användas och distribueras till kommunerna redan i år.

Det är intressant att Moderaterna säger att man ser hela familjens ekonomi. Man kan se på en undersökning som nyligen gjorts av Rädda Barnen, Hyresgästföreningen, Majblomman och Röda Korset som visar att tre av tio familjer har svårt att köpa näringsrik mat. Tre av tio har svårt att betala fritidsaktiviteter för barnen, och fyra av tio är oroliga över hur familjens ekonomiska situation påverkar barnens behov och mående.

Vi har en ökad barnfattigdom i vårt land, och vi har ekonomiska klyftor. Vi har också socioekonomiskt eftersatta områden. Idrotten är inte tillgänglig för alla barn. Den kostar pengar. Det kostar pengar att vara med. Det kostar pengar att delta.

I de socioekonomiskt eftersatta områdena gör många av civilsamhällets föreningar en fantastisk insats. Man vänder på varenda krona och gör allt vad man kan för att se till att alla barn som finns i dessa områden ska få möjlighet att idrotta. Man skjutsar barnen. Man hjälper till ekonomiskt när det gäller att betala avgiften. Man hjälper till med att köpa utrustning. Man delar kanske med sig av kläder, skor och annat. Det görs alltså en enorm insats av civilsamhällets föreningar och organisationer.

Men frågan är: Vad gör regeringen? Är svaret, som Moderaterna var inne på, att man sänker skatten? Eller är svaret att man ser till att fler människor får denna möjlighet? Görs det insatser här och nu för att stärka föreningar, civilsamhället och idrottsklubbarna, så att barn får möjlighet att fortsätta kicka boll?

Detta är den stora utmaningen. Barnfattigdomen är en konsekvens av att föräldrarna är fattiga. När föräldrarna är arbetslösa och när samhällen

blir socioekonomiskt eftersatta är det klart att det påverkar barnen. Då behövs det andra typer av åtgärder och insatser än att sänka skatten.

Anf. 65 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Jag tackar för en spännande debatt eller diskussion så här på fredagen.

Man kan börja med Moderaternas ständiga fokus på skattesänkningar som den bästa lösningen på alla samhällsproblem. Då får man ändå konstatera att i andra änden har matpriserna ökat enormt. Vi har en inflation som påverkar kostnaderna. När man går och handlar ett par fotbollsskor, ett par badbyxor eller något annat ser man att saker och ting har blivit mycket dyrare. Vi har rekordökningar av hyror. Det är kostnader för att ta sig till och från träningen för den som inte åker bil – för den som till exempel åker tunnelbana, pendeltåg eller buss.

Sänkningen av skatten äts alltså upp i andra änden av andra kostnader. Jag tänker också på den välfärdskris som regeringens passivitet har drivit in landet i. Den debatten har vi fört tidigare, men detta slår stenhårt mot barn och ungas möjligheter att ha en aktiv fritid eller ett aktivt kulturliv. Det är ju också där som kommuner runt om i landet skär ned och sparar.

Vi är alltså inte riktigt överens om att skattesänkningen har varit det alexanderhugg som Moderaterna vill göra gällande i riksdagens kammare. Tvärtom står nu allt fler barnfamiljer i en situation, som vi har varit inne på i dag, där de inte har råd att delta för att det är för dyrt. Det är den verklighet som vi diskuterar här i dag, och det är när det gäller den verkligheten som vi skulle vilja ha ännu tydligare svar från regeringen.

Precis som Serkan Köse och ministern pekade på i det förra replikskiftet finns det en stor budgetpost i årets budget som nu inte verkar användas – det handlar om fritidskortet. Det är klart att de pengarna skulle kunna göra nytta här och nu.

Vi kan lämna debatten åt sidan. Vi kan ha lite politikutveckling tillsammans, för vi är konstruktiva. Det är så man ska vara i politiken. Låt oss då vara konstruktiva! På vilket sätt skulle vi kunna använda det utrymme som finns för att faktiskt göra så stor nytta vi bara kan?

Man skulle kunna verkställa vårt förslag om att dubbla pengarna till Idrottsklivet när det gäller de mest socioekonomiskt eftersatta områdena. Jag tänker på idrotten som redan finns på plats och som har byggt upp sin struktur. Det skulle kunna vara ett sätt.

Vi skulle kunna skicka dessa pengarna i ett förstärkt anslag till kommunerna för att de just ska göra det som vi föreslår. Det handlar då om att möjliggöra fler aktiviteter i befintliga idrottshallar eller att lägga grunden för fler spontanidrottsplatser eller anläggningar som skulle kunna byggas runt om i landet.

Man skulle också kunna följa det exempel som finns här i Region Stockholm. Det handlar om att se till att barn och unga under sommarlovet kan ta sig till och från aktiviteterna. Jag tycker att det är bra att vi testar nya metoder att göra det billigare för barn och unga att vara med i idrott, friluftsliv och kulturaktiviteter. Men det smärta att sex av tio kommuner och regioner inte levererar kollektivtrafik. Vi vet att väldigt många av dem som saknar bil är beroende av alternativa resätt.

När man är ute och träffar idrottsföreningar kommer detta ofta upp: Vi kan eventuellt träna, men vi kan inte spela en match, och vi kan inte ta oss

till en aktivitet utefter nästa tunnelbanelinje. De hänvisas då till alternativ som inte är så bra. Pengarna skulle kunna göra nytta för att underlätta rörligheten, så att alla kan delta i dessa aktiviteter.

Anf. 66 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Det är härligt att vi oavsett partifärg engagerar oss och vill idrotten och våra svenska barn och unga väl. Sedan har vi lite olika vägar dit. Det är ingen hemlighet. Vi ser olika på hur vi löser detta.

Vi säger att hela plånboken spelar roll. Hela familjens kassa spelar roll och får ett resultat i fråga om huruvida man kan satsa på eller investera i sina barns aktiviteter eller inte.

Man kan raljera över det och tycka att det är tramsigt eller att det inte är sant. Men jag upplever att det är så, och de som jag pratar med vittnar om detta.

Frågan i interpellationen är: Vad gör regeringen?

Vi gör många saker. Vi har lyft fram dem i dag. Vi sänker skatten för låg- och medelinkomsttagare. Man kan raljera över det och säga: Ja, men det är fortfarande dyrt. Men det är ändå en satsning som har gjort det bättre och som har gjort det lättare.

Vi har sänkt bensinpriserna. Det kan man raljera över. Det är fortfarande inte billigt, men det är bättre.

Fritidskortet är på ingång. Man kan håna och skratta och säga att det inte är på plats än, eller så kan man vara imponerad över att vi har en helt unik satsning som är på ingång.

Det är en unik satsning på Idrottsklivet. Då säger Socialdemokraterna: Det är bra, men det borde ha varit ännu mer pengar. Så kan man tycka, men det är en unik satsning som är här redan nu.

Motsvarande satsningar hittar jag inte när jag kikar på vad tidigare regeringar under åtta år har gjort. Jag hittar inget av motsvarande skarphet rakt till den grupp som behöver det allra mest.

Ministern säger: Det här är inte allt, och det är helt sant. Detta kommer inte att lösa alla problem. Alla barn kommer kanske inte att kunna nås av det här. Men det är en bra början, och vi är redan på väg in i det.

Anf. 67 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack, ledamöterna, för denna viktiga debatt! Vi kommer alltså att använda de pengar som finns för fritidskortsändamålet under innevarande år. En del av de pengarna behöver förstås gå till att fortsätta utveckla systemet, så att vi får ett robust system som fungerar väl för den enskilde och för klubbarna och där vi säkerställer att pengar inte hamnar i fel fickor. Det är väldigt angeläget när man bygger en sådan här sak.

Medel behöver förstås gå till detta så att vi får ett robust system på plats. Jag ser fram emot att detta ska leva under överskådlig tid och att det ska finnas på plats under decennier framåt. Då är det förstås viktigt att det blir bra och rätt från början.

Men det kommer också att finnas en del andra medel som vi naturligtvis kommer att använda för att stärka förutsättningarna för barn och ungas fritid på olika sätt.

Vi kommer att återkomma i närtid kring hur vi tänker använda dessa medel, men det kan till exempel handla om möjligheter för ledarutbildning och ledarrekrutering. Det kan handla om att se till att klubbarna och fören-

ingarna är bättre förberedda på att ta emot ytterligare personer som kommer till idrotten när fritidskortet är på plats under 2025.

Ekonomi på totalen är förstås viktig. I tillägg till det som Emma Ahlström Köster har lyft fram som regeringen gör – skattelättnader och en del andra förändringar som underlättar för familjer – finns det ett höjt bostadsbidrag för barnfamiljer. Det är höjt med 40 procent mot bakgrund av den ekonomiska situationen med mycket kraftig inflation, höjda matpriser och annat. Jag vill nämna det i sammanhanget.

Jag uppskattar förstås politikutveckling. Det tycker jag är otroligt viktigt. Kan vi vara konstruktiva och diskutera med varandra är det något som jag verkligen välkomnar.

De här medlen som finns är avsatta för fritidskortet. Nu fördröjs det lite grann, och det är klart att då är de medlen tillfälliga. Det behöver man ta i beaktande när man gör dessa insatser.

Jag fortsätter gärna att politikutveckla både i riksdagens kammare och i andra sammanhang när det gäller hur vi ytterligare kan stärka förutsättningarna. Jag tycker att det pekas på en del viktiga dimensioner kring resor och transporter som även jag har stött på i mitt arbete när jag träffar klubbar.

Som jag sa behöver det vara ett gemensamt åtagande från staten, kommunerna, idrotten och föreningslivet att se till att så många som möjligt kan vara med. Det handlar också om att utforma verksamheten på ett sådant sätt att så många som möjligt får chansen.

Vi har en lång rad utmaningar. Vi har en ojämlig hälsa, där inte minst tillgången till idrott men också till den gemenskap som idrotten erbjuder skiljer sig åt. Jag tror att det var ledamoten Vepsä som pratade om samhällsgemenskap. Det är ett fantastiskt begrepp som i mitt tycke rymmer så mycket av det som vi vill se: en tillhörighet, att bli sedd, att få bidra, att få delta. Den möjligheten ska alla barn och unga ha.

Anf. 68 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det känns ju glädjande att höra statsrådet säga att pengarna också ska användas under innevarande år. Det ser jag fram emot, för det finns ett behov. Det är vi överens om. Jag delar också uppfattningen att pengarna inte ska hamna i fel fickor. Även det är vi överens om.

När det gäller hur pengarna ska användas har vi nämnt några förslag. Det behövs stöd till föreningar och inte minst till barnfamiljer som har stora utmaningar. Om man återigen ska se till att hela familjens kassa spelar roll är det viktigt också att barnfamiljerna får stöd.

Jag delar som sagt inte uppfattningen att sänkta skatter når de här grupperna. Den stora utmaningen som vi ser i dag är, som jag nämnde tidigare, en ökad barnfattigdom. Vi ser ökade socioekonomiska klyftor i vårt samhälle. Sänkta skatter hjälper inte dessa familjer. Röda Korset, Rädda barnen, Majblomman och Hyresgästföreningen signalerar i rapport efter rapport till politiken, till regeringen och till oss att vi måste agera. Vi måste göra någonting, säger de och kommer med konkreta förslag om till exempel höjt barnbidrag och mer stöd till barnfamiljer som har det väldigt svårt just nu.

Vi måste kunna se helheten och inte bara fastna i att sänkta skatter kommer att lösa de här problemen, för det gör de inte. Det har de inte gjort

hittills. Ska vi se till att skapa ett samhälle med en sammanhållning och minskade klyftor behöver politiken agera och se till hela familjens kassa och hur vi kan se till att alla barn i vårt land har jämlika förutsättningar till idrott, kultur och fritidsliv.

Tack, statsrådet, för debatten!

Anf. 69 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Det blir ofta en skattepolitisk debatt när man har möjlighet att diskutera politik med moderater här i kammaren.

Jag skulle vilja komplettera bilden av vad ledamoten Serkan Köse framför så att det blir tydligt för alla att vi hade en del alternativ i höstens budget, till exempel i form av en rättvis skattesänkning för vanligt folk med en avtrappning för höginkomsttagare. Vi föreslog en bankskatt som skulle ha gett stora inkomster till statskassan och fått ned räntorna. Vi avvisade förstärkningen av lyx-rot och lyx-rut, som ger framför allt höginkomsttagare i den absolut starkaste delen av vårt samhälle stora skattelättnader för att städa sina hem eller fortsätta att renovera kök i hundratusentalskronorsklassen.

Detta avfärdade vi samtidigt som vi i stället ville satsa pengarna på välfärden och se till att kommunerna runt om i landet fick hjälp och stöd genom kostnads krisen. Det handlar inte om att håna någon, att skoja eller att göra sig lustig, utan det är att ute i verkligheten se att den prioritering som den moderatledda regeringen och Sverigedemokraterna gjorde har försatt stora delar av vårt land i en kostnads kris där man nu sparar på barn och unga. Vid sidan av den utvecklingen ser vi att allt fler ringer till Bris och hör av sig till gåvogivar- och insamlingsorganisationerna och de sociala rörelserna för att be om stöd. Det är vad den här debatten handlar om.

Vi vill återigen poängtera att det är jättebra att fritidskortet eventuellt kommer på plats och fylls med ett innehåll, men vi hoppas också att man tar de signaler vi får på allvar och även satsar pengarna på att minska avgifter och se till så att fler kan delta i idrotten.

Anf. 70 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack till interpellanterna Mattias Vepsä och Serkan Köse för debatten!

Det är en viktig diskussion. Vi ska inte ha hela budgetdiskussionen i den här interpellationsdebatten, men det är klart att vi kan ha olika uppfattningar exempelvis om regeringens åtgärder för byggsektorn. Vi ser vikten av att människor där kan behålla sina jobb i en tuff tid med stigande inflation och höga räntor som har satt en oerhörd press på investeringarna i byggsektorn. Det är viktigt att man gör någonting åt det. Sedan kan vi diskutera vilka åtgärder som är de bästa, men det är det som regeringen framför allt försöker göra med en del av de åtgärder som Mattias Vepsä pekar på.

När det gäller skattesänkningar har regeringen i sin budget tydligt prioriterat breda skattesänkningar för vanligt folk i den tuffa ekonomiska tid som hushållen möter, samtidigt som vi också har höjt och förstärkt det bostadsbidrag som går till de ekonomiskt mest utsatta barnfamiljerna.

Låt oss lämna detta därhän och konstatera att vi är överens om att vi har bekymmer kring att alldeles för få barn får chansen till idrott och till ett föreningsliv. För få får chansen att möta en vuxen ledare eller en ung-

domsledare i dörren som välkomnar en till en träning och ser, bekräftar och ger möjlighet till aktivitet och rörelse. Jag är fast besluten om att vi ska ändra detta. Det ska inte vara så att man har en topp när man är elva år och sedan bara avtar det, utan fler ska få chanser och möjligheter.

Jag välkomnar den här diskussionen liksom kommande diskussioner kring detta. Vi behöver politikutveckling på det här området, tillsammans med kommuner, regioner, föreningsliv och organisationer.

Mattias Vepsä nämner Bris i sitt inlägg. Jag träffade dem i morse och tog emot deras årsrapport, och en sak som de pekar på är att allt fler unga brottas med hopplöshet. Är det någonting som skapar hopp är det gemenskap med andra, där man får möjlighet att uttrycka sig och komma till sin rätt liksom en chans till aktivitet tillsammans med andra människor. Därför är detta väldigt viktigt.

Stort tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:496 om rätten till idrott för människor med funktionshinder

Anf. 71 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Anna Wallentheim har frågat mig hur jag och regeringen jobbar med att öka rätten och möjligheten till rörelse och idrott för personer med funktionshinder.

Jag instämmer i att idrottsrörelsen är en viktig del av det svenska samhället. Det ideella arbete som idrottsledare gör i hela vårt land är mycket värdefullt och bidrar till att barn och unga får möjlighet till fysisk aktivitet och social gemenskap.

Personer med funktionsnedsättning behöver inkluderas mer i idrotten. Det är bekymmersamt att de i lägre grad än andra deltar i idrottsaktiviteter.

Fysisk aktivitet har positiva effekter för hälsan, men det finns flera faktorer som begränsar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att idrotta. Det kan till exempel handla om bristande tillgång till hjälpmedel för idrott, idrottsanläggningar som inte är anpassade för personer med funktionsnedsättning eller begränsad tillgång på den lokala orten till organiserad föreningsidrott inom parasportgrenar. Det är också viktigt att främja en ökad integration i idrott av barn med och utan funktionsnedsättning. Det skapar bättre förutsättningar till inkludering i samhället och ger samtidigt barn och ungdomar bättre förståelse när det gäller både möjligheter och utmaningar utifrån funktionsförmåga.

Regeringen arbetar aktivt med frågan om att främja rörelse och idrott för personer med funktionsnedsättning. Regeringen genomför en satsning på att införa ett fritidskort, som syftar till att ge barn och unga i åldrarna 8–16 år en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra genom ökad tillgång till idrott, kultur, friluftsliv och annat föreningsliv. I april 2023 beslutade regeringen om ett uppdrag till flera myndigheter om att förbereda och införa fritidskortet. I uppdraget tydliggörs att det funktionshinderspolitiska målet ska beaktas och att barn och unga med funktionsnedsättning eller andra behov av särskilt stöd ska uppmärksammas så att

fritidskortet kommer dem till godo i lika stor utsträckning som för andra barn och unga.

Regeringen gav 2022 Centrum för idrottsforskning vid Gymnastik- och idrottshögskolan, CIF, i uppdrag att upprätta och driva en kunskapsplattform för anläggningar och utemiljöer för idrott och fritid. Regeringen finansierar kunskapsplattformen för det årliga stödet från idrottsanslaget till CIF, som för 2024 uppgår till 26 miljoner kronor. Av uppdraget framgår att plattformen ska utveckla, samla och förmedla kunskap med beaktande av folkhälsa, principen om universell utformning och ett innovativt förhållningssätt med mera, detta inte minst för att samhället ska nå såväl breda som nya grupper av idrotts-, motions- och friluftsutövare. Vidare fick CIF ett uppdrag att för idrottsområdet följa upp funktionshinderspolitiken utifrån det nationella målet för funktionshinderspolitiken och utifrån regeringens strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031.

Regeringen ger årligen över 2 miljarder kronor i stöd till idrotten. Enligt förordningen (1999:1177) om statsbidrag till idrottsverksamhet får statsbidrag lämnas för att utveckla intresse för idrott hos barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning och främja möjligheterna till allsidig träning efter vars och ens fysiska och psykiska förutsättningar.

Jag välkomnar att idrottsrörelsen på olika sätt har intensifierat sitt arbete för att inkludera personer med funktionsnedsättning i idrotten. Jag avser att följa hur arbetet utvecklas framöver.

Anf. 72 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! I dagens samhälle utgör idrottsrörelsen en betydelsefull och aktiv del av den svenska kulturen där vi kan se att omkring 3 miljoner människor finner en aktiv och meningsfull fritid. Bakom denna imponerande siffra ligger inte bara en passionerad entusiasm för fysisk aktivitet utan också det oavlönade arbete som tusentals hängivna ledare lägger ned varje dag för att öka gemenskapen. Det är en fantastisk insats som inte bara sprider glädje och hälsa utan också främjar sammanhållning och välbefinnande för många och för en stor del av vårt samhälle.

Trots denna imponerande gemenskap finns det tyvärr en grupp som alltför ofta står utanför den, och det är personer med funktionsvariationer. Även om Riksidrottsförbundets idéprogram Idrotten vill tydligt framhäva betydelsen av inkludering av personer med funktionsnedsättningar vet vi tyvärr att alldeles för många av dem inte får chansen att engagera sig inom idrotten. Organisationsgraden inom idrotten för personer med funktionsvariationer är betydligt lägre än för andra. Den ligger på 10–20 procent jämfört med över 50 procent för dem utan funktionsvariationer.

Orsakerna till denna obalans är många och komplexa, men det är i grund och botten en fråga om jämlikhet och inkludering. Det handlar om tillgänglighet till idrottsanläggningar och om brist på ekonomiska resurser för utrustning och transporter, men det visar också på en kulturell attityd som inte är tillräckligt inkluderande. Det är viktigt att vi som samhälle tar ansvar för att skapa en miljö där alla ges möjligheten att delta och bidra, oavsett fysiska eller kognitiva förmågor.

Att främja rörelse och idrott för personer med funktionsvariationer är inte bara en fråga om rättvisa; det är också avgörande för deras välbefinnande och utveckling. Genom idrotten får de inte bara tillgång till fysisk

Prot. 2023/24:82

8 mars

Svar på
interpellationer

aktivitet och hälsa utan också möjligheten att bygga självförtroende, självständighet och sociala relationer. Det är en investering i en mer inkluderande och rättvis framtid, där alla ges chansen att blomstra och nå sin fulla potential.

Något som det behövs betydligt mer av inom området för att hitta lösningar är forskning. Tyvärr är det alldeles för lite forskning inom detta område, och under alldeles för lång tid studerade man också helt fel saker.

I Sverige finns det knappt 300 artiklar kopplade till forskning inom dessa frågor, och då ska man veta att hälften av dem handlar om den medicinska delen.

De länder som ligger i topp med forskning i de här frågorna är Storbritannien, USA, Brasilien, Japan och Australien. De som kan sin idrott ser att den röda tråden är att det är länder som arrangerat sommar-OS och därmed också Paralympics. Det ger mig chansen att lyfta fram hur viktigt det är att Sverige fortsätter kämpa för stora arrangemang som gör att forskningen blir intresserad av de här frågorna.

Man ska också veta att det under lång tid inte ens fanns forskning inom det här området som särskilde kön eftersom man såg funktionsvariationen som personernas identitet.

Ministern nämner i sitt svar att Centrum för idrottsforskning har getts vissa specifika uppdrag. Det är bra. Men även om man i regleringsbrevet pekar ut att Centrum för idrottsforskning ska titta mer på parasporten har inte medlen tillförts mer än minimalt, och i Parasportsverige lyfter man fram att man inte tror att detta kommer att göra någon större skillnad.

Därför blir min fråga till ministern hur regeringen kommer att följa upp och stötta den fortsatta forskningen inom området för att se till att människor med funktionsvariationer får större tillgång till idrott.

Anf. 73 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Jag vill också passa på att lyfta fram värdet av parasporten.

Barn och unga och vuxna med funktionsnedsättning som deltar i organiserad idrott uppger att de har högre självkänsla, fler vänner, bättre självförtroende och högre livskvalitet och dessutom större självständighet än de som inte deltar i organiserad idrott.

Det är bevisat att regelbunden fysisk aktivitet kan leda till bättre stresshantering, koncentrationsförmåga och minne. Fysisk aktivitet kan även fungera som en motvikt mot depression och aggression och ilska samt minska risken för att dö i hjärt- och kärlsjukdomar.

För att skapa goda förutsättningar för idrott behövs löpande insatser på flera områden och nivåer. Det handlar inte alltid om att göra mer, utan många gånger handlar det om att samverka – att prata med varandra över gränserna mellan olika politikområden och mellan kommun, region och stat.

För att lyfta fram dessa frågor här i riksdagen har jag återuppväckt ett nätverk för parasporten, och det gläder mig att flertalet partier visar sitt engagemang i detta nätverk. Här har vi möjligheten att öka kunskapen utifrån aktuell forskning och i tät dialog med relevanta organisationer för att tillsammans hitta fler svar på hur vi kan bidra i dessa viktiga frågor.

Att prata elitidrott och elitidrottarens förutsättningar är kanske ännu viktigare inom parasporten. Det är glädjande att följa våra parasportstjärnors framgångar de senaste åren. De är förebilder och verkliga eldsjälarna som

har lyckats ta sig fram trots alla hinder de möter bara på vägen till sin idrottsarena.

Det känns bra att regeringen följer och är aktiv i de här frågorna och att man säkerställer att de inte hamnar efter i de nya satsningar på idrott som är på väg in.

Anf. 74 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack både till interpellanten Wallentheim och Emma Ahlström Köster för det stora engagemanget i de här frågorna!

Det är ju oerhört viktigt att alla utifrån sina förutsättningar får tillgång till möjligheten att utöva idrott på olika sätt. Vi har dock sett att deltagandet har gått ned, inte minst i samband med pandemin och då särskilt i gruppen med funktionsnedsättningar.

Här är det väldigt viktigt att åstadkomma förändringar. Jag vet att Riksidrottsförbundet och Parasportförbundet gör väldigt mycket. Man har de senaste åren påbörjat ett omfattande arbete – med regeringens stöd, förstås – för att öka kompetensen inom specialförbunden så att de i ökad utsträckning ska kunna erbjuda bra aktiviteter för parasportare. Detta för att para-idrotten i ökad utsträckning ska kunna hitta hem i specialförbunden och för att bygga mer av inkludering inom idrotten. Det tycker jag är något som är väldigt bra.

Flera förbund är nu med i den här satsningen – det har gått från 40 till 60 förbund från slutet av 2022 till slutet av 2023. Det visar att intresset för de här frågorna är stort och att viljan att bidra är stor.

Jag besökte själv för några veckor sedan en fantastisk parasportförening, FIFH i Malmö, som gör ett fantastiskt arbete och har haft en utveckling som är fenomenal, med många fler medlemmar och en större bredd på den sjudande aktiviteten, där man verkligen kunde se barn och unga som hittat sin idrott och sin möjlighet att vara med i dessa sammanhang.

Jag följer dessa frågor noga. Jag har redogjort för hur regeringen försöker få in detta perspektiv även i andra satsningar för att stärka möjligheterna för unga med funktionshinder och funktionsnedsättning att delta i fritids- och idrottsaktiviteter.

Anf. 75 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret. Det är otroligt viktiga saker du lyfter upp, både för människor med funktionsvariationer och också för samhället i stort, för att öka inkluderingen.

Jag önskar dock att du något mer hade berört forskningen, som jag talade om. Jag tror nämligen att vi, om vi ska hitta lösningar på problemet, behöver mer forskning inom området.

När det sedan gäller ministrarnas svar i det första inlägget angående fritidskortet är jag rädd för att det kanske inte kommer att ha den träffsäkerhet som ministern önskar. Jag förstår vad regeringen vill uppnå med fritidskortet. Det är goda ambitioner och tankar som ligger bakom. Men jag är fortfarande osäker på om det får den effekt man önskar.

Ministern vet såklart att det är ganska stora summor vi pratar om, framför allt när det gäller budgeten för idrott och föreningsliv. Detta är pengar som jag anser hade kunnat användas av idrotten på ett mer effektivt sätt. Både ministern och jag är medvetna om den akuta anläggningsbrist vi ser runt om i vårt land. I dag hålls barn, unga, vuxna och människor med olika

Prot. 2023/24:82

8 mars

Svar på
interpellationer

funktionsvariationer utanför idrotten på grund av brist på ytor, anläggningar och, när det gäller framför allt gruppen med funktionsvariationer, anpassade anläggningar. Från idrottens håll har man pekat på att anläggningsbristen är den mest prioriterade frågan. Borde vi då inte börja med att öka tillgången till ytor och anläggningar?

Jag vet att det är otroligt tufft ekonomiskt för många just nu. Jag vet att barnfamiljer vänder på varje krona för att få vardagen att gå ihop. Vi vet tyvärr att många barn inte ens äter sig mätta och att det äts mer skolmat än någonsin. Vi vet att barn och unga tvingas sluta med idrott och föreningsliv när avgifterna blir för höga.

Jag förstår som sagt idén med fritidskortet; jag tycker att den i grunden är god. Men kanske har regeringen ett större ansvar för att vända den tuffa ekonomin för vanligt folk i stort.

Jag tror att man i stället för skattesänkningar, som främst gynnar dem som tjänar mest, kanske borde prioritera vanliga barnfamiljer. I stället för att dra in bidrag till folkbildning och ungdomsorganisationer borde man kanske våga titta på sådant som bankskatt. Jag tror att vi aktivt måste titta på de ökade matpriserna, hyrorna och levnadskostnaderna och kanske titta på de delar som skulle kunna göra skillnad. Vi kanske inte ska skydda företag inom välfärden som driver skolor och vårdbolag och tar skattepengar som skulle kunna gynna alla människor i samhället men i stället plockas ut och stoppas i egna fickor.

Detta skulle vara något som gynnade även denna grupp. Det skulle kunna gynna idrotten och de barnfamiljer som har svårt att få ekonomin att gå ihop, så att de till exempel kunde låta sina barn och unga vara med i föreningslivet och betala avgifter.

Så jag undrar: Gör regeringen verkligen rätt prioriteringar för att se till att fler kan ta del av idrottens fantastiska värld?

Anf. 76 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten, för interpellationen! Den är inte riktad till mig, men man blir glad och varm i hjärtat när vi kan prata om dessa frågor.

Det är fantastiskt roligt att få följa våra stjärnor och eldsjälar. Men man blir varm i hjärtat också av att träffa dem som inte är stjärnor utan bara utövar en sport. Härommånaden var jag nere i Malmö på en elitinnebandyturnering och fick träffa ungdomar som är engagerade i den sporten. Det var så roligt att få se dem och deras glädje när de får utöva sporten!

Dessa frågor går tvärs över våra politiska skiljelinjer. Vi brinner för detta, och jag tror också att vi egentligen är överens om vad vi behöver göra för att människor i denna grupp ska komma till. Vi ser också gemensamt på hur positivt det är att just de rör sig. Fysisk aktivitet är viktigt för oss alla men kanske extra viktigt för denna grupp.

Jag vill understryka det jag sa i mitt anförande tidigare, nämligen att det inte alltid är så att vi behöver göra mer. Det kan vara så, men det är inte så alltid; många gånger handlar det om att samverka. Jag tror verkligen att vi skulle lyckas bättre med just denna fråga om vi samordnade bättre mellan olika nivåer – kommun, region och stat – och tog till vara det engagemang som redan finns.

Det sker goda innovationer inom parasporten, och Sverige är faktiskt ledande inom många delar. Ta till vara den innovationskraften och den

energin, och låt oss fortsätta verka för att parasporten får en självklar plats inom idrotten!

Prot. 2023/24:82

8 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 77 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det är oerhört angeläget med forskning kring detta. Jag följer detta och tycker att det är väldigt viktigt att se hur man kan utveckla verksamheter av denna typ på ett bra sätt så att de blir inkluderande och når ut till nya grupper.

Vi vet också hur viktigt det är med förebilder i detta sammanhang. Därför är det viktigt att, som ledamoten Emma Ahlström Köster, lyfta fram våra stjärnor även inom parasporten. De spelar en stor och viktig roll för att nya ska börja med idrott.

Vi ser på ett antal ställen i Sverige hur man gör bra, intressanta saker. Exempelvis flyttar man hjälpmedelscentraler till Fritidsbanken så att det blir enklare att hitta hjälpmedel för att kunna utöva idrott. I stället för att hjälpmedlet ska finnas i något förråd någonstans, dit man ska åka speciellt för att hämta det, finns det tillgängligt på Fritidsbanken. Detta är initiativ som jag verkligen tycker är värda att följa, och det gör jag också.

Jag är lite brydd över Wallentheims inlägg på slutet. Det var mycket om bankskatter, skolföretag och så vidare. Men jag uppfattade att interpellanten inte tycker att det är angeläget att försöka stötta när det gäller avgifterna. Jag tycker att det tvärtom är väldigt angeläget, just utifrån den problembild som inte minst Serkan Köse och Mattias Vepsä beskrev tidigare: att barn uppfattar att de behöver välja mellan att vara med i idrotten eller att mamma och pappa ska ha råd med matkassen. Syftet med fritidskortet är att komma bort från den situationen genom att ge dedikerade stöd för att värna barns och ungas tillgång till fritidsaktiviteter. Om Anna Wallenheim tycker att detta är fel prioritering delar jag definitivt inte den uppfattningen. Jag menar att direkt, dedikerat stöd för detta är väldigt angeläget.

Jag har sagt många gånger att jag också är beredd att jobba ytterligare med andra dimensioner av detta, såsom anläggningsbrist och annat. Men jag tycker att man ska försöka göra skillnad när det gäller den här situationen, som är så väl beskriven, där barn väljer bort idrotten för att den konkurrerar med annat.

Anf. 78 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! När det gäller fritidskortet tror jag att jag och ministern kan enas om att vi inte är helt överens. När det däremot gäller att avgifterna är alldeles för höga och vi egentligen borde hitta riktade insatser för att se till att de sänks snarare än hjälpa människor att klara av att betala dem handlar det lite om vilka olika ingångar man har. Där menar jag att också anläggningsfrågan blir otroligt viktig. När vi har brist på anläggningar och ytor riskerar detta att också trissa upp priser på helt andra delar, vilket vi egentligen inte vill se.

Att mer behöver göras för att fler barn och unga, vuxna och människor med olika funktionsvariationer ska kunna idrotta tror jag dock att vi är helt överens om, och där hoppas jag att ministern kan snälltolka mig. Jag tror nämligen att vi har exakt samma uppfattning om detta.

Jag vill också tacka ledamoten Ahlström Köster för de otroligt fina inläggen. Precis som ledamoten säger är det så att förebilder föder förebilder, oavsett om vi pratar om stjärnor, ledare eller bara den enskilda person som

tar sig till idrotten – de kan göra otroligt stor skillnad. Parasporten behöver såklart politiker från båda de politiska blocken som driver frågorna, så detta är jag tacksam över.

Parasporten och människor med olika funktionsvariationer ska enligt mig vara en naturlig del inte bara av idrotten utan av samhället i stort. Då får de aldrig heller bli en särlösning, utan vi måste hitta lösningar som gör att de inkluderas i samhället.

För mig som kvinna, och med tanke på att det är den 8 mars och internationella kvinnodagen i dag, är det en påminnelse om vad generationer innan mig skapat och vilket ansvar jag har för att fortsätta det arbetet. Det innebär att varje steg, varje insats, varje höjd röst för att öka tron på jämlikheten är otroligt viktigt.

Vi får aldrig sluta kämpa för en värld där alla har lika rättigheter och möjligheter. Därför är det av yttersta vikt att vi som samhälle fortsätter att arbeta för att bryta ned hinder och skapa möjligheter för personer med funktionsvariationer att fullt ut kunna delta i idrotten i samhället. Genom att göra detta stärker vi inte bara idrottsrörelsen utan ökar också värdet av jämlikhet och inkludering i hela vårt samhälle.

Anf. 79 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Min uppfattning är att alla ska ges goda möjligheter att delta i idrotts- och föreningslivet. Det är viktigt för alla barn och unga att ha den rättigheten, inte minst personer som har en funktionsnedsättning.

Vi behöver jobba tillsammans för att skapa de förutsättningarna. Regeringen gör ett antal insatser för att stärka detta. Vi följer frågorna noga, men jag är övertygad om att många fler kan bidra i detta sammanhang. Jag vill särskilt lyfta det arbete som sker inom idrottsrörelsen för att göra det som Anna Wallentheim beskriver här på slutet: att öka inkluderingen och se till att fler förbund jobbar aktivt med dessa frågor och höjer sin kompetens så att det inte bara blir möjligt utan också välkomnande. Möjligheterna kan stärkas på olika sätt: Regionerna kan arbeta bättre med att se till att det blir möjligt att ta sig till och från träningar och med att se till att hjälpmedlen blir tillgängliga på ett bättre sätt än i dag. Det finns mycket som många kan göra, och jag hoppas att många är beredda att göra det också.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:500 om avveckling av moskéer

Anf. 80 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Nima Gholam Ali Pour har frågat mig om jag ser ett behov av att kunna agera mot moskéer som riskerar att skada samhället och hur sådana åtgärder i så fall skulle kunna se ut. Nima Gholam Ali Pour har också frågat mig om jag kommer att agera för att möjliggöra för Sverige att stänga moskéer som riskerar att skada samhället.

Ett starkt föreningsliv är en central grundbult i den svenska demokratin. Samtidigt är det angeläget att organisationer som på olika sätt sprider extremistiska budskap eller agerar i strid mot grundläggande fri- och rät-

tigheter enligt regeringsformen inte ska få statligt stöd. Detta gäller oavsett om det handlar om trossamfund eller andra civilsamhällesorganisationer.

För regeringen är det viktigt att det införs moderna och rättssäkra villkor för statliga bidrag, som möjliggör att myndigheter som prövar frågor om statligt stöd kan neka eller dra tillbaka bidrag till organisationer som bedriver verksamhet som riskerar att skada samhället. Det är regeringens ambition att kunna återkomma till riksdagen med förslag i denna riktning.

De brottsbekämpande myndigheterna kan redan i nuläget ingripa mot personer som är verksamma inom organisationer och som använder dessa i brottsligt syfte. Det kriminaliserade området har byggts ut, bland annat genom det nyligen införda brottet deltagande i en terroristorganisation som straffbelägger att delta i verksamheten i en terroristorganisation på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja organisationen. Regeringen har dessutom nyligen presenterat en ny nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism för att ge en långsiktig inriktning för arbetet lokalt, nationellt och internationellt.

En annan viktig fråga är de förslag som Utredningen om granskning av stöd till civilsamhället (Ku 2020:02) lämnade i sitt slutbetänkande *Rätt mottagare – Granskning och integritet* (SOU 2021:99). Utredningen föreslår att det ska inrättas en stödfunktion som i vissa fall kan bistå myndigheter med fördjupade granskningar av verksamheter som ansöker om eller tar del av offentliga medel. Enligt förslaget ska en sådan fördjupad granskning genomföras om det i ett ärende finns anledning att anta att den aktuella verksamheten förhåller sig till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer på ett sätt som ger skäl att vidta särskilda åtgärder. Denna fråga bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Slutligen vill jag nämna att regeringen avser att tillsätta en utredning som bland annat ska se över förbud mot utländsk finansiering av bland annat trossamfund med kopplingar till islamism och extremism.

Anf. 81 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Det råder religionsfrihet i Sverige, och islam är en religion. Men det är inte det vi ska diskutera här i dag, utan vi ska diskutera det faktum att nästan alla moskéer i Sverige har någon koppling till en främmande makt eller till Muslimska brödraskapet.

Man behöver inte vara kritisk till islam för att förstå att detta är ett problem. Det är ett problem för att de länder som sponsrar dessa moskéer försöker påverka det svenska samhället på olika sätt genom moskéerna. Det är till och med så att det ofta är muslimer som drabbas av denna påverkan.

Enligt en artikel i Dagens Nyheter från 2017 driver den turkiska myndigheten Diyanet nio moskéer i Sverige som har statsavlönade imamer från Turkiet. I samma artikel från Dagens Nyheter säger en expert inom Melanösternstudier att Diyanet används i Europa för att kontrollera den turkiska diasporan och för att föra ut den turkiska regeringens budskap.

Det är viktigt att vi börjar skilja mellan dem som använder religionen som ett maktmedel och dem som omfattas av religionsfriheten. Moskéer som fungerar som spioncentraler och de imamer som är ansvariga för den sortens verksamhet omfattas inte av religionsfriheten, utan det är just dessa moskéer och dessa imamer som begränsar andra människors religionsfrihet och i förlängningen hotar deras säkerhet.

När det gäller sådana moskéer måste man från statens håll agera på något sätt. En av statens mest grundläggande uppgifter är att skydda sina medborgare. Om vi då vet att rätt många av dessa moskéer på olika sätt hotar svenska medborgare har ju staten en skyldighet att agera mot dessa moskéer.

Diyametmoskéerna har redan stängts ned i Österrike som en del av en större kampanj mot extremism. Tanken på att stänga ned moskéer som sprider extremism och annan samhällsskadlig verksamhet är inte något nytt. Det finns redan europeiska länder som väljer att skydda sina medborgare mot sådana moskéer. I Frankrike har man också stängt över 20 moskéer, vilket jag nämner i min interpellation, och även där stänger man moskéerna på grund av att staten vill motverka extremism och utländskt inflytande från vissa muslimska diktaturer.

Länder med en stark tradition av religionsfrihet har alltså kunnat skilja mellan å ena sidan moskéer som fungerar som ett vapen mot demokratin och å andra sidan muslimer i allmänhet. De förstnämnda omfattas inte av religionsfriheten, och här måste regeringen prioritera svenska medborgares säkerhet och friheter framför utländska moskéers rätt att bedriva antagonistisk verksamhet.

Det är just därför jag har frågat socialminister Jakob Förssmed om han avser att agera för att möjliggöra för Sverige att stänga moskéer som riskerar att skada samhället. Om vi inte inför en sådan ordning fortsätter extrema rörelser och muslimska diktaturer att använda moskéer som ett verktyg för att skada svenska medborgare på olika sätt, och det är inte någonting som Sverigedemokraterna kan tolerera.

Anf. 82 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Det är bra att regeringen avser att tillsätta en utredning som ska se över ett eventuellt förbud mot utländsk finansiering av bland annat trossamfund med kopplingar till islamism och extremism. Jag önskar dock att detta sker skyndsamt. Det ska inte behöva vara så svårt och långdraget att sätta in ett förbud mot detta.

I Sverige finns det ett flertal exempel på både imamer och moskéer som sprider radikal islamistisk och även antisemitisk propaganda, och med det har också andelen medborgare som har uttryckt att de känner otrygghet ökat. Detta är moskéer som ofta förknippas med ett synsätt som är antidemokratiskt.

Jag tycker absolut att staten ska avveckla dessa former av moskéer då de skadar vårt demokratiska och västerländska samhälle. Jag ställer mig helt och hållet bakom Jimmie Åkessons åsikt att man bör kartlägga och riva dessa moskéer för att bekämpa islamism. Vi inte bara behöver göra det, utan vi måste göra det. Jag förstår dock att det har väckt starka reaktioner, speciellt i den muslimska världen men också bland den rödgröna islamisttrogna smörjan.

I samtliga moskéer i Sverige finns någon form av koppling till islamistiska organisationer och religiös extremism. Det betyder inte att alla muslimer är islamister. Det är två skilda saker, och det är viktigt att hålla isär dem.

Detta är ett problem som inte enbart finns i Sverige utan som vi kan se även i andra länder i Europa. Vi behöver följa bland annat Frankrike i detta

och agera mot extremismen. Frankrike går i täten när det gäller att undersöka moskéer samt stänga ned dem som bedriver extremism.

Runt om i landet har det förekommit en LVU-kampanj, som räknas som den största desinformationskampanjen i Sverige någonsin. Kampanjen har lett till rädda föräldrar och hotade socialarbetare samt bidragit till ett förhöjt terrorhot i landet. Kampanjen har visat att flera moskéföreträdare uppmanar till lögner i stället för till samarbete med socialtjänsten.

Det är oerhört viktigt att inte minst religiösa ledare står upp mot desinformationen, vilket de inte har gjort. De senaste tillgängliga siffrorna från Myndigheten för stöd till trossamfund visar att det finns 235 registrerade muslimska församlingar i Sverige som är knutna till statsbidragsberättigade centralförbund. Sannolikt finns det fler muslimska församlingar, men dessa är inte registrerade i ett centralförbund. En exakt siffra för dessa former av gudstjänstlokaler finns inte tillgänglig. Detta är inte hållbart någonstans.

Runt om i landet har vi alltså moskéer där företrädare bedriver religiös extremism, och detta får fortgå. Vidare får dessa organisationer statliga bidrag för att fortsätta att bedriva sin verksamhet, när vi i stället borde ha slagit igen portarna för länge sedan. Vi måste agera i stället för att låta dem få fortsätta med sin verksamhet, som är direkt skadlig för vårt land. Fler-talet moskéer styrs av bland andra regimen i Iran, och därmed ska det bidrag som församlingarna får från staten dras in bums.

Fru talman! Jag skulle vilja fråga minister Jakob Forssmed vilka möjligheter det finns att dra in stöden till olika trossamfund med dagens lagstiftning. Anser inte ministern att Sverige bör stoppa den religiösa extremismen och den islamisering som pågår runt om i landet?

Anf. 83 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Tack, interpellanten, för frågan, och tack, ministern, för svaret i denna viktiga fråga!

I Sverige har vi ett allvarligt läge när det gäller den utbredda islamismen. Jag kan med säkerhet säga att det kommer att förvärras. Det är därför denna fråga är så viktig, och det är därför det är så viktigt att vi nu, när vi har ny regering på plats med stöd av Sverigedemokraterna, för första gången faktiskt kan agera i frågan.

Jag kommer från Gävle kommun, där vi har en moské som sedan några år tillbaka har bevakats hårt av våra lokala medier. Gefle Dagblad har levererat flera artiklar och presenterat underlag som visar att Gävles moské praktiserar den extrema tolkning av islam som kallas salafism. Det är alltså samma tolkning av islam som terrororganisationerna al-Qaida och Islamiska staten följer.

Gefle Dagblad har på ett föredömligt sätt tittat närmare på moskén, lyft fram underlagen för medborgarna i hela vårt land och visat vad Gävles moské har gjort under den tid den har verkat. Denna moské har alltså hyllat nämnda terrororganisationer.

Moskéns imam har varit utvisningsdömd då Säkerhetspolisen ansåg att personen utgjorde ett hot mot rikets säkerhet, och personen lämnade också Sverige år 2022. Detta är bara ett av många exempel på de problem som vi ser dyker upp i våra moskéer runt om i landet.

Det är därför viktigt, fru talman, att vi utformar verktyg utifrån det nu läge vi ser i Sverige men också utifrån det framtida läge som vi kommer att få se. Vi kommer att få en värre situation med islamismens utbredning och dess konsekvenser.

Vi behöver ha verktyg för att kunna agera gentemot dessa moskéer, där extremism som skadar vårt svenska samhälle sprids. Dessa verktyg behöver utformas dels utifrån hur situationen ser ut i dag, dels utifrån hur situationen kommer att se ut framöver. Vi behöver alltså ha kraftfulla verktyg för att kunna agera mot islamismens utbredning.

Vi behöver kunna agera mot dessa moskéer och stänga ned dem, precis som man har gjort på många andra ställen, till exempel i Frankrike där man, som interpellanten så väl framförde, har stängt ned ett tjugotal. Detta är inte något nytt. Det är bara nytt i Sverige.

Fru talman! Jag tackar återigen interpellanten för att han har lyft upp denna viktiga fråga och för att också Jimmie Åkesson har lyft upp frågan på agendan så att vi har fått möjlighet att debattera och diskutera de åtgärder som vi i Sverige nu behöver vidta för att islamismen inte ska breda ut sig och för att moskéerna inte ska få fortsätta att vara ett forum för att sprida extremism och en rad olika saker som skadar det svenska samhället.

Här måste vi agera, och vi har faktiskt möjlighet att agera i dag eftersom vi för första gången har en regering som förstår problematiken och som inte är naiv på det sätt som den tidigare socialdemokratiska regeringen har visat stort prov på.

Anf. 84 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Tack, interpellanten, för frågorna! Jag har svarat på dem i grunden, men jag kan försöka förtydliga lite ytterligare eller lägga ut texten lite mer.

Jag delar bilden att vi behöver bättre verktyg för att på olika sätt komma åt extremism, våldsbejakande islamism och andra typer av religiösa uttryck där man, vilket man inte ska kunna göra, gömmer sig bakom religion när man bedriver spionverksamhet eller ägnar sig åt extremism.

Jag instämmer däremot inte i en del av de svepande och mycket långtgående uttalanden som kom från ett par av ledamöterna, men jag håller med om att vi behöver bättre verktyg för att komma åt extremism på olika sätt. Nu skaffar vi oss det med ett nytt och bättre regelverk så att vi kan stoppa bidrag till organisationer – religiösa och andra – som inte lever upp till de krav vi ställer på grundläggande värden i samhället. Detta är viktigt.

Vi ska också tillsätta en utredning som ska se över hur utländsk finansiering av organisationer med kopplingar till extremism och islamism kan stoppas. Därutöver har vi den stödfunktion som bereds och som kommer att vara viktig för att få fler verktyg för att stoppa extremistisk verksamhet.

Jag vill dock framhålla att olika länder har lite olika juridiska traditioner när det gäller hur man behandlar denna typ av problem. I Sverige har vi traditionen och hållningen att det är individerna som man riktar in sig på, alltså de individer som gör sig skyldiga till olika brott eller bedriver en verksamhet på ett sätt som inte är förenligt med våra grundläggande värden. Det är de som så att säga får bestraffningen.

Lagstiftningen har också skärpts. Straffen har skärpts. Nya brott har tillkommit. Vi har även stärkt resurserna till polisen och Säkerhetspolisen för att de ska kunna beivra brott på ett ännu mer effektivt sätt. Det finns också ett samarbete mellan Myndigheten för stöd till trossamfund och Säpo för att de ska kunna identifiera extremistisk, våldsbejakande islamism.

Jag vill understryka att det är oerhört viktigt att skilja mellan islam och vanliga muslimer och islamism och att muslimer, precis som alla andra, har rätt till religionsfrihet, rätt att yttra sig i offentligheten och rätt att visa sina symboler offentligt. Detta är en viktig del av religionsfriheten som tillkommer alla.

Nu skaffar vi oss bättre verktyg för att på olika sätt förhindra och stoppa extremism.

Anf. 85 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Att det tyvärr finns rätt många moskéer som bedriver olika typer av samhällsskadlig verksamhet är ett pågående problem, och exemplen är många. Den här veckan avslöjade *Uppdrag granskning* att flera företrädare för olika moskéer har uppmanat föräldrar att inte berätta sanningen för socialtjänsten. De menade att det skulle leda till att socialtjänsten tog barnen. Här har vi alltså flera moskéer som sprider misstro mot socialtjänsten, vars uppgift är att stödja föräldrarna och barnen.

Elva moskéer i granskningen uppmanade till att inte säga sanningen till socialtjänsten. Jag är inte överraskad, för detta följer ett mönster av att moskéer motverkar integration. Och det är en ideologisk fråga – en av Muslimska brödraskapets tyngsta uppmaningar till muslimer är att muslimer inte ska beblanda sig med judar och kristna. Det är alltså inte konstigt att vi har moskéer som aktivt motverkar integration.

Frågan är om detta är moskéer eller om de är politiska centrum för att förverkliga en islamistisk agenda. Jag skulle hävda att många moskéer i dag arbetar för att förverkliga en islamistisk agenda. När det gäller incidenten med socialtjänsten, det vill säga att moskéer har uppmanat föräldrar att inte säga sanningen till socialtjänsten, är det någonting som främst drabbar muslimska barn, som inte får det stöd från socialtjänsten som de har rätt till. Det är viktigt att påpeka detta: Stänger man inte ned dessa moskéer har man inte gjort muslimerna en tjänst. Muslimer drabbas på olika sätt av dessa moskéer.

Detta är varken den första eller den sista skandalen som ett flertal moskéer har varit inblandade i. Det kommer att komma fler skandaler så länge dessa moskéer med kopplingar till extrema rörelser och muslimska diktaturer får bedriva sin verksamhet. Dessa moskéer kommer aldrig att bedriva en sund verksamhet, för de har i grund och botten en politisk agenda med tydligt världsliga intressen – inte en religiös agenda.

I sammanhanget är det också viktigt att se att det fanns moskéer i Sverige som rekryterade terrorister som skulle delta i ett av de mest fruktansvärda folkmorden som ägt rum under min livstid. I rapporten *Swedish Foreign Fighters in Syria and Iraq*, som publicerades av Försvarshögskolan, ges exempel på hur ledare inom olika moskéer både här i Sverige och runt om i Europa har rekryterat terrorister till Islamiska staten. Dessa har sedan åkt till Syrien och Irak och stridit och förmodligen även deltagit i övergreppen. Sådana moskéer borde absolut stängas med tanke på vilket

lidande de bidragit till. Därmed behöver vi en ordning för att kunna stänga moskéer om de bedriver samhällsskadlig verksamhet.

Fru talman! Om det är tolerans för olika religioner och ett allmänt stöd för religionsfrihet man är ute efter kan jag säga att den verksamhet som många av dessa moskéer bedriver inte stärker toleransen för islam. Det är alltså inte så att man gynnar toleransen genom att inte stänga ned dessa moskéer. Genom att inte stänga ned moskéerna urholkar man förtroendet och stödet för religionsfriheten.

Anf. 86 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Är det inte bara att stänga ned de moskéer som riskerar att skada samhället? Det kan man tycka.

Vi har exempelvis Fittja moské, som är finansierad av Diyanet, en turkisk myndighet som ligger direkt under diktatorn Erdoğan och som kartlägger motståndare till den turkiska regimen i utlandet. Ett annat exempel är Stockholms Moské på Södermalm, som drivs av Islamiska Förbundet och sponsras från Mellanöstern. Moskén har uttalade kopplingar till Muslimska brödraskapet. Dessutom har det förekommit att antisemitiska imamer bjudits in till moskén. Detta har även förekommit på andra platser; ett exempel är en imam som i två år spred sina antisemitiska åsikter från sin moské i Malmö.

Anser verkligen ministern och regeringen att detta ska få fortgå? Om inte borde det ligga i ministrarnas intresse att snarast stänga ned radikala moskéer, vilket regeringen faktiskt kan göra om den vill. Som jag nämnde i mitt tidigare anförande är Frankrike det land som ligger i framkant vad gäller nedläggningen av moskéer som bedriver radikal islamistisk propaganda. Sverige borde göra likadant – och även vägra uppehållstillstånd till imamer som skickas hit av ett främmande land. De har nämligen inget här att göra.

Senast i går gjorde Säpo en insats mot en lokal som tillhör en islamistisk förening i Tyresö. Tre våldsbejakande islamister greps, misstänkta för förberedelse till terrorbrott och grovt vapenbrott då ett flertal automatvapen beslagtogs. Vi ska inte tillåta någon form av radikal islamistisk eller antisemitisk propaganda här i Sverige.

Exakt vilka åtgärder ämnar ministern vidta för att förhindra att radikal islamism och antisemitism sprids i moskéer?

Anf. 87 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! När jag lyssnar till socialministrarnas svar på interpellantens frågor kring agerandet mot moskéer i Sverige ser jag att vi delar uppfattningen att vi behöver verktyg för att agera mot islamism, antisemitism och de extrema värderingar som sprids i samhället i dag.

Ministern presenterar en rad åtgärder och en ny nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism. Man avser också att tillsätta en utredning för att förbjuda utländsk finansiering av trossamfund med koppling till islamism och extremism. Man bereder även ett utredningsbetänkande som heter *Rätt mottagare – granskning och integritet*, där utredningen föreslår en stödfunktion till myndigheter för att de ska kunna granska verksamheter som får offentliga medel och kunna agera gentemot dem ifall man upptäcker former av extremism.

Det är bra verktyg som regeringen presenterar och som ministern lägger fram i interpellationssvaret. Vi delar åsikten att vi måste agera mot terrorism, extremism och islamism. Vi behöver kunna stå upp mot de extrema värderingar som sprids i det svenska samhället, och då behöver vi fler verktyg.

Vi måste se framåt i tiden och inte bara tänka hur det känns och ser ut i samhället här och nu. Vi måste tänka på vilken utveckling Sverige kan stå inför, och vi behöver ta fram verktygen i dag i stället för i ett senare skede. Verktygen behöver finnas nu för att vi ska kunna agera nu, inte senare. Det är nu vi behöver verktygen, för vi kommer att få se en förvärrad situation i Sverige.

Anf. 88 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag har redogjort för de åtgärder som regeringen har vidtagit eller kommer att vidta för att skapa ytterligare möjligheter att motverka våldsbejakande islamism eller annan extremism oavsett i vilken form den uppträder.

Sverige har en grundläggande tradition av att agera mot personer som på olika sätt bedriver en sådan verksamhet och naturligtvis också av att skapa bättre verktyg för att förhindra att offentliga medel går till den typen av verksamheter. En del är redan på plats, och annat är på gång och kommer att presenteras i närtid. Det tycker jag är väldigt bra.

Jag vill i sammanhanget gärna säga att till exempel LVU-kampanjen ju i väldigt stor utsträckning har orkestrerats utomlands ifrån – statsunderstött. Det vore klädsamt om man i denna debatt ville lyfta fram alla de muslimska ledare som har gått emot kampanjen. Det är välbeskrivet exempelvis i en rapport från Försvarshögskolan, där Magnus Ranstorp et al. pekar på detta och hur viktigt det är i sammanhanget – liksom vad dessa ledare har fått utstå från de utlandsunderstödda statsaktörerna.

Jag tycker att det vore klädsamt om debattörerna lyfte fram dessa ledare, eftersom de har gjort betydande insatser. Detsamma gäller hur viktigt det är att ha en dialog med vanliga muslimer i Sverige på olika sätt för att stärka tilliten och förtroendet – och för att vi ska kunna jobba tillsammans mot dessa islamistiska element.

Det är också väldigt viktigt att reagera mot det som vanliga muslimer i Sverige utsätts för. När de kommer till moskén kan de utsättas för olika typer av hatbrott, trakasserier och förolämpningar. Det är väldigt viktigt att vi stävjar detta och agerar mot det på olika sätt för att upprätthålla muslimers möjlighet att utöva sin religion i Sverige.

Jag håller med om att en hel del muslimer i Sverige också blir utsatta för det arbete som olika typer av regimer och organisationer bedriver från utlandet för att styra över muslimer i Sverige. Detta är inte någonting som vi kan acceptera, utan vi måste på olika sätt stärka friheten och religionsfriheten i vårt land.

Jag har redan redogjort för en lång rad åtgärder som vi från regeringens sida antingen redan har vidtagit eller planerar att vidta för att skaffa oss bättre verktyg för att på olika sätt agera mot extremism och islamism, inklusive våldsbejakande islamism. Vi är förstås fast beslutna att fullfölja detta arbete.

Anf. 89 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Tanken är inte att religionsfriheten ska vara någon form av skydd för dem som vill skada andra människor, men i moskéernas fall är detta precis vad det har blivit. Moskéerna agerar på ett samhällsskadligt sätt och hänvisar sedan till religionsfriheten när man ska ställa dem till svars. Detta kommer inte att accepteras av den breda allmänheten länge till.

Det finns ett narrativ om att den svenska staten är och har varit intolerant mot nya religiösa rörelser. Det finns ju belägg för detta, speciellt när det gäller hur frikyrkorna behandlades. Jag är medveten om detta narrativ, men det gäller inte moskéer som har finansiering från rätt mäktiga stater i Mellanöstern eller moskéer som är kopplade till Muslimska brödrskapet.

Detta handlar om politiska frågor och i vissa fall om geopolitiska frågor. Det handlar inte om religiösa frågor eller om religionsfrihet. När det gäller dessa moskéer måste den svenska staten visa intolerans precis som staten visar intolerans mot kriminalitet eller andra samhällsskadliga verksamheter. Alternativet är att vi låter dessa moskéer fortsätta skada människor på olika sätt här i Sverige och begränsa svenska medborgares friheter.

Nästa gång rekrytering till Islamiska staten äger rum i någon moské här i Sverige, borde inte staten då ha verktyg för att avveckla moskéer som rekryterar terrorister och mördare? Det borde de väl ha? Att ett terrorcenter kallar sig moské innebär inte att det ska skyddas av religionsfriheten.

Anf. 90 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar Nima Gholam Ali Pour för interpellationen.

Jag har redogjort för att regeringen ser mycket allvarigt på extremism och våldsbejakande islamism. Vi har en strategi för att jobba bättre tillsammans mot detta och skaffa ytterligare verktyg för att stoppa bidrag som kan gå till extremistiska organisationer på olika sätt. Vi stärker lagstiftningen och tillför nya brottsrubriceringar för att det ska bli enklare att lagföra personer. Vi tillför resurser till Säkerhetspolisen och polisen för att stävja detta. Vi avser också att tillsätta en utredning om utländsk finansiering av olika typer av organisationer med kopplingar till extremism eller islamism.

Allt detta gör regeringen, och det är väldigt viktigt. Jag delar uppfattningen att vi behöver skaffa oss bättre verktyg för att stävja olika typer av extremism som kan dölja sig under religiös täckmantel eller som på annat sätt kan ha kopplingar till våldsbejakande islamism eller liknande.

Detta är viktigt. Samtidigt är det väldigt viktigt att skilja på å ena sidan islam och muslimers rätt till religionsfrihet och å andra sidan islamism. Det handlar vidare om muslimers rätt att synas i offentliga sammanhang och att ha ändamålsenliga lokaler för det religionsutövande som alla människor har rätt till.

Vi har också fått en del rekommendationer från FN:s särskilda rapportör om detta, som har besökt Sverige, om hur vi kan stärka religionsfriheten för olika grupper i samhället.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 91 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Johan Andersson har frågat mig om jag är beredd att sätta tidsgränser för överklagandeprocessen i planärenden för att på så sätt underlätta för etableringar av nya anläggningar. Johan Andersson har också frågat mig om jag är beredd att medverka till att se över processen för delgivning av beslut, det vill säga en gräns för hur lång tid som ges för att hämta ut ett beslut.

Regeringen anser att tillståndsprocesserna behöver kortas och bli effektivare och mer förutsebara. Planprocesserna ska förkortas, och reglerna i bland annat plan- och bygglagen (2010:900) och miljöbalken ska förenklas betydligt.

Bygglovsutredningen har i sitt slutbetänkande, utöver de förslag som man framfört beträffande processen för bygglov, föreslagit en översyn av de processuella bestämmelser som styr överprövningen av avgöranden enligt det plan- och byggrättsliga regelverket. Utredningens förslag bereds nu i Regeringskansliet.

Regeringen har också tillsatt en utredning om förkortade och förenklade tillståndsprocesser enligt miljöbalken. Den har bland annat fått i uppdrag att utreda hur handläggningstiderna kan förkortas i samband med överklagande. Uppdraget omfattar även beslut enligt plan- och bygglagen. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2024.

Anf. 92 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar bostadsministern för svaret.

Jag tänkte börja med en beskrivning av skälet till att jag skrev denna interpellation. Som bostadsministern känner till är jag också verksam i Motala kommun. Motala ligger ju ganska nära Mullsjö, så jag tror att bostadsministern känner till terrängen.

År 2009 gjorde kommunen ett idéprogram för Varamobaden med en fyra kilometer lång sandstrand och möjlighet att exploatera området i olika delar. Vi gjorde ett gediget arbete med planprogram från kommunens sida och följde alla konstens regler. Vi förvärvade anläggningar och mark för att kunna ha rådighet över området för eventuell framtida exploatering. Det fanns en väldigt bred förankring hos kommunmedborgarna gällande det idéprogram som fanns.

År 2016 skrevs en avsiktsförklaring med det danska företaget Lalandia, som jobbar med olika besöksanläggningar runt om i Danmark och som var intresserat av att exploatera eller etablera sig även i Sverige. Detta arbete var väldigt uppskattat bland Motalaborna, som såg möjligheten att få fler arbetstillfällen och en stor anläggning med 550 bäddar. Det skulle byggas en badanläggning där kommunen skulle stå för en kommunal simhall och Lalandia skulle bygga ett äventyrsbad.

Parallellt med detta påbörjade kommunen ett arbete med fem detaljplaner som började processas enligt reglerna i plan- och bygglagen. Man hamnade, vilket är naturligt, i en överklagandeprocess som fortfarande pågår – planerna är ännu inte antagna.

Skälet till att jag skrev denna interpellation var att Lalandia i januari 2024 meddelade att man, bland annat på grund av långa handläggningstider när det gäller byggnation, valde att avbryta sin etablering i Motala. Detta blev naturligtvis en väldigt stor besvikelse för Motalaborna och för många som har varit involverade i den här processen. Det fanns säkert olika skäl till detta, men ett skäl man tryckte på var att det var väldigt lång handläggningstid på detaljplanerna och prövningsprocessen i de instanser vi i dag har enligt den lagstiftning som råder.

I ministerns svar hänvisar han till ett antal utredningar som pågår. Det är väl gott nog att det händer saker och ting i den här delen, men jag undrar: När sker det leverans på detta från Regeringskansliet? Den första utredningen det hänvisas till har faktiskt redan lämnat sitt betänkande till Regeringskansliet. När kan vi förvänta oss att få färdiga förslag i en proposition till kammaren som vi kan bearbeta och pröva vidare?

Anf. 93 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret.

Socialdemokraterna är måna om att vi har en fungerande tillståndsprövningsprocess, precis som min partikollega Johan Andersson just framförde. Det viktiga i en översyn av plan- och bygglagen är att den blir långsiktig och håller över flera mandatperioder. Det är också något som marknaden tydligt efterfrågar.

Statsrådet har under de senaste åren vid flera tillfällen talat om en rivstart på detta område och om vikten av strukturella reformer. Av detta har vi i oppositionen ännu inte sett något.

Jag har under mina tio år i civilutskottet åtskilliga gånger lyssnat på myndigheters, kommuners och marknadsaktörers önskan om tydliga och långsiktiga spelregler, en önskan om att vi inte ska ändra spelreglerna för sakens skull. Ständiga förändringar är kontraproduktiva och skapar alltför ofta merjobb och osäkerhet, vilket i sig leder till längre tillståndsprövningsprocesser. Därför anser vi att det är viktigt, om det ska göras större förändringar inom exempelvis plan- och bygglagen, att det finns en bred majoritet i riksdagen för sådana förändringar så att den håller över mandatperioder.

Statsrådet och jag har alldeles strax en debatt om en bostadskommision angående det akuta läget inom bygg- och småhusindustrin. Jag nämner det, fru talman, så att min nästa fråga inte ska missuppfattas och så att vi inte blandar ihop dem. Väldigt ofta efterfrågar många parter, både kommuner och företag, att partierna ska komma överens över blockgränser och över mandatperioder om de långsiktiga spelreglerna. Min fråga till statsrådet är om sådana samtal kan komma till stånd på riktigt.

Anf. 94 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka för engagemanget i frågan. Jag vill också tacka för den interpellation som Johan Andersson har väckt. Mycket riktigt ligger Motala inte så långt från där jag själv är uppväxt, så jag känner till terrängen – jag tror att det var det uttryck som Johan Andersson använde. Samtidigt ankommer det inte på regeringen eller ett enskilt statsråd att kommentera enskilda ärenden. Det är en pågående process, som Johan Andersson också understryker.

Låt mig ändå utifrån den sakfråga som Johan Andersson lyfter upprepa vad jag sa i mitt svar, fru talman: Regeringen anser att tillståndsprocesserna behöver kortas. Det behöver bli mer effektivt och mer förutsebart, vilket väl också åskådliggörs av den här debatten.

Den utredning som är tillsatt handlar just om att förkorta och förenkla tillståndsprocesserna enligt miljöbalken. Tiden för hantering av överklaganden regleras inte i plan- och bygglagen, och därför är det viktigt att titta också på miljöbalken. Syftet är, som Leif Nysmed är inne på, att ta tag i de strukturella problem som jag tror att det finns och länge har funnits en bred samsyn kring. Detta är viktigt på riktigt för att ta tag i en del av grundproblemen när det gäller kostnaderna och ledtiderna för byggande, oavsett om det är anläggningar eller bostäder. Därför kommer denna utredning att vara viktig.

Utredaren ska bland annat utreda hur EU-lagstiftning implementeras, hur tillståndsprövning kan delas upp på andra sätt än i dag, hur man kan öka förutsebarheten, hur handläggningstiden kan kortas och hur kretsen som kan överklaga domar och beslut enligt miljöbalken kan minska, vilket i sig är ett viktigt uppdrag för att se vad man kan göra i processen för att speeda upp det hela. Utredaren ska också utreda ökade krav på prövnings-tillstånd. Detta kommer att vara ett viktigt underlag.

Utredningen ska redovisa sina slutsatser senast den 15 december 2024. Det är alltså för tidigt att svara på Johan Anderssons fråga när en proposition kan ligga på riksdagens bord. Ingen skulle dock vara gladare än jag om vi kunde ha en så bred samsyn som möjligt kring de långsiktiga spelreglerna för byggande och hur man kan få ännu högre tempo i detta – givetvis utan att gena i kurvorna; det är viktigt – och få en god och fungerande tillståndsprocess, som Leif Nysmed var inne på.

Det viktigaste här är tempot i arbetet och att man tar tag i detta. Det är därför denna utredning har tillsatts tidigt i mandatperioden. Detta är ett av de stora områden som man behöver åtgärda, vilket interpellationen åskådliggör.

Jag tror att vi är överens om problembilden. Nu har vi en utredning på plats, och regeringen har majoritet i riksdagen för sin politik. Jag ser gärna att vi har ett ännu bredare stöd, och det kommer att finnas gott om möjligheter för den typen av dialog när utredningen har lämnat sina slutsatser i december.

Anf. 95 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Andreas Carlson för svaret på interpellationen och framför allt för hans ytterligare redogörelser för den fortsatta processen.

En annan fråga rör själva planhanteringen. Jag är mycket väl medveten om vem som gör vad i svensk politik, men jag vill bara nämna att Motala kommun har lagt ned väldigt mycket pengar på planprocesserna kopplat till detta, både det som inte är överklagat och det som är hanterat. Så är gången. Samtidigt är det naturligtvis en balansgång, för jag tycker också att det är självklart att man ska få sin sak prövad. Jag förutsätter att ministern tycker likaledes. Det gäller att hitta en balans i det som kommer framöver i och med utredningen.

Den här frågan har varit uppe tidigare. Vi gjorde väldigt mycket under våra åtta år i regeringsställning. Mycket har genomförts, och mycket är

färdigt att beslutas om. Bland annat hänvisar ministern själv i sitt svar till Bygglövsutredningen, vars förslag finns färdiga att hanteras. Jag har därför lite svårt att se vad man väntar på.

Nu har bostadsbyggandet gått ned i landet, vilket inte är bra. Det innebär också att man säkert kommer att frigöra en del resurser ute i våra kommuner när det gäller bygglövshandläggare, planarkitekter och så vidare. Det är dock viktigt att kommunerna sätter fart och ser till att ha den beredskapen när efterfrågan kommer på etableringar och inte minst bostadsbyggande.

Vi ser också i dag stora bekymmer i norra delen av landet – kanske inte så mycket med överklagandeprocesser men däremot med långa handläggningstider.

Min följdfråga till ministern tar sin utgångspunkt i att det handlar om två delar. För det första handlar det om lagstiftningen, som man ser över och där det förhoppningsvis kommer att levereras skarpa förslag – allra senast direkt efter december när utredningen är klar och regeringen har lagt fram en proposition. Jag förväntar mig att man gör det. För det andra handlar det om resurserna till domstolsväsendet. Vi ser att man har väldigt långa handläggningstider i vissa delar. Det tar väldigt lång tid innan saker och ting effektueras.

Min följdfråga gäller resurserna till domstolsväsendet och då kopplat explicit till de domstolar som ligger under ministerns ansvarsområde med plan- och bygglagen, miljölagsstiftning och andra delar.

Hur jobbar regeringen med det? Kan vi förvänta oss någonting när det gäller kompletteringsbudgeten? Och inte minst, kan vi förvänta oss att det kommer någonting i höstbudgeten framgent? Det är frågor där jag gärna skulle vilja höra statsrådets bild. När kan vi förvänta oss besked?

Anf. 96 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret från statsrådet. Jag tycker ändå att vi har ganska bra samsyn i och med att vår målriktning går åt samma håll.

Jag vill ta vid där Johan Andersson just avslutade, med domstolarna. Vi har fått rapport om att handläggningstiderna hos de olika domstolarna har ökat. Jag tror att även statsrådet har fått den rapporten. Huruvida de behöver mer resurser eller inte är inget som man behöver utreda. Det är en resursfråga.

Jag vill gärna upprepa Johans fråga. Avser regeringen att skjuta till mer resurser för att snabba upp processen redan här och nu eller så fort som möjligt? Det behöver ju inte remitteras eller utredas på något sätt.

Förändringen under förra mandatperioden, när länsstyrelsen togs bort som första överklagandeinstans, gjordes just för att korta handläggningstiderna. När civilutskottet besökte mark- och miljödomstolen under förra mandatperioden redovisade de att trots att de lagt till tid för de handläggningstider som länsstyrelserna hade haft hade de totala tiderna kortats. Men det krävs att man satsar på mark- och miljödomstolarna så att de klarar av den ökade handläggning de får i och med att länsstyrelserna inte har gjort ett förarbete till dem.

Jag blir alltså lite orolig när jag ser att mark- och miljödomstolarnas handläggningstider ökar. Det är eventuellt en resursfråga. Om inte annat hoppas jag att regeringen har en plan för just det.

Anf. 97 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Resurssättningen till Sveriges domstolar är givetvis viktig av flera skäl, inte minst i ljuset av det vi diskuterar här i dag. För att den dömande verksamheten ska ha allmänhetens förtroende och för att domstolarna ska kunna fullgöra sina uppgifter behöver de resurser. Deras resurser behöver fortsätta att öka för att de ska kunna ha god personalför-sörjning, kunna avgöra mål och ärenden inom rimlig tid och säkerställa tryggheten för alla som befinner sig i domstol.

För att ge Sveriges domstolar goda planeringsförutsättningar har rege- ringen därför genom budgetpropositionen tillfört ytterligare resurser. Jag utesluter inte att det kan behövas ytterligare förstärkningar, fru talman. Processen är sådan att jag inte i denna kammare kan föregripa de processer vi har för budgeten. Men jag vill peka på de satsningar som redan har gjorts av den förra regeringen men också av den nuvarande regeringen på ut- byggnaden av Sveriges domstolar.

När det gäller de olika delar som Johan Andersson lyfte fram i sitt fö- regående inlägg ska utredningen om att förkorta och förenkla tillstånds- processer enligt miljöbalken, som jag hänvisade till, samtidigt beskriva vilka konsekvenser förslagen får för planläggning enligt plan- och bygg- lagen och om det finns andra sådana tillståndsprocesser som framöver borde ses över på samma sätt. Det svarar väl delvis på de frågor som Johan Andersson ställt. Det behöver finnas en balans, och man behöver titta på frågan brett. Det ligger så att säga i uppdraget, som är angeläget och vik- tigt.

Jag har stor tilltro till att vi kommer att få ett underlag som gör att vi kan gå fram med förslag för att steg för steg kunna korta ledtider och för- enkla processerna, så att man inte har så långa handläggningstider som i dag.

Det finns flera delar. Jag har i det här svaret berört både resurssättning till domstolarna och det som träffas av den utredning som nu arbetar på regeringens uppdrag.

Anf. 98 JOHAN ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill återigen tacka statsrådet för svaret. Det var åt- minstone något klarläggande, även om jag kanske hade väntat mig mer när det gäller ekonomi och annat för domstolarnas verksamhet.

Som jag sa inledningsvis i mitt första anförande har det varit en lång process. Kommunmedborgarna och hela regionen har verkligen förväntat sig att man skulle komma i mål med processen. Men så har inte skett.

Jag tror att det är oerhört viktigt att man ser över processer och annat, om inte annat så för att kunna hantera stora etableringar i framtiden. Sve- rige är ett land som vill jobba med etableringar. Det tycker både Andreas Carlsons regering och min regering som satt tidigare. Det har varit en pri- oriterad fråga oavsett vem som har varit näringsminister.

I den här debatten har vi inte resonerat så mycket om kretsen för över- klagandeprocessen, alltså vilka som är sakägare. Det är också en spän- nande fråga. Där har jag följdfrågor till bostadsministern.

Hur ser regeringen på den delen? Hur kommer det att se ut framöver? Jag förstår att man inte kan ange exakt, eftersom det ska utredas och han- teras. Men det är en viktig och angelägen fråga. Det visar inte minst den process som vi har upplevt i Motala. Där har det varit fem detaljplaner, av

vilka inte alla men ett antal har överklagats av olika anledningar och av olika sakägare och organisationer.

Anf. 99 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Budgeten för domstolarna förstärks. I år är den en halv miljard mer än förra året. Nästa år, 2025, kommer den att vara 7,9 miljarder och året därpå 8,2 miljarder riktat till Sveriges domstolar. Det är banan som finns i nuvarande budget. Men jag utesluter som sagt inte att det kan behövas ytterligare förstärkningar för Sveriges domstolar.

Regeringens mycket tydliga fokus på att bekämpa brottsligheten är en del som förstås påkallar ytterligare resursförstärkningar av hela rättsväsendet, men de delar vi pratar om i dag, inte minst bedömningar från mark- och miljödomstol, är förstås också viktiga. De behöver hela tiden ha de nödvändiga resurserna för att säkra god personalförsörjning för att i det avseendet kunna upprätthålla så god och snabb handläggning som möjligt.

Vi var inne lite grann på kretsen för överklagandeprocessen. Utredningen ska bland annat utreda ökade krav på prövningstillstånd och om det finns skäl att begränsa den krets som får överklaga domar eller beslut som överprövas av mark- och miljödomstol. Jag tror att Johan Andersson och ledamöterna i kammaren tycker att det är en god ordning att om man ska göra den typen av ingripande förändringar behöver det utredas noggrant.

Utredningen tillsattes tidigt under mandatperioden, just för att det är en angelägen fråga. Men jag tror att vi är överens om att ordningen bör vara sådan att det inte är något som vi fattar beslut om här i Sveriges riksdag efter en kafferast. Det behöver förstås utredas noggrant. Samtidigt behöver tempot i den typen av utredningar vara så högt det bara kan vara. Därför har jag redogjort för att vi kommer att invänta att uppdraget redovisas i december. Därefter ser jag fram emot en god dialog i frågan.

Jag vill tacka för engagemanget och för interpellationen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2023/24:472 om Malmporten

Anf. 100 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Mattias Ottosson har frågat mig om jag och regeringen kommer att vidta några åtgärder för att snabba på projektet Malmporten.

Projekt Malmporten syftar till att öka kapaciteten, tillgängligheten samt säkerheten i farlederna till Luleå hamn. Sjöfartsverket och Luleå Hamn AB samverkar för att genomföra åtgärderna i Malmporten i sin helhet. Sjöfartsverket ansvarar för insatserna i de statliga farlederna fram till hamnen. Luleå Hamn AB ansvarar för initiativen inom hamnområdet.

De statliga åtgärderna finansieras via den nationella planen för transportinfrastruktur 2022–2033.

Regeringen gav den 30 mars 2023 Trafikverket i uppdrag att beskriva aktuell status och aktuellt planeringsläge för vissa åtgärder i den nationella planen. Det handlade om de insatser som har betydelse för att åtgärda eventuella brister och flaskhalsar som kan uppstå i transportsystemet med anledning av de större företagsetableringarna och företagsexpansionerna

som pågår i Norrbottens och Västerbottens län. Trafikverket fick också i uppdrag att redogöra för möjligheten att tidigarelägga de nämnda åtgärderna för att så tidigt som möjligt få till stånd önskvärda effekter. Regeringen har alltså redan vidtagit åtgärder för att undersöka om projektet kan snabbas på.

Trafikverkets redovisning inkom till regeringen den 15 september 2023. Angående Malmporten skriver Trafikverket i sin redovisning att det inte finns några förutsättningar att ytterligare tidigarelägga åtgärderna, eftersom de planeras att genomföras i närtid.

Anf. 101 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Basindustrin är viktig för Sverige. Jag tycker att det är viktigt med Klarna, Spotify och alla moderna företag som har vuxit fram och erbjuder olika tjänster, men i grunden är det basindustrin som bygger Sverige och svensk ekonomi. Malmen och skogen är oerhört viktiga. Det ska man ta vara på. Det är glädjande att ta del av det som sker i norr nu där de verksamheterna utvecklas på ett positivt sätt.

Jag har vid ett flertal tillfällen besökt Norrbotten och tittat på de planer som finns. LKAB, SSAB och Vattenfall jobbar med Hybrit och H2 Green Steel i Boden, där det håller på att utvecklas. Jag passerade också länsgränsen till Västerbotten och besökte Skellefteå där det inte bara planeras utan faktiskt sker nu. Det är oerhört mycket.

Staten har ett stort ansvar i det här. En del av det är naturligtvis att infrastrukturen fungerar, så att planerna kan bli verklighet och svensk industri kan ställa om, vara konkurrenskraftig och skapa tillväxt framöver.

Vi har sett att det varit problem. Det har varit urspårningar på Malm-banan och utmaningar där på både norska och svenska sidan. Det handlar om att få E4:an att fungera och om de kopplingar som behöver göras till Luleå hamn. Det handlar också om att få persontrafiken mellan Luleå och Boden att fungera på ett bra sätt, kanske med dubbelspår.

Vad gäller Luleå hamn är det viktigt att få landförbindelserna att fungera, men det gäller även att få inseglingsrännan, farleden, både fördjupad och breddad. Det låter naturligtvis bra att statsrådet säger att planerna ligger fast och att det rullar på.

Det som oroar mig är att Sjöfartsverkets upphandling skulle ha varit klar innan årsskiftet men fick avbrytas. Man gjorde ett omtag och jobbar nu vidare med att få det här på plats. Det bekymrar mig, för januari och februari har gått och vi är inne i mars. Våren kommer, men vi har inte detta på plats. Om tidsplanen ska hålla behöver muddringen och breddningen av inseglingsrännan komma igång i sommar. Av kända skäl är det svårt att göra den typen av arbeten under vinterhalvåret i Bottenviken. Det är bra att det finns i planen. Det är bra att regeringen har agerat. Men nu verkar det stå lite still. Då måste regeringen också agera för att detta ska rulla på. Går det att skynda på det på något sätt, så att vi inte får en försening? Det är viktigt att det här finns på plats. Planen är ju att det ska göra det 2028.

Det är ingen liten ökning av anlöp till Luleå hamn som man planerar. I dag har Luleå hamn ungefär 700 anlöp per år. År 2030 räknar man med att ha 2 000 anlöp. Det är mer än en fördubbling. Man står inför en utmaning att klara av det. Jag törs inte ens räkna på hur många ton det handlar om som ska passera in och ut. Det är viktigt för svensk industri och sjöfart

Prot. 2023/24:82

8 mars

Svar på

interpellationer

att det fungerar. Känner statsrådet samma oro som jag över att detta kan försenas och inte komma på plats i tid?

Anf. 102 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill först understryka betydelsen och behovet av den satsning som ska göras. Den är förstås högprioriterad att få på plats så fort som möjligt i Luleå hamn. Det var just därför som regeringen för ett år sedan gav Trafikverket i uppdrag att bland annat se om det går att skynda på detta mycket viktiga projekt ytterligare.

Projektet Malmporten kommer att bidra till effektivare och miljövänligare sjötransporter. Godskapaciteten väntas sommartid öka med hela 300 procent. Transporterna och bränslekostnaderna estimeras minska med upp till 40 procent per fraktat ton gods. Detta är ett bra och tydligt exempel på att ökad kapacitet och industrins fantastiska möjligheter att förmera resurser och skapa jobb och tillväxt i hela landet, inte minst den här delen av landet, går hand i hand med ett effektivt och fungerande hållbarhetsarbete där utsläppen också minskar. Det är en fantastisk möjlighet för Sverige.

Som kristdemokrat, som arbetar för att hela Sverige ska fungera, ser jag förstås möjligheterna i detta. Men som det uppdrag regeringen gav till Trafikverket illustrerar upplevde vi också att det behöver gå snabbare. Vi fick redovisningen i september, och i den står det att eftersom detta ligger så långt fram i planen går den delen inte att skynda på mer.

Det rullar inte bara på. Sjöfartsverket har i uppdrag att se över olika möjligheter att starta arbetena så fort som möjligt. Sjöfartsverket menar att regeringen har fattat nödvändiga beslut och att medel finns avsatta för projektet. Målsättningen är att genomföra förberedande arbeten redan i sommar, alltså 2024. Det är förstås angeläget att följa detta, men de åtgärder som ledamoten efterfrågar att regeringen vidtar vidtog vi redan för ett år sedan när vi gav Trafikverket i uppdrag att se vad som kunde göras för att skynda på detta. Jag delar till hundra procent bedömningen att Luleå hamn och Malmporten är mycket viktiga och att det finns en stor potential i sjöfarten som del i ett hållbart, tillgängligt och fungerande transportsystem.

Ledamoten tog upp ytterligare åtgärder, men eftersom interpellationen framför allt handlade om Luleå hamn vill jag uppehålla mig vid just sjöfarten de sista sekunderna av det här anförandet. Det finns stor potential i hela transportsystemet. Man ska inte ställa olika trafikslag mot varandra utan räkna med sjöfarten, järnvägen, fordonstrafiken på väg och även luftfarten och se hur man kan göra för att få bästa möjliga nytta i hela systemet, öka tillgängligheten och kapaciteten och också se till att lyckas med de högt uppsatta målen för omställningen av transportsektorn och att minska utsläppen.

Svaret på frågan är att vi har vidtagit de åtgärder som ledamoten efterfrågar och att vi förstås följer detta noga för att se till att nödvändiga investeringar kommer på plats så snabbt som möjligt.

Anf. 103 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Jag är glad över att statsrådet och regeringen delar uppfattningen om att svensk industri är viktig och om investeringarna i Norrbotnen. Men jag kan också förstå den oro som finns på företagen, i ledningen och bland de anställda, för hur det ska gå. För dem är ju det här stora miljardinvesteringar och ett risktagande. Det tycker jag är strongt. Det är en

bra väg framåt för Sverige. Men jag kan förstå deras oro när infrastrukturen inte riktigt håller.

Jag vill inte heller ställa olika transportsätt mot varandra, för de hänger ihop. Jag tror att det är oerhört viktigt. Nu kanske väg, järnväg och sjöfart är de viktigaste i norr i och med att det handlar om andra tyngder där, men det finns såklart även arbetskraft och specialkompetens som ska flygas in. Jag tror att det är oerhört viktigt att det hänger ihop.

Jag förstår också oron över de problem som finns, till exempel urspårningen på Malmbanan. Den skapar jätteproblem för LKAB. Det var inte bara en urspårning utan två. Just nu står alltså trafiken mot Narvik still, och det har den gjort under lång tid.

Kapaciteten finns inte riktigt än i dag att gå söderut mot Luleå hamn. Vi hoppas naturligtvis att den ska finnas. Det handlar också om kopplingen med Norrbottenbanan. Där skulle vi behöva få upp tempot rätt så rejält för att få den på plats. De överklaganden som ligger behöver hanteras så fort som möjligt av regeringen så att projektet kan fortsätta.

Sedan har vi det som har med sjöfarten och inseglingstrännan att göra. Sjöfarten i norr har fler problem. Det är mycket is. Man brottas med det problemet. Den här vintern har det varit en kraftig isvinter. Sjöfartsverket har signalerat att kapaciteten inte räcker till. I plan ligger två nya isbrytare, men det handlar också om en tredje. Man har hyrt in, och man funderar på att köpa begagnade.

Det är allvarligt för svensk industri. I tisdags nåddes jag av beskedet att man ställer in isbrytningen till Kalix. Det är klart att det är ett jätteproblem för Billeruds Karlsborgsfabrik att inte kunna ha sjötransporterna.

Redan i dag är det allvarligt. Det är viktigt att de olika insatserna kommer på plats. Breddningen och fördjupningen av inseglingstrännan till Luleå hamn skulle ge större kapacitet och skulle också kunna avlasta andra hamnar.

Där är jag kanske inte riktigt nöjd med det svar jag får från regeringen. Det är jättebra att det ligger i plan, och det är jättebra att regeringen har skrivit en debattartikel i DI där man säger att man vill titta på de insatser som ska göras i Norrland och det som har kommit fram.

Men det räcker inte bara med att skriva debattartiklar och att ge uppdrag till Trafikverket. Det måste också någonstans fattas beslut så att man känner att det nu kommer att hända saker. Jag känner i varje fall en oro när upphandlingen skulle vara klar innan årsskiftet och det nu är vår men den inte är klar.

Vi har inte fått något besked. Kommer det inte igång kommer det att bli försenat. Det kommer att sätta ytterligare press på industrin och de industrijobb som finns i norr och som är så viktiga för Sverige och svensk utveckling framöver.

Anf. 104 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag ska försöka att beröra de olika områden som ledamoten var inne på i sitt uppföljande inlägg.

Det är väl inte så att den mängd malm som vi har i vårt land kommer att fraktas via elflyg i framtiden. Jag fick faktiskt frågan när vi hade en nyhetspresentation om satsningen på flyg skulle innebära att vi inte skulle satsa på järnväg. Jag kommer inte exakt ihåg i vilket sammanhang det var.

Jag svarade att jag inte ser framför mig att järnmalmens kommer att gå med elflyg.

Det kanske handlar om, som Mattias Ottosson var inne på, att man kan flyga in kompetens. Vi har exempelvis ett nära samarbete mellan Sverige och Finland. Om man i dag ska flyga från Vasa till Umeå behöver man flyga ned till Helsingfors, över till Stockholm och upp till Umeå. Luftfarten spelar en viktig roll, men de trafikslagen står inte emot varandra. Frågan kanske indikerar att det har varit lite för mycket om att olika trafikslag står emot varandra. Det är jag glad över att vi gemensamt kan ändra på.

Det handlar om att optimera transportsystemet som helhet. Där finns det stora behov. Det är jag den första att understryka. Malmбанan har vissa av dem. Det är en av delarna i det arbete som vi har uppdragit åt Trafikverket att skynda på.

Vad kan man göra för att tidigarelägga viktiga investeringar på Malmбанan som finns i nationell plan och som kan komma på plats tidigare? Det handlar om mötesspår för att öka kapaciteten. Vi har även gett Trafikverket i uppdrag att titta på alternativ finansiering för att till exempel få på plats dubbelspår Luleå–Boden.

Det handlar inte bara om debattartiklar, långt ifrån. Det handlar om konkreta uppdrag till Trafikverket mellan planrevideringarna så att vi kan hålla tempot högt. Den ordnade process som vi har för infrastrukturplanering bygger i stor utsträckning på det instrument som är upparbetat sedan lång tid tillbaka.

Det är omfattande processer där man har ett brett insamlande av underlag. Inriktningsunderlaget är ett sådant underlag. Remisserna från olika regioner är flera andra. Det arbetet är nu igång.

Parallellt med detta har vi tagit de här stegen just för att vi ser behovet att skynda på nödvändiga och viktiga infrastrukturinvesteringar inte minst i de norra delarna av landet för att möjliggöra de gröna industrisatsningar som görs i de delarna av landet.

Mattias Ottosson lyfter fram frågan om isbrytarna och den kalla vintern. Det är också angeläget. Det här får stora konsekvenser. Det är förstas angeläget att vi har en robust och hållbar isbrytarflotta. Det är viktigt inte minst ur ett säkerhetsperspektiv.

Alla de frågor vi diskuterar kan man egentligen lägga ett viktigt säkerhetsperspektiv på. Då belyses behovet ytterligare att förstärka infrastruktur för att klara av våra åtaganden som Natomedlem.

Detta arbete har pågått ett tag på mitt departement i samarbete med Försvarsdepartementet och Försvarsmakten. Det ligger också med i uppdraget till Trafikverket när det tar fram det första steget för nationell plan i inriktningsunderlaget att totalförsvarets behov ska vara med på ritbordet.

Det kommer att finnas mycket att återkomma till. Vi kommer att lägga fram en infrastrukturproposition som kommer att ligga på riksdagens bord i höst för riksdagen att behandla. Dessförinnan ser jag fram emot god dialog med regioner i landet.

Jag ska till Boden på måndag. Jag har besökt flera av de platser som Mattias Ottosson lyfter fram. Jag kan bara hålla med när det gäller de behov som finns men också den optimism och framtidstro som finns tack vare fantastiska investeringar. Det skapar jobb och tillväxt för att hela Sverige ska blomstra, och där är infrastrukturen central.

Anf. 105 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Det gläder mig att vi är överens om att det är viktigt. Det som kanske oroar mig lite mer är tempot och hur vi jobbar med frågan.

Det handlar om de stora investeringar som svensk industri gör, men även de investeringar som kommuner i området och regioner gör. Det är miljardinvesteringar också för deras del. Man ska inte skoja om pengar. I statens kassa är inte 1 miljard mycket. I Luleå är naturligtvis 1 miljard väldigt mycket, och 1 miljard är alltid mycket. Man ska ha respekt för det och det arbete som sker.

Vi kan tala länge om hur viktigt det är att transportsätten samverkar och att vi kan hitta den typen av synergier så att vi kan få de mest effektiva transportkedjorna. Men jag återkommer lite till att det har varit en oro.

Jag ser fram emot att det kommer en infrastrukturproposition. Jag kommer säkerligen inte att hålla med om allt, och vi kommer att ha en dialog om det. Det är långa processer.

Det som är problemet just nu är att det inte riktigt fungerar i Luleå i och med att upphandlingen inte kommer på plats. Jag känner en väldigt oro för att det inte ska fungera.

Det är klart att LKAB, SSAB, Vattenfall, Hybrit, H2 Green Steel, och allt vad de allihop heter, nu jobbar med investeringarna. Det är viktigt att det kommer igång så att de kan frakta.

För H2 Green Steel i Boden är frakten in till Luleå oerhört viktig för att deras satsning ska kunna komma igång. Om det blir försenat och farleden inte blir klar kan det äventyra allt.

Det finns andra länder som är intresserade av den här typen av investeringar och som nu jobbar stenhårt. Det är viktigt att inte det faktum att vi är sena från statens sida gör att investeringarna kommer att flytta till andra länder och att det inte kommer att bli svenska jobb och svensk tillväxt av det.

Anf. 106 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag håller med ledamoten om att det är viktigt att vi ser till att lyckas med de investeringar som görs, så att företagen stannar i Sverige och etablerar sig här. Här är infrastrukturen viktig. Det är också viktigt ur ett försvarsperspektiv. Där blir infrastrukturen antingen en möjliggörare eller en flaskhals.

I det specifika fall som ledamoten tar upp om Malmporten har regeringen redan för ett år sedan vidtagit åtgärder och uppdragit till Trafikverket att redovisa om det finns åtgärder som kan göras för att skynda på det. Trafikverket kom fram till att man inte kan fatta beslut eftersom det redan är så långt fram i plan. Då kommer vi till nästa steg. Det är det som Mattias Ottosson känner en oro för.

Fru talman! Det ankommer inte på ett enskilt statsråd att kommentera pågående upphandlingar. Men Sjöfartsverket har i uppdrag att se över olika möjligheter att starta arbetena så snart som möjligt. Man beräknar att göra det redan i sommar 2024.

Vi kommer förstås att följa detta, och jag misstänker att Mattias Ottosson också kommer att göra det. Vi är överens om att det här är en angelägen satsning och att den behöver komma på plats så snabbt som möjligt.

Med detta vill jag tacka ledamoten för engagemanget och för den väckta interpellationen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2023/24:498 om önskade effekter av olika stöd till bostadsbyggande

Anf. 107 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Leif Nysmed har frågat mig vad jag avsåg med mitt uttalande gällande de effekter av byggsubventioner som man inte har nått. Leif Nysmed refererar till uttalanden jag har gjort på sociala medier, där jag kommenterar det besvärliga läget för bostadsbyggandet och presenterar hur regeringen anser att vi ska komma ur den nuvarande situationen.

Det finns två skäl till att regeringen inte ser produktionsstöd som ett effektivt sätt att öka bostadsbyggandet. Det första skälet är att produktionsstöd till större eller mindre del går till bostäder som hade byggts även utan stöd, vilket inte är god användning av skattemedel. Det andra skälet är att det finns risk för att de villkor som staten ställer upp för produktionsstödet kommer att styra vad som byggs snarare än att efterfrågan på bostadsmarknaden styr. Det innebär risker för dålig resursanvändning när sådant som byggs på längre sikt inte visar sig vara det som bostadsmarknaden efterfrågar.

Hur stor andel av ett produktionsstöd som går till sådant som annars skulle ha byggts varierar förstås med stödets inriktning. När Boverket utvärderade de då aktuella produktionsstöden 2005 varierade slutsatserna mellan att stöden helt saknade effekt till att två tredjedelar av det som byggts var ett tillskott som annars inte hade kommit till, beroende på stödform och upplåtelseform. För de senast aktuella investeringsstöden finns konsultrapporter som pekar på att mycket av det som byggts hade byggts även utan stöd.

När det gäller den andra effekten – att risken blir att byggandet styrs av stöden snarare än efterfrågan – är delar av de sista årgångarna av miljonprogrammet liksom det alltför omfattande bostadsbyggandet på mindre orter i slutet av 1980-talet tydliga exempel.

Anf. 108 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret.

Tyvärr missar statsrådet att svara på min fråga. Jag frågade inte vad statsrådets och regeringens personliga värderingar är i detta, utan jag frågade vilka effekter investeringsstödet inte har lett till men som man har önskat. Jag undrar vad det var man ville ha investeringsstödet till när det infördes, inte vad andra önskade att det skulle gå till.

Målet med investeringsstödet var exempelvis att bygga fler hyresrätter och bostäder för studerande. Den effekten uppnåddes. Över 50 000 lägenheter byggdes.

Ett annat mål var att bostäder skulle ha relativt lägre boendekostnader. Den effekten uppnåddes. En trea på 70 kvadratmeter blev ungefär 2 000 kronor billigare, enligt en rapport från Tyréns som var beställd av Hyres-

gästföreningen. Effekten att bostäderna skulle ha en lägre energianvändning än vad som gäller för övrig nyproduktion uppnåddes också. Att då påstå att de önskade effekterna inte uppnåtts är ju direkt felaktigt.

Statsrådet säger i svaret på interpellationen att det första skälet till att man är emot produktionsstöd – i sociala medier talar han om byggsubventioner och olika stöd generellt – är att det går till bostäder som hade byggts även utan stöd, vilket inte är god användning av skattemedel. Ja, det kan man tycka. Men det var ju en stor del som annars inte hade byggts, ungefär 30 000 bostäder enligt Tyréns utredning. Dessutom byggdes alla 50 000 till en lägre kostnad, vilket var effekten som vi ville ha för att fler människor skulle kunna efterfråga bostäderna. Och det var inte enbart människor med låg inkomst som skulle ha rätten till dem, för vi har eller har i alla fall haft en generell bostadspolitik i Sverige.

Om det inte är god användning av skattemedel att skjuta till skattemedel när det skulle ha byggts även utan stöd kan man ställa sig frågan om statsrådet är emot ränteavdraget. Många av de hus och bostadsrätter som byggs kommer att byggas även utan ränteavdrag. Är statsrådet emot ränteavdragen? Är det också dålig hushållning med skattemedel?

Den andra saken som han lyfter fram är att produktionsstödet snarare än efterfrågan kommer att styra vad som byggs på bostadsmarknaden. Till viss del kanske det kommer att bli en viss förskjutning. Men det är utifrån behov, för vi har väl ändå en önskan om att klara av bostadsförsörjningen i landet?

Om man bara ska gå efter efterfrågan på bostäder kommer det att bli väldigt många människor som inte klarar av att efterfråga en bostad. Det som är problemet i dag är att bostäderna är för dyra, både de hyrda och de ägda. Det är därför som det inte byggs. Man får ju inte betalt för det man producerar. Därför har vi de här katastrofsiffrorna.

Min fråga är: Om bara efterfrågan ska styra bostadsbyggandet, var ska då de som inte har råd att efterfråga bostäderna bo? Och hur ser statsrådet på behovet av 67 000 nya bostäder om året, som Boverket har räknat fram? Hur ska vi lösa det?

Anf. 109 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Leif Nysmed har ställt en interpellation till statsrådet gällande investeringsstödet och dess effekter.

Vi sverigedemokrater har alltid motsatt oss detta investeringsstöd, eftersom det belastar statsbudgeten med en enormt stor summa. Det sista stödet som Socialdemokraterna lade fram innehöll 4 miljarder kronor. Utöver det fanns ett bemyndigande, alltså ett framtida åtagande, att betala ut stödet i framtiden för det byggande som kommer av möjligheten att få del av stödet; här var summan 9 miljarder kronor. Det är alltså enorma summor i statsbudgeten som vi talar om.

Frågan är vad vi får för effekt av detta. Om man tittar på de siffror som Boverket levererat gällande bostadsbyggandet under den förra regeringen ser man att Socialdemokraterna har bidragit till att bygga på underskottet av bostäder. Enligt Boverkets rapport har man byggt upp ett underskott på 175 600 bostäder. Man har alltså inte bidragit till att minska bostadsbristen i Sverige utan snarare ökat den, trots detta investeringsstöd som man menar skulle ha haft sådana enorma effekter och trots att vi har haft en låg ränta, i stort sett nollränta, och en låg inflation. Trots detta, fru talman,

lyckades man inte uppnå de mål som Boverket satt upp, utan man skapade ett underskott till de framtida generationerna på bostadsmarknaden. Socialdemokraternas bostadspolitik har alltså försvårat möjligheten att komma in på bostadsmarknaden.

Detta investeringsstöd, fru talman, har snarare skapat negativa effekter och styrt det utbud som bostadsbyggarna har tagit fram. Det begränsar företagens möjligheter att fritt utforma bostäderna om de samtidigt känner att de vill ta del av investeringsstödet. Det skapar förväntningar inom byggbranschen på att man ska få stöd från staten när det gäller byggande, och det är inte ett bra sätt att skapa innovativa lösningar för framtiden.

Det som behövs är framförhållning och långsiktighet inom bostadspolitiken. Bostäder byggs inte på två år. Det tar väldigt lång tid att bygga bostäder. Då behövs långsiktiga förutsättningar, och det är det som Sverigedemokraterna och regeringen jobbar med i dag.

Vi behöver förenkla byggreglerna och korta ledtiderna. Vi behöver skapa förutsättningar att komma in på den ägda marknaden och nyttja beståndet bättre än vad den tidigare regeringen gjorde. Vi behöver jobba med att ta fram ett kommande förslag till förändringar av amorteringskravet och framför allt skapa bättre konkurrens inom bostadsbyggandet för att människor ska ha råd att efterfråga de bostäder som byggs.

Med detta, fru talman, vill jag säga att det är ganska talande vad investeringsstödet i verkligheten har bidragit till och vad den socialdemokratiska regeringen har överlämnat till kommande generationer.

Anf. 110 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på Leif Nysmeds angelägna interpellation! Jag tänkte försöka förtydliga och upprepa Leif Nysmeds viktiga fråga. Även jag är mycket nyfiken på att höra statsrådet resonera kring skillnaden mellan människors efterfrågan, det vill säga deras betalningsförmåga och deras önskan, och människors behov av bostad. Bostadsministern får gärna utveckla hur han ser på den här distinktionen och om skillnaden mellan efterfrågan och behov på något sätt påverkar vilken politik som behöver föras för att efterfrågan och behov ska mötas.

Roger Hedlund, Sverigedemokraterna, deltar också i denna debatt. Han talar om enorma summor och syftar på det tidigare investeringsstöd för byggande av hyresrätter med lägre hyresnivå och studentbostäder som nu är under avveckling. Vi talar om 4 miljarder under ett enskilt år. Om jag minns rätt uppgår budgetposten 2024 till 3,7 miljarder för detta stöd, som alltså är under avveckling, och det blir någon liten skärv under 2025.

4 miljarder motsvarar ungefär hälften av rutavdraget i svenska statens finanser. Satsningen på sänkt drivmedelsskatt är mångdubbelt större. Skattesänkningar för höginkomsttagare under tidigare budgetår är mångdubbelt större. 4 miljarder låter som mycket pengar och är mycket pengar, men i statens budget är det knappast enorma summor, Roger Hedlund!

Sedan hävdar Roger Hedlund att detta investeringsstöd, som fanns och fortfarande faktiskt finns men är under avveckling, på något mystiskt sätt skulle ha bidragit till det underskott på bostäder som finns i Sverige.

Att det finns ett underskott på bostäder är helt klart. Boverket konstaterar det. Stödet har också enligt alla utvärderingar lett till att det byggdes fler bostäder i Sverige än vad som annars skulle ha blivit fallet. Men enligt

Roger Hedlund har investeringsstödet alltså på något sätt bidragit till att förvärra underskottet på bostäder. Det är mycket märkligt.

Roger Hedlund talar också om behovet av innovation och även ökad konkurrens i byggsektorn. Vi socialdemokrater delar den uppfattningen. Ett sätt att främja innovation är att staten med olika typer av stöd sätter villkor som stimulerar till innovativa försök och sätter igång innovationsprocesser. Det är en hållning som vi numera har gott om stöd för också från den ekonomiska forskningen om innovationsprocesser, fru talman. Det är ofta viktigt att staten är med initialt och ser till att innovation i olika sektorer kommer igång. Detta hoppas jag att också statsrådet tar till sig och överväger.

Slutligen har vi detta med konkurrens. Ja, var är förslagen, blir frågan till statsrådet och till Roger Hedlund. Var är förslagen på hur vi ökar konkurrensen, i den mån det finns brister där?

Fru talman! Jag hade en punkt kvar. Roger Hedlund, Sverigedemokraterna, betonar att bostäder inte byggs på två år. Nej, det är riktigt. Det är längre tider än så – kanske sju åtta år från första tanken tills något står färdigt. Just därför är det så viktigt under dramatiska tapp som det vi har sett nu och dem som vi har sett i tidigare krissituationer att staten kliver fram och delar risken och ser till att byggandet inte tillåts totalt kollapsa. Det är den verklighet vi lever med.

Anf. 111 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Tack till ledamöterna för engagemanget i frågan! Jag ska försöka svara på några av frågorna från ledamöterna. Låt mig börja med den första, som handlar om effekterna och om hur mycket pengar som har betalats ut till bostäder som ändå skulle ha byggts. Enligt en utvärdering av investeringsstödet som Tyréns gjorde åt Hyresgästföreningen – jag tror att det är den utvärdering som Leif Nysmed hänvisar till – skulle omkring fyra av tio bostäder ha byggts även utan stödet, vilket innebär att cirka 10 miljarder kronor av det som betalats ut har gått till bostäder som ändå skulle ha byggts. Det kan knappast sägas vara särskilt välanvända skattepengar.

Man kan förstås relativisera detta. Det tycker jag att vi har sett prov på här i kammaren i eftermiddag, men man behöver sätta de 10 miljarderna i ett sammanhang. Det är inte lite pengar. Reformutrymmet i budgetpropositionen för 2024 är 40 miljarder kronor. Det är pengar som behöver gå till välfärden, till skolan och till vården. De behöver gå till att bygga ut försvaret och rättsväsendet. Det finns många andra behov att tillgodose i stället för att strössa pengar på bostäder som ändå skulle ha byggts, fru talman.

När det gäller frågan om ränteavdragen menar jag att Leif Nysmed jämför äpplen med päron. Jag är inte emot ränteavdragen.

När det gäller detta med efterfrågan kontra behov, som Leif Nysmed och Markus Kallifatides är inne på, vet jag inte om jag ska tolka det som att de förespråkar något som skulle likna planekonomi. Självklart är efterfrågan viktig. Det handlar om att fler ska kunna efterfråga en bostad. En mycket stor del av förklaringen till nedgången på bostadsmarknaden just nu är att efterfrågan viker så kraftigt att personer inte har råd att efterfråga en bostad och att de som har råd ändå avvaktar till följd av den osäkra tid som vi lever i.

Här vidtar regeringen flera åtgärder. Vi har tillsatt en utredning som ser över de makrobaserade tillsynsåtgärderna vad gäller det skärpta amorteringskravet och bolånetaket. Vi har tillsatt en utredning som tittar på hyrköpsmodeller, där det finns framgångsrika exempel från andra länder. Där kan man köpa halva bostaden och så att säga betala av den andra halvan. Det sänker förstås kravet på kapitalinsats vid första köptillfället och gör det möjligt för fler att efterfråga en bostad. Vi har tillsatt en utredning om ägarlägenheter.

Det handlar också om det breda arbetet med att korta ledtider. Vi har blivit smärtsamt påminda om att tid är pengar, och pengar är inte gratis. Att minska ledtiderna sänker också kostnader.

Detta står inte i motsats till arbetet med behoven av bostäder. Regeringen har remitterat en promemoria för att skapa bättre förutsättningar på bostadsmarknaden. Bland annat föreslås ett antal förtydliganden i lagen om kommuners bostadsförsörjningsansvar.

I promemorian föreslås att det ska bli obligatoriskt för kommuner att under vissa förutsättningar tillhandahålla hyresgarantier till barnfamiljer. Syftet är att underlätta för barnfamiljer som saknar egen bostad att få tillträde till en sådan. Vidare föreslås även att kommunala bostadsförmedlingar ska få förmedla bostäder som reserverats utifrån olika behov och erbjuda förturer utan att det påverkar möjligheten att ta ut köavgift av de sökande. Det bygger på en utredning som den förra regeringen presenterade och som den här regeringen nu har remitterat.

Anf. 112 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Statsrådet talar om att investeringsstödet är pengar till bostäder som ändå skulle ha byggts. Jag försökte bemöta det redan i mitt första inlägg. Ja, bostäderna skulle ha byggts men till en högre kostnad. En högre kostnad gör att färre kan efterfråga dem.

Det fanns en effekt som vi ville uppnå, och det var att fler skulle kunna efterfråga bostäder. Jag tycker att resonemanget är konstigt egentligen. Samtidigt som det är helt okej att subventionera det ägda boendet på olika sätt är det fel att subventionera det hyrda.

Det är för mig obegripligt. Vi gör ingen skillnad på ägt eller hyrt, utan vi vill ha en mix av bostäder som människor kan efterfråga utifrån olika situationer. Det är det som är det viktiga.

Vi tittar nu på framtiden. Det är flera som har tagit fram underlag för hur efterfrågan kommer att se ut de kommande åren. En tydlig rapport är från Veidekke. Den har rubriken *Sju svåra år*. Det är flera banker, bland annat Handelsbanken, som har lyft fram detta. Boverket lyfte också fram att vi har sju svåra år framför oss. Då kan man inte bara sitta och säga: Nej, det är enbart efterfrågan som ska styra. Då måste man fundera på hur man kan få igång hjulen så att det kan byggas något. Vi kan ju inte bara tänka att människor inte har någonstans att bo på grund av att de inte har råd att efterfråga. Någonstans måste även politiken orka ta sitt ansvar i tuffa tider.

Man kan tro att allting vänder per automatik. Ja, vi kan låtsas att det skulle göra det. Men det är otroligt många företag som redan i dag går i konkurs och som då inte kommer att finnas när vi ska starta upp. Det är rekordhög arbetslöshet. Denna arbetskraft kommer inte att stå och vänta två tre år på att få komma tillbaka med tanke på att man dessutom ska försämra de ekonomiska förhållandena i a-kassan. Då kan dessa personer

absolut inte överleva på a-kassan tills det vänder på något sätt. De söker sig då till andra branscher, och då finns inte arbetskraften kvar.

Detta är en ganska skrämmande och väldigt kortsiktig politik från regeringen. Man ser liksom inte effekterna av den. Jag tycker nog att regeringen och statsrådet borde fundera lite grann och läsa lite i rapporterna, speciellt i *Sju svåra år*. Underrubriken handlar om att regeringen saknar ett ekonomiskt program för bostadsbyggandet.

Anf. 113 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Jag ställer mig frågan: Om det här investeringsstödet är så fantastiskt, var är det i dag? Det är en kostsam reform som den tidigare regeringen genomförde och som fick konsekvenser för andra områden som har stora behov.

Fru talman! Markus Kallifatides ställde i sitt inlägg i interpellationsdebatten en fråga till mig om huruvida detta är en stor summa eller inte, och han jämförde det med regeringens och Sverigedemokraternas satsningar på att sänka drivmedelsskatten och inkomstskatten och på rot- och rutavdrag.

Jag kan mena att förutsättningen för att man ska kunna ha en hyrd bostad kanske är att man har egna medel. Då kan det till exempel handla om inkomstskatt och sänkta drivmedelsskatter. Det ska inte vara så att vi skickar det enskilda bidraget till en specifik bostad, utan det ska skickas till personer som är i behov av att komma in på bostadsmarknaden.

Fru talman! Markus Kallifatides ställde också en fråga kring investeringsbidraget. Hur har det påverkat underskottet? Jag menar att regeringens politik på det bostadspolitiska området kopplat till det migrationspolitiska området gjorde att vi fick det resultat som Boverket presenterar i sin rapport: ett stort underskott. Det är ett uppbyggt fortsatt underskott där man inte har minskat behovet av bostäder på bostadsmarknaden. Man har ökat behovet genom den dåligt förda migrationspolitiken och bostadspolitiken från den socialdemokratiska regeringen.

Anf. 114 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Jag uppfattade ett något grovhugget svar från statsrådet på frågan om efterfrågan kontra behov.

Vi har bostadsbidrag i Sverige. Vi har haft ett investeringsstöd. Vi har statliga kreditgarantier. Vi har statliga hyresgarantier. Statsrådet betonade att man nu har remitterat förslag om olika typer av obligatorier när det gäller att tillhandahålla kommunala hyresgarantier, liksom förslag om utökade möjligheter till olika slags sociala förturer. Vi har markanvisningar och markanvisningspolitik.

Innebär detta att vi har planeekonomi? Nej, jag tycker inte det. Det innebär att vi har någon form av reglerad marknad i de flesta sektorer i vårt samhälle. Det hoppas jag och många socialdemokrater med mig att vi ska fortsätta ha.

Frågan är: Vilka ramar sätter vi upp politiskt för marknadskrafter i olika sektorer? Det är tydligt att Roger Hedlund och Sverigedemokraterna har en mycket kritisk inställning till stöd till produktion av nya bostäder med lägre hyresnivå eller med särskilda profiler, till exempel studentbostäder. Det är man mycket kritisk till. Vi socialdemokrater lägger konsekvent fram förslag om att vi också ska jobba på utbudssidan i fråga om

bostadsbyggandet och stimulera nyproduktion av just den typ av bostäder som vi saknar.

Där finns det en skiljelinje. Det är bra att den är tydlig. Vi står fast vid vår politik.

Jag passar på att tacka statsrådet för möjligheten att delta i detta samtal. Vi ses snart igen.

Anf. 115 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Leif Nysmed lyfter upp kompetensförsörjningen. Det är förstås viktigt att säkra den så gott man kan. Jag vet att det är många företagare som nu gör allt de kan för att hålla kvar personal. De har en väldigt tuff situation just nu, vilket vi alla ser. Vi delar den bilden. Inflationen, de höga räntorna och den vikande konjunkturen är de omvärldsfaktorer som påverkar bostadsbyggandet mycket dramatiskt.

Det är viktigt att se vad man kan dra för lärdomar av 90-talskrisen och även finanskrisen, där man tappade viktig kompetens i byggsektorn. Det är kompetens som behövs inte bara för att man ska klara av att bygga bostäder. Bostäder är väldigt viktiga, men byggsektorn är även central i många andra delar. Den är central för att vi ska lyckas med den omställning som sker och behöver ske och den utveckling som sker med nyindustrialisering. Det handlar också om andra möjligheter som finns men som förstås förutsätter att det finns kompetent personal i byggsektorn som kan göra arbetet. Detta är något som regeringen förstås följer mycket noga. Jag hade ett angeläget samtal i går med parterna i byggbranschen om just detta.

Sedan gäller det frågan om efterfrågan kontra behov. Ja, ibland kan det bli lite korta minuter i dessa debatter, fru talman. Men jag hoppas inte att ledamöterna uppfattar mig som grovhuggen.

Det finns förstås stor anledning att ha bostadsbidrag. Regeringen har förstärkt det tillfälliga och riktade bostadsbidraget för barnfamiljer och också förlängt det med anledning av den tuffa situation som vi nu har, som drabbar dem som har de allra minsta marginalerna och de barn som växer upp i familjer som lever under dessa förhållanden. Det är förstås en prioritet för regeringen att se vad vi kan göra. Det är därför vi inte bara har förlängt den tidigare regeringens riktade bostadsbidrag utan också förstärkt det substantiellt.

När det gäller andra åtgärder finns det både behov och efterfrågan. Det finns andra strukturella problem som har att göra med ökade produktions- och finansieringskostnader, inte minst i de norra delarna av landet. Där är behoven stora och efterfrågan hög, men det är ändå svårt att få till byggnation av bostäder. Där har regeringen en samordnare som har tagit fram förslag. Peter Larsson har på regeringens uppdrag i mycket nära dialog med kommuner och aktörer i de norra delarna av landet gjort ett mycket förtjänstfullt arbete och också presenterat tre åtgärder i sin första delrapport, som regeringen nu bereder. Det handlar om kreditgarantier och om att använda Norrlandsfonden, till exempel. Det är förslag där inte efterfrågan och behoven står i motsats till varandra. Det är en hög efterfrågan, och det finns behov. Men de höga produktions- och finansieringskostnaderna är ett hinder för bostadsbyggande. Det är förstås viktigt och angeläget att arbeta med frågor för att se till att vi får en bättre fungerande bostadsmarknad.

Anf. 116 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att statsrådets påstående i hans sociala medier inte stämde och att de effekter som avsågs med investeringsstödet faktiskt har uppfyllts. Sedan kan man önska annat av olika politiska anledningar, och där är vi oense.

Det man gärna lyfter upp när vi pratar om hyreslägenheter och personer som bor i sådana är att det inte ska vara några generella stöd, utan det är enskilda personer som borde få stöden. Nu är det höjda bostadsbidraget för barnfamiljer förlängt fram till sommaren, och jag hoppas att regeringen tittar på en förlängning även efter den 1 juli i det här fallet. Deras situation har ju inte blivit bättre då med tanke på de hyreshöjningar som sker under våren och som är bland de högsta på 20 eller 30 år. Där bör man alltså återkomma.

Om man nu är så emot generella bidrag för dem som bor i hyresbostäder borde man även återkomma med ett förslag om ett breddat bostadsbidrag, om man tycker att det är ett effektivare sätt. Kanske borde man också fundera på det individuella stödet till alla som har äganderätt, för både mina och statsrådets inkomster är nog höga nog för att vi ska klara att betala för våra bostäder utan ränteavdrag.

Anf. 117 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanten och deltagande ledamöter för debatten. Jag misstänker att vi kommer att fortsätta i nästa avsnitt av interpellationsdebatter i kammaren, som möjligen sänds i tv någonstans.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2023/24:509 om regeringens reformagenda för bostadsbyggande

Anf. 118 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Markus Kallifatides har frågat mig hur regeringens reformagenda för bostadsbyggande ser ut för mandatperioden.

Markus Kallifatides fråga tar avstamp i den allvarliga situation som byggbranschen befinner sig i. Precis som Markus Kallifatides noterat bedömer regeringen att omvärldsfaktorer, som bidragit till en hög inflation och högre räntor i Sverige och i omvärlden, har lett till ett kraftigt minskat bostadsbyggande.

Vi befinner oss i ett besvärligt ekonomiskt läge. Den höga inflationen och de högre räntorna har påverkat hushållens efterfrågan på bostäder och samtidigt bidragit till höga produktions- och finansieringskostnader hos byggföretagen. Bostadsbyggandet har i hög grad påverkats av detta. Antalet påbörjade bostäder började falla under 2022 och minskade markant under det senaste året. Riksbanken har nyligen bedömt att risken för att inflationen biter sig fast på för höga nivåer har minskat och att styrräntan därför troligen kan sänkas tidigare än vad som hittills indikerats. På sikt kommer en sådan utveckling att bidra till en återhämtning i byggbranschen.

Regeringen genomför nu olika åtgärder för att dämpa effekterna och rädda jobb i byggsektorn och följer noga utvecklingen inom bygg- och

bostadsområdet. Regeringen utesluter inte att ytterligare åtgärder kan behövas. Regeringens reformagenda för bostadsbyggande under mandatperioden framgår av budgetpropositionen för 2024, som så sent som i december antogs av en majoritet av ledamöterna i denna kammare.

Anf. 119 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på min interpellation!

Jag citerar ur budgetpropositionen: ”Det har under ett par års tid byggts i en takt som svarat mot den framtida förväntade befolkningsökningen och för att kompensera för det latenta underskottet av bostäder.” Det står på sidan 19 under utgiftsområde 18.

Men nu är det alltså kris i bostadsbyggandet, fru talman. Byggnadsarbetare varslas och sägs upp. Byggfirmor går omkull, trähusbyggnadsföretag likaså. Underleverantörsled i sektorn pressas tillbaka. Bostadsförsörjningen i landet försämras.

Det som främst byggs upp i det här landet är en bostadsskuld för framtiden. I detta läge har Tidöregeringen enligt samstämmiga bedömningar från branschföreträdare, fackföreningar och akademi valt att göra nästan ingenting av akut karaktär. I stället har bostadsministern återkommit till att regeringen avser att genomföra ”strukturella reformer”. Det talas om kortare ledtider i byggprocessen, förenklade byggregler och att få fram mer byggbar mark.

Uppdrag har getts till länsstyrelserna och Boverket att ta fram en del nya underlag, en översyn av byggreglerna för studentbostäder har satts igång och en mycket modest planeringsstimulans till landets kommuner om totalt 80 miljoner kronor 2024 har införts. Vid sidan av dessa mycket försiktiga förändringar kan jag, ett och ett halvt år in i mandatperioden, inte se några betydande reformer.

Det var mot den bakgrunden jag ställde min fråga till statsrådet Andreas Carlson om hur regeringens reformagenda för mandatperioden ser ut. Statsrådet svarar att regeringen nu genomför olika åtgärder för att dämpa effekterna och rädda jobb i byggsektorn och ”följer ... utvecklingen inom bygg- och bostadsområdet”.

Vi förväntar oss faktiskt inte något mindre av regeringen, fru talman. Det hade varit mer spännande att höra vad regeringen följer, vilka mätetal, vilka vittnesmål och vilka analyser. Ministern är välkommen att utveckla detta.

Statsrådet säger vidare i svaret till mig: ”Regeringen utesluter inte att ytterligare åtgärder kan behövas. Regeringens reformagenda för bostadsbyggande under mandatperioden framgår av budgetpropositionen för 2024, som så sent som i december antogs av en majoritet av ledamöterna i denna kammare.”

Fru talman! Vi har tagit del av budgetpropositionen, vi följer den allmänna debatten och vi deltar här i riksdagens arbete. Det är mot den bakgrunden som jag har ställt min fråga. Men den kanske behöver förtydligas lite grann: Vilka ytterligare åtgärder överväger statsrådet och regeringen, och när kommer dessa?

Anf. 120 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Markus Kallifatides från Socialdemokraterna har ställt en interpellation till statsrådet Andreas Carlson gällande regeringens reform-

agenda för bostadsbyggande. Jag citerar från interpellationen: ”Det som främst byggs upp i landet är en bostadsskuld för framtiden.”

Fru talman! Det är precis detta vi har fått ärva av den socialdemokratiska regeringen: En bostadsskuld har byggts upp för framtiden. Under brinnande högkonjunktur med låga räntor och låg inflation lämnade den förra regeringen ett underskott efter sig. Befolkningen har alltså ökat mer än vad regeringen lyckades bygga bostäder för. Sedan får jag läsa detta från interpellanten att ”det som främst byggs upp i landet är en bostadsskuld för framtiden”. Det är betänkligt. Regeringen lyckades tillsammans med tidigare regeringar bygga upp ett underskott på 175 600 bostäder sedan 2006.

Vad gjorde och vad gör Socialdemokraterna på det bostadspolitiska området kopplat till andra områden som berör bostadsutbudet? Kollar vi på hur Socialdemokraterna agerar på lokalplanet, till exempel i min hemkommun med det kommunala bolaget Gavlegårdarna, ser vi att man stoppar bostadsbyggandet. Den kollaps i bostadsbyggandet som Markus Kallifatides nämnde i sin tidigare debatt bidrar Socialdemokraterna i allra högsta grad till själva genom att byggstoppa. Det var vad det kommunala bolaget Gavlegårdarna gjorde. Man satte ordningen för stora delar av Sverige genom den insatsen. Socialdemokraterna har varit en del i och bidragit till att det inte byggs fler bostäder i det här landet.

Fru talman! Vad gjorde Socialdemokraterna under sin period, och vad gör Socialdemokraterna i dag?

Anf. 121 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Tack till statsrådet för svaret! Tack även till interpellanten för en bra fråga!

Det här är ju helt avgörande. Vi har redan varit inne på det mycket. Det byggs i dag ingenting, men det byggs en skuld som kommer att växa framöver.

Precis som Markus läste upp här tidigare har det under ett par års tid nu byggts utifrån den takt som befolkningen ökat i. Det är tack vare bland annat investeringsstöden, för utan dem hade det varit ett ännu större underskott av bostäder.

Det jag hakar upp mig på i svaret är att regeringen nu genomför olika åtgärder för att dämpa effekterna och rädda jobb i byggsektorn. Låt mig uttrycka mig väldigt tydligt: Jag kommer själv från byggbranschen. Jag har ständig kontakt, flera gånger i veckan, med olika företag och en hel del gamla arbetskamrater. De ser inte det här. De ser inte åtgärderna för att dämpa effekterna och rädda jobb i byggsektorn.

Företag som håller på med rotjobb säger upp personal i dag, för det höjda rotavdraget börjar gälla den 1 juli. Dessutom skapar inte just den åtgärden fler jobb. Den gör att det kan bli ett större jobb av ett enskilt.

Det hade varit bättre om man hade försökt bredda det här och rikta in det som vi i Socialdemokraterna föreslår så att man i stället höjer rotavdraget upp till 50 procent för klimat- och energisparande åtgärder. Det hade både den enskilde och branschen tjänat på, och samhället i stort hade tjänat på det. Det är som ett Kinderägg – tre överraskningar i en.

Sedan blir jag lite förvånad över Roger Hedlunds inlägg här. Vad gjorde Socialdemokraterna? Ja, vi såg till att man kunde bygga bostäder, också i Gävle, och att man kunde få ihop kalkylen.

Vad gjorde Sverigedemokraterna i Huddinge kommun, som jag kommer från, under perioden då de stödde Alliansen? Det har byggts i stort sett noll hyresbostäder där sedan 2006. Det är inget man kan ta på sig och skryta med, kan jag tycka.

Jag skulle vilja höra vad, förutom det missriktade rotavdraget, regeringen gör för att dämpa effekterna och rädda jobben i byggsektorn. Det är massvarsel, uppsägningar och rekordkonkurser just nu.

Anf. 122 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Den ursprungliga frågan i interpellationen handlar om regeringens reformagenda. Den är formulerad så – hur ser regeringens reformagenda för bostadsbyggande ut för mandatperioden?

Markus Kallifatides räknar upp delar av den reformagendan. Som jag sa i mitt svar finns den återgiven i den budget som riksdagen fattade beslut om i denna kammare så sent som i december. Det handlar om att förenkla reglerna för att bygga, att korta ledtider, att öka tillgången till byggmark i attraktiva lägen, att fler ska få möjlighet att ta steget till den ägda bostadsmarknaden, att nyttja det befintliga beståndet mer effektivt och att ge långsiktigt goda och förutsägbara villkor för att öka viljan att investera i samt äga och förvalta bostäder.

Vi är ett och ett halvt år in i den här mandatperioden, som ledamoten påpekade. Vi arbetar med detta i reformagendan. Vi arbetar med den. Men vi tar förstås också stort ansvar i den svåra tid som vi lever i, där byggandet har minskat mycket dramatiskt till följd av den höga inflationen som har lett till högre räntor kombinerat med en vikande konjunktur. I det avseendet måste vi fortfarande påminna varandra om att det allra viktigaste vi kan göra är att fortsätta hålla i för att lyckas hålla nere inflationen.

Det finns ljuspunkter i detta, och det är kanske tack vare regeringens ansvarsfulla politik. Det låter ibland på oppositionen som att inflationen är regeringens fel. Med den logiken är regeringens ansvarsfulla politik den enda förklaringen till att det går nedåt. Jag vill inte uttrycka mig så vanvördigt i kammaren, fru talman. Vi behöver gemensamt ta ansvar i den här svåra situationen.

Vilka möten och vilka mätetal, tror jag att jag har skrivit, lyssnar vi i regeringen på när vi tar in information om hur allvarligt läget är? Ja, vi ser ju för det första själva. Jag ser det vid besök runt om i landet och på möten med branschorganisationer, enskilda företag och personer som drabbats av den mycket dramatiska nedgången. Jag hade så sent som i går ett möte med Byggnads, GS-facket, TMF och Byggföretagen, alltså parterna på marknaden och i sektorn, som också beskrev det dramatiska läget.

Men det är klart att vi kunde ha varit i ett bättre läge. Nu hänvisar Kallifatides till byggandet i takt med befolkningsutvecklingen. Men det var ju så att den förra regeringen inte under något av de år man styrde Sverige lyckades färdigställa bostäder i antal som motsvarade de av Boverket fastställda behoven. Det var i ett läge med låga räntor och högkonjunktur. Man kanske ska vara lite självvrannsakande och tänka på vad mer man kunde ha gjort i det läget för att ta tag i de strukturella problem som jag tror att vi är överens om finns på bostadsmarknaden och som vi nu behöver ta tag i samtidigt som vi har ett läge med hög inflation, höga kostnader och lågkonjunktur.

Frågan om regeringens reformagenda i interpellationen har jag besvarat genom att hänvisa till budgeten, där den framgår. Jag har upprepat det här i kammaren. Det finns såklart alltid fler frågor. Men jag tycker att det är viktigt, fru talman, att svara på frågor som väckts av ledamöter i interpellationsdebatter.

Anf. 123 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Låt mig understryka att jag uppskattar att Andreas Carlson svarar på de frågor som jag och andra ledamöter ställer.

Jag noterade gårdagens möte mellan statsrådet och olika branschföreträdare och fackföreningar. De samtalen tycks dock inte riktigt påverka regeringens reformagenda, utan den förblir fast. Jag hör inga besked om korttidspermitteringar, och jag hör inga nya besked om tankar på till exempel produktionsstöd – två saker som jag tror mig veta att branschföreträdare och fackföreningar tog upp just på gårdagens möte och i andra sammanhang.

I den allmänna debatten kommer det en del andra besked och budskap från Tidöpartierna.

Sverigedemokraternas bostadspolitiska talesperson Mikael Eskilsson talade i februari i tidningen Bostadspolitik om att migrations- och återvändningspolitik ska vara en väsentlig del av att möta bostadsbehoven. Han pekade också på det sjunkande barnafödandet som något positivt som leder till bättre bostadsförsörjning.

I en slutreplik den 4 mars talade han om uppluckrat strandskydd, planeringsstimulanser för småhusbyggande, omvandling av lokaler, förenklad privatuthyrning och förmånligt bolån för förstagångsköpare. Allt det kände vi till, men han talade också om ytterligare sänkt fastighetsavgift, utökad gräns för det möjliga beloppet för uthyrning av bostad – jag antar att det är det skattefria beloppet, schablonen, som avses – och att undersöka möjligheten till rotavdrag för hyresrätter.

Är det här något som regeringen överväger?

Kristdemokraternas bostadspolitiska talesperson Larry Söder har å sin sida öppnat för att sätta igång processen för att genomföra fri hyressättning i nyproduktion. Moderaternas bostadspolitiska talesperson anser inte att det är aktuellt, men finansminister Elisabeth Svantesson meddelar att hon minsann för förhandlingar med Sverigedemokraterna i den frågan.

Kan statsrådet upplysa oss – vad är det som gäller?

Samtidigt som debatten så att säga rasar inom Tidölaget har, som statsrådet redogjort för här tidigare i eftermiddag, regeringens utredare Peter Larsson kommit med ett betänkande om åtgärder för att underlätta samhällsbyggande i Norrbotten och Västerbotten. Han är väldigt tydlig med att de förslag han kommer med är av relevans för alla delar i Sverige där det nu pågår industriexpansion i stor skala, även andra län än de två som omfattas av hans egentliga uppdrag.

Det rör sig om tre förslag. Det första är betydande kapitaltillskott, i detta fall till Norrlandsfonden, för att kunna utge investeringsstöd till byggande av bostäder. Det andra förslaget handlar om en ny, bättre utformad statlig kreditgaranti för nyproduktion av bostäder. Och det tredje förslaget, slutligen, gäller en statlig hyresförlustgaranti.

Fru talman! Jag vet, och jag tror att statsrådet vet, att väldigt många, inte minst i norra Sverige men absolut inte bara i Norrbottens och Väster-

bottens län, verkligen undrar nu: Vad kommer regeringen att lägga fram för förslag? Kan vi få någon indikation på hur statsrådet och regeringen resonerar kring detta?

Anf. 124 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Det som görs just nu från regeringens sida är ett inflationsdämpande arbete, vilket såklart är helt avgörande för att vi återigen ska kunna komma på fötter även när det gäller det bostadspolitiska området.

Statsrådet har förtjänstfullt beskrivit regeringens arbete på det bostadspolitiska området. För Sverigedemokraternas del kan jag bara, fru talman, säga att jag stöder regeringens arbete och delar dess inställning när det gäller hur vi åter ska få till en bra bostadsmarknad.

Vi behöver möjliggöra det som Socialdemokraterna aldrig startade: helt enkelt möjliggöra för fler att bo i småhus, skapa bättre förutsättningar med en modell där människor på sikt kan bli bostadsägare genom hyrköp, ta bort det andra amorteringskrav som infördes och genomföra en rad insatser för att vi, när vi får en nystart, ska få bostadsbyggandet att komma igång. Det handlar om att förenkla byggreglerna, korta ledtiderna, möjliggöra för fler att komma in på marknaden för ägda bostäder och bättre nyttja det bestånd som finns i Sverige i dag.

När vi lyckats bekämpa inflationen behövs en nystart. Då är det viktigt att vi har tagit tag i alla de långsiktiga frågor som skapar förutsättningar för att minska kostnaderna för byggandet och snabba på byggandet. Det rör sig helt enkelt om dessa bitar: korta ledtiderna, förenkla byggreglerna och möjliggöra för fler att komma in på marknaden för ägda bostäder.

I denna interpellation ställs en fråga till statsrådet, men jag ställer frågan till Socialdemokraterna, fru talman: Vad är det ni egentligen vill göra? Vad vill Socialdemokraterna?

Anf. 125 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag ska svara Roger Hedlund på en gång. Vi föreslår startlån för förstagångsköpare. Det har vi lagt på bordet. Ni kan köra. Jag vet inte om det är ni som bromsar regeringen – någon verkar det vara. Ni är ju stödparti och femte hjulet. Varför inte köra igång det?

Vi föreslår ett produktionsstöd till kommuner som Skellefteå och andra tillväxtkommuner.

Vi föreslår statliga krediter för att hålla nere kostnaderna – för vem lånar billigast? Jo, det gör staten.

Här finns tre tydliga förslag som vi rent ekonomiskt kan komma igång med. Men ni tycker inte det. Så säg inte att vi inte vill något! Vi lägger något på bordet. Ni lägger ingenting på bordet; ni bara pratar. Det är egentligen bara papper ni pratar om. Det är inte värt något.

Kom igen med ett förslag och lägg det på bordet, så ska vi debattera det. Det kanske är ett bra förslag, och då ska vi stödja det. Men kom med någonting! Och innan ni har kommit med något, var inte så uppblåsta! Ur-säkt mig – jag blir lite upprörd ibland. Det kanske var hårt sagt, men jag tycker att man ska ha en hederlighet i sin argumentation.

Anf. 126 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tycker att vi kan vädja till varandra om att ha en god ton. Det är svåra och mycket allvarliga frågor vi diskuterar här i dag. Jag

tror att vi alla är överens om att den nedgång vi ser är mycket dramatisk och mycket besvärande och att detta är något som det förstås är mycket angeläget att se till att vi klarar av på allra bästa sätt.

Detta är förstås regeringens fokus i det arbete vi genomför när vi tar ansvar under den svåra tid vi lever i. Vi har till del ärvt ett område där det fortfarande fanns stora strukturella problem, och det förenklar förstås inte situationen när inflationen är så hög, vilket har drivit upp högre räntor, och vi har en lågkonjunktur som i kombination med inflationen har drivit upp produktions- och finansieringskostnaderna. Detta är en allvarlig situation.

Jag vill, fru talman, säga att jag uppskattar att ledamoten Markus Kallifatides konstaterar att han får svar på frågorna. Jag tycker att det är viktigt. Det kanske beror på mina många år i riksdagen, men det är i alla sammanhang viktigt att svara på de frågor man får. Sedan kommer det i en interpellationsdebatt alltid upp många olika frågor, men jag vill hävda att jag har svarat på den fråga som var föremål för denna interpellation.

Jag ska svara på en till fråga som ställdes här, nämligen den om förslaget från Peter Larsson, regeringens samordnare för utvecklingen i Norrbottens och Västerbottens län. Jag sa tidigare i interpellationsdebatten att jag uppskattar Peter Larssons arbete och att han varit runt och skaffat ett gediget underlag för den rapport som han har lagt fram, genom samtal med både kommuner, regioner och andra aktörer.

De förslag som han har lagt fram syftar till att lösa en del av problemen med produktions- och finansieringskostnader. Han har också tittat på vad kommuner och andra aktörer, inte minst byggsektorn själv, kan göra för att hålla nere kostnaderna och få ihop kalkylerna så att bostäder kan byggas, inte bara i Norrbottens och Västerbottens län – förslagen träffar också andra delar av landet. Den utveckling vi ser i vårt land just nu är inte bara kopplad till Norrlandslänen, utan vi ser en fantastisk utveckling med ny-industrialisering, investeringar och företag som skapar jobb och tillväxt i hela landet – jag tror att ledamöterna instämmer i detta. Därför är det så angeläget med både bostadsförsörjning och utbyggnad av infrastruktur som möjliggör denna utveckling.

Ledamoten Kallifatides frågade efter någon form av indikation, tror jag att ordet var. Jag kan inte ge någon annan indikation än att jag tycker att dessa förslag är intressanta och angelägna och svarar mot ett angeläget problem. Regeringen bereder nu dessa förslag. Vi har precis tagit emot dem, så jag tror inte att ledamöterna förväntar sig att jag i dag på stående fot kan svara på hur vi tar detta vidare. Men det är förstås viktigt att nu, tillsammans med andra åtgärder som att korta ledtider, förenkla och förbättra regelverk och tillgängliggöra byggbar mark, ta tag i de problem som finns och har byggts upp under lång tid, för att vi ska få en bättre fungerande bostadsmarknad i Sverige.

Anf. 127 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Jag noterar att jag inte riktigt fick något svar på frågan om fri hyressättning och den debatt som pågår kring den. Jag fick inte heller något svar på min tidigare fråga om att stimulera konkurrens i byggsektorn i vid mening. Är detta något som statsrådet ser som en viktig fråga, och vad skulle i så fall eventuellt kunna göras?

Fru talman! Regeringsunderlaget framstår för mig som något splittrat, både när det gäller vad som på kort sikt är väsentligt att göra här och nu

för att möta den akuta och – den bilden delar vi – allvarliga situationen och när det gäller den mer långsiktiga reformagendan. Även när det gäller den ser jag olika budskap och splittring, och det bekymrar mig.

Utredaren Peter Larsson lägger fram rätt typiskt socialdemokratiska förslag för att möta den bostadspolitiska utmaning som det innebär med industriexpansionerna runt om i landet, som vi alla naturligtvis välkomnar. Det är jag säker på att Andreas Carlson gör, precis som jag.

Regeringen tar vissa socialdemokratiska förslag vidare på det här området, till exempel digitaliseringen på Lantmäteriets verksamhetsområde och översynen av riksintressen, men avvecklar andra socialdemokratiska förslag som investeringsstöd och stöd till energieffektivisering av flerbostadshus.

Fru talman! Våra socialdemokratiska förslag om byggstimulans, statliga förmånliga byggkrediter, ett statligt fastighetsbolag och en grön reformering av rotavdraget avfärdas, liksom – och det är mycket viktigt – förslagen om en ny bostadsförsörjningslag, en nationell handlingsplan för bostadsbyggandet, skyddsåtgärder för hyresgäster i samband med renoveringar och en bostadskommission.

Fru talman! Jag misströstar lite grann. Jag tackar naturligtvis statsrådet för debatten, men jag misströstar. Varken den akuta krisen i bostadsbyggandet eller bostadsförsörjningen i landet kommer på sikt att kunna mötas utan att staten griper in, tar ett kliv fram, satsar resurser och styr. Det är min och Socialdemokraternas övertygelse.

Anf. 128 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag ifrågasätter inte ambitionerna och bevekelsegrunderna bakom. Jag tror att vi alla delar synen att vi behöver ha en bättre fungerande bostadsmarknad i Sverige. Förslagen och vägen dit kan dock se lite olika ut, och det är därför vi har den här typen av debatter i Sveriges riksdag.

Jag uppskattar engagemanget, och jag uppskattar interpellationen och tackar för den. Jag tackar också för omsorgen om regeringsunderlaget – det bekymrar Markus Kallifatides att det uppfattas ha olika riktning. Jag har glädjen att kunna lugna Markus Kallifatides: Vi har ett gott samarbete. Vi har en majoritet i Sveriges riksdag. Sedan är det alltid bra och positivt med en idéutveckling; att det finns olika förslag i olika partier är ju naturligt, och det behöver inte vara skäl för oro för Markus Kallifatides.

Fru talman! Vad gäller frågan om friare hyressättning som Markus Kallifatides ställer är det ingen hemlighet att det finns lite olika ingångar i de olika partierna. Mitt eget parti, Kristdemokraterna, ser att detta skulle kunna vara en del i att få en bättre fungerande bostadsmarknad.

Jag kommer, om och när det finns skäl, att kommentera de samtal som pågår eller inte pågår – det var ju det som var frågan. Markus Kallifatides hänvisade till finansministerns uttalande. Det är inte så att alla de samtal som vi har mellan partierna är öppna för insyn i kammaren. Det kanske skulle vara intressant, kanske även när Socialdemokraterna sitter vid makten, att höra. Det tror jag att alla i opposition tycker. Men jag tror att ledamoten förstår att jag i dag inte kan säga mer än att det finns olika ingångar i frågan i de olika partierna.

Med det vill jag tacka för interpellationen och den här debatten.

Anf. 129 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Leif Nysmed har frågat mig om jag är beredd att tillsätta en bostadskommission med representanter från byggbranschen, parterna och politiken.

Sverige befinner sig i ett besvärligt ekonomiskt läge där bostadsbyggandet avtar till följd av omvärldsfaktorer som hög inflation och stigande räntor. Den höga inflationen och de stigande räntorna har påverkat hushållens efterfrågan på bostäder och bidrar till höga produktions- och finansieringskostnader. Jag delar Leif Nysmeds bild att nedgången i bostadsbyggandet utgör en betydande utmaning.

Jag har fortlöpande en nära kontakt och dialog med riksdagen och branschen. Det behöver byggas fler bostäder över hela landet, och det är viktigt att det finns ett utbud av olika typer av upplåtelseformer och bostäder som passar i livets olika skeden. Det råder stor samsyn i branschen kring att det som behövs nu är reformer för att åtgärda de strukturella problemen på bostadsmarknaden. Jag välkomnar denna samsyn kring problembild och lösningar. Jag vill också påminna Leif Nysmed om att regeringsunderlaget har majoritet i Sveriges riksdag, och jag avser inte inrätta en bostadskommission.

Regeringen arbetar för att öka tillgången på byggbar mark, förenkla byggreglerna, korta ledtider i plan- och byggprocessen och förbättra möjligheterna till eget ägande. För att på kort sikt minska risken att byggnadsarbetare lämnar branschen har regeringen föreslagit att taket för rotavdraget tillfälligt ska höjas.

Regeringen följer utvecklingen och utesluter inte att den kan motivera ytterligare åtgärder.

Anf. 130 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Lite synd är det väl att ni inte svarar upp mot det som efterfrågas på marknaden och som har efterfrågats under snart ett års tid. Jag skrev i min interpellation att detta började väckas under hösten, men vid närmare efterforskning visade det sig att det redan i maj förra året på bostadspolitik.se väcktes ett krav på en kriskommission. Vi vill hellre kalla det för en bostadskommission, men det handlar ju om att vi nu är i en kris när det gäller bostadsbyggandet.

Jag tror att det för hela samhället vore bra om vi kunde samla oss – byggföretag, byggherrar, parterna i branschen men också vi i politiken – för att se vad vi kan komma överens om för att få igång hjulen fort. Det är detta som är det akuta i det hela. Ett förhöjt rotavdrag löser inte problemet. Jag lovar, det kommer inte att hjälpa.

Folk blir arbetslösa i dag, och vi ser tyvärr en oro bland många av de svenska byggnadsarbetare i dag som blir utkonkurrerade av utländsk arbetskraft. Senast i går kom det rapporter om att man blir utkonkurrerad. Detta är väl inte någonting som vi önskar i slutändan. Utländsk arbetskraft kan vara bra vid en brist på kompetens, men när det inte är brist utan finns ett överskott kanske man ska titta på hur man ska hantera den frågan, men det gör vi inte.

De här frågorna behöver vi diskutera tillsammans – bransch, parter och politik – och vi behöver göra det nu. Hör inte statsrådet ropen från hela marknaden just nu på detta? Man behöver få något som kanske håller lite längre än de två år som är kvar på den här mandatperioden. Vi vet inte hur det ser ut efter nästa val. Vissa partier kanske inte ens finns kvar i den här kammaren.

Vi ser sju svåra år framför oss. Är det då inte beklämmande att man inte ser behovet av en bostadskommission?

Anf. 131 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! År 2016 var det år då migranterna som kom till Sverige erbjöds tält i den svenska vinterkylan av den socialdemokratiska regeringen. Det var också det året som regeringen bjöd in till bostadspolitiska samtal i en situation där bostadsbristen var hög och migrationen ännu högre.

Fru talman! Låt mig också påminna om att alla partier inte bjöds in till de där bostadspolitiska samtalen. Sverigedemokraterna bjöds aldrig in av den socialdemokratiska regeringen.

Nu ställer interpellanten Leif Nysmed frågan om en bostadskommission. Det är inte samma sak som bostadspolitiska samtal över blockgränserna men dock någonstans i närheten. Det är ju lite ironiskt, kan jag tycka, att man kommer med det förslaget samtidigt som man själv visade på ett ointresse av att ta med sig alla partier i den förra diskussionen.

Var fanns intresset då av att lyssna in politiken och få inspel från alla håll och kanter? Det fanns inte där då, fru talman. Man valde att stänga ute Sverigedemokraterna. Det är ett klassiskt socialdemokratiskt manér att arbeta på det sättet. När nu interpellanten ställer den här frågan till statsrådet tycker jag att vi alla ska ta med oss hur Socialdemokraterna agerade 2016.

Anf. 132 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Jag tackar Leif Nysmed för interpellationen och statsrådet för svaret.

Roger Hedlund har under den här eftermiddagen vid ett flertal tillfällen på ett eller annat sätt kommit tillbaka till att det till Sverige har kommit människor på flykt undan fruktansvärda krig och elände i tämligen stora tal under ett antal år i närtid.

Vi socialdemokrater menar att det är oerhört väsentligt att vi inte beskriver de människor som har kommit till Sverige och som är här som övervägande ett problem. Nu är det så att de människor som är i Sverige och som är en del av vårt samhälle bland annat också ska föras med en bostad. Vi ska ha en bostadspolitik. Utgångspunkten för det vi gör i Sveriges riksdag bör vara att se verkligheten som den är.

Jag tänker inte föra en bred migrationspolitisk debatt. Vi socialdemokrater står för våra förslag på det området, och vi ser behovet av en stram migrationspolitik nu och framöver. Det är dock inte detta vi ska debattera här, men jag menar att Roger Hedlund systematiskt flyttar ämnet för denna debatt. Det kanske är ett sätt som gör att man förstår den stora skepsis som finns i vårt parti inför Roger Hedlunds parti.

Jag understryker i detta sammanhang det som Leif Nysmed försöker understryka, nämligen att verkligheten när det gäller bostadsbyggandet i Sverige är alarmerande. Det finns en stor mängd konkreta förslag på riksdagens bord, och många av dessa kommer från oss socialdemokrater.

Jag kan inte annat än uppmana Andreas Carlson och regeringen att tänka om på viktiga punkter och bland annat se behovet av finansiellt stöd för att få igång och upprätthålla byggtakten, av ekonomiska skäl och av bostadsförsörjningsskäl. Förslagen finns. De är angelägna. Vi har råd med en del åtgärder. Det är en fråga om prioriteringar inom ramen för en balanserad ekonomisk politik där man fortlöpande bekämpar inflationen och får ned den.

Så tänker vi socialdemokrater. Detta är logiken bakom de förslag som vi har lagt på Sveriges riksdags bord.

(Applåder)

Anf. 133 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för engagemanget även i denna interpellationsdebatt.

Till Leif Nysmed vill jag säga att han inte behöver vara så orolig. Han var inne på att vissa partier kanske inte ens kommer att finnas kvar i Sveriges riksdag, men jag tror att Socialdemokraterna kommer att finnas kvar även efter nästa val. Vi får se – väljarna har ännu inte sagt sitt.

När det gäller de förslag som finns är det förstås angeläget att ha den här typen av debatt men framför allt att ha sådana samtal som jag hade i går, som jag har redovisat och hänvisat till i tidigare debatter.

Tillsammans med andra delar av Regeringskansliet samlar jag parterna, och vi både lyssnar och har en dialog om vilka åtgärder som parterna gemensamt bedömer har störst effekt och vad som är mest angeläget när det gäller att göra den typ av prioriteringar som Markus Kallifatides var inne på, inom ramen för den fortsatta bekämpningen av inflationen. Det är ju den som är orsaken till många av de problem vi ser med ökade produktions- och finansieringskostnader och högre räntor.

Den politik som syftar till att bekämpa konsekvenserna av den höga inflationen får inte riskera att underblåsa inflationen igen så att de positiva signaler vi nu ser om att inflationen verkar vara på väg nedåt går i andra riktningen. Detta behöver förstås hänga ihop, och därför är det angeläget att vara inriktad på förslagen till åtgärder.

I interpellationen ställs frågan om jag avser att inrätta en bostadskommision. Mitt svar är nej, men detta innebär inte att jag inte kommer att fortsätta att ha en dialog med parterna och med ledamöter av Sveriges riksdag, kanske framför allt inom regeringsunderlaget, som har majoritet i Sveriges riksdag.

Det viktiga nu är att gå från ord till handling och lägga fram förslag som möter de strukturproblem som har funnits på bostadsmarknaden under lång tid. Vi hade förstås varit bättre rustade om förslagen redan hade funnits på plats.

Jag ser fram emot en fortsatt god dialog. Man kan lita på att regeringen steg för steg arbetar med de åtgärder som vi bedömer behövs och att vi också kommer att söka stor samsyn så att det blir en långsiktighet i de åtgärder som vidtas.

Anf. 134 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Tack igen, statsrådet, för svaret!

Jag tycker att det är synd att regeringen inte lyssnar – inte på oss, för jag förstår att vi har olika uppfattningar. Det är egentligen inte vi som begår något, utan det har ställts krav också på oss att vi ska sätta oss ned och diskutera mer även om vi tycker annorlunda i en hel del frågor, speciellt vad gäller finansiering och risktagande och hur detta ska fördelas så att det går att komma framåt. Man vill att vi från politiken ska sluta tjafsa, som man brukar säga till oss, och sätta oss ned, för det är en allvarlig kris.

Byggbranschen ligger på 90-talsnivåer, och vi vet hur lång tid det tog att komma igång igen då. Sverige har inte råd med detta. Uppmaningen om att få igång diskussionen kommer från branschen – från Byggnads, byggföretaget HSB, Sveriges Allmännyttan, Hyresgästföreningen, Fastighetsägarna och bostadspolitik.se, för att nämna några av alla som har varit på mig.

Jag tycker att det är synd att SD stoppar detta. Jag kan inte tolka Rogers anförande tidigare annat än som ett svar på varför det inte finns en bostadskommission. Jag tror att regeringen egentligen skulle vilja sitta och titta på saker och ting för att lösa det läge som råder i bostadsbranschen och byggbranschen. Jag hoppas att regeringen orkar slita sig loss ur bojorna och kommer fram till en annan åsikt framöver.

Anf. 135 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Det blev tydligen en känslig diskussion det där med att Socialdemokraterna utestängde Sverigedemokraterna från de bostadspolitiska samtalen 2016. Markus Kallifatides tog upp den saken.

När det gäller de bostadspolitiska samtalen 2016 nämnde jag migrationspolitiken eftersom den var en del av orsaken till att samtalen uppstod. Det är där jag kopplar in migrationspolitiken. Jag diskuterar gärna den frågan ändå.

Fru talman! Att ledamoten Kallifatides är skeptisk till Sverigedemokraterna på grund av att vi kopplar ihop bostadspolitiken och migrationspolitiken får mig att ställa frågan: Hur är det egentligen – vill Socialdemokraterna ha en stram migrationspolitik eller inte?

Ena stunden välkomnar man beskedet om en stram migrationspolitik, för att i nästa stund prata om att man kanske inte skulle ha haft en stram migrationspolitik. Man menar att den migration som skedde 2016 var behövlig och att vi behövde hjälpa människor, och sedan pratar man om att man ska strama upp migrationspolitiken. Är den inte behövlig för att hjälpa dessa människor längre då?

Att detta skulle vara en orsak till att man var skeptisk till att bjuda in Sverigedemokraterna till bostadspolitiska samtal eller, kanske rättare sagt, att ha med Sverigedemokraterna att göra över huvud taget blir väldigt snurrigt. Det håller jag med om, fru talman, men detta bygger i grunden på att jag inte riktigt förstår vad Socialdemokraterna vill med samtalen eller med sin migrationspolitik.

I slutändan vet vi att mycket av bostadspolitiken är beroende av vad som händer på det migrationspolitiska planet.

Anf. 136 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman och statsrådet! Jag tackar Leif Nysmed för möjligheten att debattera frågan om att skapa en bostadskommission för att diskutera och mejsla fram bra kortsiktiga och långsiktiga åtgärder för att här och nu möta krisen i bostadsbyggandet och bostadsförsörjningssituationen, som förvärras dag för dag, och också i möjligaste mån etablera blocköverskridande och hållbara lösningar på längre sikt.

Jag nämner saker som i alla fall jag hemskt gärna skulle vilja ta upp inom ramen för sådana samtal, till exempel med Andreas Carlson. Det är frågor som inte riktigt finns på regeringens reformagenda. Det gäller till exempel kommunernas roll och det uppenbara faktum att vissa kommuner i Sverige helt enkelt inte bidrar aktivt till att lösa bostadsförsörjningsutmaningarna utan kanske till och med tvärtom snarare tydligt saboterar och motarbetar arbetet.

Den frågan tas upp i Karolina Skogs utredning, som bereds i Regeringskansliet. Där tror jag att det finns anledning att verkligen diskutera och mejsla fram saker som kan hålla över tid i svensk politik, efter olika valutfall. Statlig riskdelning, medfinansiering och medstöd till nyproduktion är ett annat tema.

När det gäller Roger Hedlunds inlägg tycker jag att snurrigheten finns på ledamoten Hedlunds sida. Jag försökte vara tydlig med att verkligheten i Sverige ser ut så att de människor som är här nu – alla som befinner sig i landet – behöver bostad. Vi har ett bostadsunderskott och en akut bostadsbyggandekris, och vi behöver få politik på plats för att skapa adekvata bostäder. Det har ingenting med ställningstaganden på andra politikområden att göra. Vi behöver möta de bostadsbehov som finns bland de människor som är, och ska vara, i det här landet. Det var utgångspunkten.

Anf. 137 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att bemöta Leif Nysmeds fråga om det är så att ett enskilt parti, nämligen Sverigedemokraterna, påverkar regeringen att vara emot tanken att tillsätta en bostadskommission. Det stämmer inte. Det som är viktigt för regeringen är förstås att ha en hög tillgänglighet och att ha en dialog med parterna, liksom att vara både inlyssnande och konstruktiv när vi möter många i branschen.

Detta är viktigt dels för att vara uppdaterad gällande den lägesbild som är mycket dystert, dels för att kunna efterhöra vilka åtgärder som bedöms ha störst effekt både på kort sikt – i det som kan överbrygga den tuffa period byggsektorn nu är inne i – och på lite längre sikt. Då gäller det de strukturella problem som tidigare har påverkat bostadsbyggandet för lång tid framöver och som påverkar bostadsbyggandet i det tuffa ekonomiska läget i dag. När vi har åtgärdat flera av dessa strukturella problem ska de förhoppningsvis inte påverka bostadsbyggandet så mycket framöver.

Där välkomnar jag en så bred samsyn som möjligt, både när det gäller problembild och när det gäller de lösningar och åtgärder som kommer att presenteras under mandatperioden. Det viktiga här är dock att ha en hög framdrift i arbetet. Det är det som är bakgrunden till att vi nu ser att det är där fokus ligger. Det utesluter inte en god dialog med olika aktörer och olika parter, men vi har i detta läge inte sett behovet av en bostadskommission.

Det innebär dock inte att vi tycker att allt är frid och fröjd; jag tror att den som har lyssnat på debatterna här i dag har noterat att regeringen och jag ser allvaret i situationen. Vi ser den dramatiska nedgången, och vi har pekat ut en reformagenda. Vi tar ansvar för att bekämpa det som i stora delar är den bakomliggande orsaker till den situation vi har, nämligen den höga inflationen.

När det gäller en av de frågor som Markus Kallifatides tog upp, nämligen kommunernas roll, har regeringen remitterat en promemoria med förslag från den utredning om kommunernas bostadsförsörjningsansvar som ledamoten hänvisar till. I promemorian föreslås att det ska bli obligatoriskt för kommuner att under vissa förutsättningar tillhandahålla hyresgarantier till barnfamiljer. Det är ett av de förslag från den utredningen som nu är remitterat. Det bereds alltså inte bara i Regeringskansliet utan är även ute på remiss. Det innebär att vi inhämtar synpunkter för att få ett underlag och kunna återkomma med åtgärder på området.

Steg för steg tar alltså regeringen ansvar i den tuffa situation som råder på bostadsmarknaden, och vi kommer att fortsätta ha en god dialog med parter och aktörer – och, förutsätter jag, med Sveriges riksdag.

Anf. 138 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag tackar återigen statsrådet för svaret.

Jag förstår att regeringen, och kanske samtliga i regeringsunderlaget, träffar parterna och branschen och diskuterar. Det man efterfrågar är dock långsiktighet. Om ni kommer överens om någonting vet man att det kan hålla i kanske två år, Andreas Carlson, och sedan vet man inte mer. Som tidigare debattörer här har påpekat är det ingen som bygger ett hus på två år, utan det krävs lite mer långsiktig framförhållning.

Det är därför man gärna vill ha blocköverskridande samtal och se om det går att komma överens om en väg framåt som håller även efter nästa val, för ingen av oss vet hur det ser ut i det här rummet då, det vill säga vilka majoriteter som då finns. Det kan vi bara gissa, och det är det marknaden ogillar – osäkerheten. Det är därför de kontaktar oss och stöter på.

Jag kan säga att en del av dem som rent politiskt tycker motsatsen till det vi tycker och i stället sympatiserar mer med dig, statsrådet, kommer till mig och säger: "Fasiken, kan ni inte bara sätta er ned och diskutera och försöka komma överens – komma framåt?" Vi försöker lyssna på dem, för vi vet att det krävs en långsiktighet i dessa diskussioner. Men just nu konstaterar vi att den dörren är stängd, och det beklagar vi från Socialdemokraternas sida.

Vi är måna om att få igång den här branschen igen och om att få fram bostäder som människor kan ha råd att efterfråga i slutändan. Vi är måna om att få ned arbetslösheten, minska konkurser i byggbranschen och få en blomstrande bostadsproduktion igen. Vi får väl hoppas att ni kommer till ett annat ställningstagande senare, Andreas Carlson.

Anf. 139 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Nej, dörren är inte stängd. Det kommer att finnas goda möjligheter till dialog, och i behandlingen av de förslag som kommer att läggas fram i riksdagen finns det alltid goda chanser och möjligheter att manifesteras den breda samsyn och långsiktighet som politiska beslut kan ge. Med tanke på att vi i stora delar verkar vara överens om problembilden

ser jag goda möjligheter till en bred samsyn också gällande åtgärderna, inte minst de strukturella.

Jag tackar för den utsträckta handen och ser fram emot en fortsatt god dialog framöver. Jag tackar även för engagemanget i denna interpellationsdebatt i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:82

8 mars

Svar på
interpellationer

§ 20 Svar på interpellation 2023/24:518 om Bromma flygplats och dess påverkan på Arlanda

Anf. 140 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Kadir Kasirga har ställt ett antal frågor till mig om Bromma flygplats och dess påverkan på Arlanda flygplats.

Regeringen fastställde 2009 ett nationellt basutbud av tio flygplatser. Både Arlanda flygplats och Bromma flygplats ingår i basutbudet.

Regeringen har sedan den tillträdde varit mycket tydlig med att Bromma flygplats ska bevaras. Som jag nämnde för Kadir Kasirga i ett frågesvar den 15 mars 2023 har Bromma flygplats stor betydelse för tillgängligheten till såväl Stockholmsområdet som övriga landet, vilket betyder att flygplatsen är viktig för bland annat näringslivet och företagandet. Vidare kan flygplatsen bidra till ökad konkurrens på flygmarknaden och skapa ett större linjeutbud med fler transportalternativ.

Som jag också nämnde i mitt frågesvar ser regeringen att Bromma flygplats skulle kunna bli en omställningshubb för det gröna flyget. I framtiden kommer elflyget att bidra med betydande nyttor i form av den ökade tillgänglighet som den nya tekniken kan bidra med. Elflyg möjliggör även för etableringar av nya så kallade point to point-flygrutter i Sverige, det vill säga direktlinjer mellan exempelvis mindre, regionala flygplatser runt om i landet. Jag ser att även Bromma flygplats kan komma att få stor betydelse vid etablerandet av sådana nya flygrutter. Ett ökat användande av elflyg och hybridplan kommer också att leda till kraftigt minskade utsläpp.

Swedavia AB har uppdraget att driva och utveckla Bromma flygplats, liksom övriga nio flygplatser i det nationella basutbudet. Swedavia ska vidare, enligt sin bolagsordning och inom ramen för affärsmässighet, aktivt medverka i utvecklingen av transportsektorn och bidra till att de av riksdagen beslutade transportpolitiska målen uppnås.

När det gäller Stockholms kommuns planer för hur man vill använda marken där Bromma flygplats ligger har jag ingen anledning att kommentera det. Kommunerna har genom planmonopolet det största ansvaret för den fysiska planeringen i Sverige.

Regeringen arbetar för ett ökat bostadsbyggande genom åtgärder för att öka tillgången på byggbar mark, förenkla byggreglerna, korta ledtider i plan- och byggprocessen och förbättra möjligheterna till eget ägande. Dessa prioriteringar är strukturellt motiverade och oberoende av hur flygplatserna i Stockholmsområdet utvecklas.

Anf. 141 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Vi talar om en flygplats som efter pandemin endast utnyttjas till hälften av sin kapacitet. Det är en verksamhet som befinner sig i limbo. Den är tyngd av finansiell olönsamhet och övergiven av flygbolag som hellre flyttar till Arlanda.

Staten arrenderar Bromma flygplats från Stockholms stad till en subventionerad kostnad. I strid med utredningar och rapporter från både statligt håll och näringslivet kastar vi skattepengar på en flygplats som inte lyckas återhämta sig. Arlanda har fått tillbaka 85 procent av sina resenärer. Bromma har bara fått tillbaka hälften.

I dagens DN finns en artikel där Andreas Hatzigeorgiou, vd för Stockholms Handelskammare, blir intervjuad. Även han undrar varför regeringen satsar på ett sjunkande skepp, vilket Bromma flygplats faktiskt är, och rekommenderar att man satsar på Arlanda i stället. Visst vore det bättre att investera i Arlanda och samtidigt frigöra mark för bostadsbyggande och en ny stadsdel i Stockholms stad.

Fru talman! Vi debatterar en flygplats vars status vacklar. Det finns utredningar som slår fast att samhällsviktiga flyginsatser kan flyttas till Arlanda. Vissa flygbolag har redan valt att flytta från Bromma flygplats, och fler har anmält intresse för att göra detsamma. Bromma flygplats är inte längre en livskraftig affär, men regeringen och minister Andreas Carlson kan rädda situationen och skapa något positivt av detta. Regeringen kan tillsammans med Stockholms stad öppna marken för bostadsbyggande och bidra till att lindra bostadsbristen i Stockholm.

Jag känner ett behov av att påminna ministern Andreas Carlson om att Stockholm står för 41 procent av Sveriges tillväxt. Därmed är tillgång till bostäder och bostadsbyggande i Stockholm av stor nationell betydelse. Människor kommer hit från alla hörn av Sverige. Vi behöver skapa bostäder för dessa människor och bostäder för framtiden.

Vi kan inte blunda för fakta. Vi kan inte slingra oss undan med undvikande svar. Varför insisterar regeringen på att driva en verksamhet som inte längre är lönsam när vi kan skapa en klimatsmart oas – en stadsdel med uppemot 22 000 bostäder?

Vi behöver agera nu. Vi behöver satsa på Arlanda och utveckla och förstärka Arlanda som ett starkt nationellt nav för flyget i Sverige. Vi behöver också se Bromma flygplats för vad den är: en fallen stjärna som kan göras om till något bättre. Detta är en möjlighet att bygga en starkare framtid för stockholmarna och för Sverige.

Anf. 142 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tänkte undvika undvikande svar, som ledamoten talade om i sitt anförande.

Vi har inte gett något undvikande svar. Vi har gett ett väldigt tydligt svar: Bromma flygplats ska vara kvar.

Den utredning som Peter Norman tog fram pekade på att Bromma skulle kunna vara en hubb för elflyg. I mitt interpellationssvar sa jag att jag ser stor potential i Bromma när det gäller den utveckling som sker med omställningen av flyget. Det finns olika studier och skisser på hur man med ett framtida resande i luften – med drönare och elflyg och med mer vertikal landning – skulle kunna kombinera denna typ av flygplats med

byggandet av fler bostäder. Detta tycker jag att man ska ta i beaktande när man närmar sig frågan om Bromma flygplats.

Det resonemang som Kadir Kasirga förde här är ju ganska kortsiktigt, fru talman. Ledamoten sa att man borde se Bromma för vad det är, men jag tycker att man i det säkerhetspolitiska läge som vi befinner oss i också behöver se Bromma för vad det kan vara. Vi kan inte göra oss av med samhällsviktig infrastruktur enbart på grund av hur det ser ut i dag i spåren av en pandemi. Vi behöver tänka längre, så att vi inte om 10, 20 eller 30 år står och säger att vi inte såg det komma. Det gäller exempelvis behovet av redundans i lufttrafiken runt vår huvudstad.

Av dessa skäl, och på grund av det samhällsviktiga flygets betydelse för räddningstjänstens, sjukvårdens och försvarets behov, är det viktigt att vara försiktig och ta ansvar för den infrastruktur vi har i dag. Bromma är en flygplats som snart har haft lufttrafik i 100 år. Om man i ett svep gör sig av med detta är det ganska svårt att återställa den här typen av mark. Jag föreställer mig att det dessutom kommer att krävas en hel del saneringsinsatser. Det kommer inte att kunna byggas bostäder på just den här platsen den närmaste tiden, utan det är i så fall en långsiktig fråga.

På lång sikt behöver man även beakta det säkerhetspolitiska läget. Vårt Natointräde kommer att ställa större krav på vår infrastruktur, och detta omfattar även våra flygplatser.

Bakgrunden till att regeringen och samarbetspartierna har landat i att Bromma flygplats ska bevaras och att beslut om att avveckla den inte kommer att fattas under denna mandatperiod är en analys som tar hänsyn till det säkerhetspolitiska läget, till flygets omställning och till behovet av tillgänglighet – inte bara i Stockholmsregionen utan också för att hela Sverige ska fungera. Bromma är en viktig flygplats för näringslivet i andra delar av landet.

Detta utesluter inte på något sätt satsningar på Arlanda flygplats. Regeringen har tillsatt en Arlandasamordnare som har ett mer operativt uppdrag än en vanlig utredare, om jag får uttrycka mig så, som handlar om att stärka Arlandas konkurrenskraft. Parallellt med detta arbetar vi med att stärka luftfartens konkurrenskraft för att flyget ska återhämta sig efter pandemin.

Vi ser en positiv framtid för flyget. I detta läge ska vi inte göra oss av med en flygplats på grund av kortsiktigt tänkande utan planera för att ha ett redundant och hållbart flygplatssystem runt vår huvudstad även i framtiden. Detta är inget undvikande svar, fru talman.

Anf. 143 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag noterade att statsrådet sa att Bromma flygplats skulle kunna bli en omställningshubb för det gröna flyget. Jag vill tydliggöra att vi socialdemokrater är teknikoptimister och ser positivt på utvecklingen av elflyg, men det finns inget som säger att elflyget behöver vara låst till Bromma flygplats. Utöver Arlanda finns det andra flygplatser, till exempel Skavsta, som skulle kunna bli en omställningshubb med tanke på närheten till Stockholmsregionen.

Apropå det säkerhetspolitiska läget har Försvarmakten, mig veterligen, inte pekat ut Bromma flygplats. Det finns en flygplatsutredning där Försvarmakten specifikt har pekat ut vissa flygplatser som är viktiga.

Fru talman! Jag ställde fyra frågor till statsrådet, och jag förväntade mig att han skulle svara detaljerat på dem. Jag tycker dock att statsrådet har undvikit att svara på frågorna, särskilt när det gäller hur Bromma flygplats bidrar till utvecklingen av Arlanda.

Det finns tidigare utredningar, både från statligt håll och från näringslivet, som fastslår att Bromma flygplats inte längre är lönsam. Stockholms Handelskammare skriver att man skulle kunna spara 44 miljarder kronor genom att lägga ned Bromma flygplats. Jacob Wallenberg säger att det tjänar Sverige bättre att lägga ned Bromma flygplats, investera i Arlanda och bygga bostäder på Bromma flygplats mark.

Fru talman! Det är bättre att göra investeringar i flygets klimatomställning på flygplatser som inte kommer att avvecklas inom en överskådlig framtid. Stockholms stad är tydliga. De har fattat beslut om att säga upp avtalet med Swedavia. Ska jag tolka statsrådet som att regeringen inte kommer att respektera Stockholms vilja att bygga nya bostäder på marken där flygplatsen ligger i dag?

Höjda miljö- och klimatambitioner för flygbranschen handlar om statliga styrmedel, inte om var en enskild flygplats ligger. Mitt och Socialdemokraternas förslag till ministern är att man i stället ska verka för att premiera flyg med mindre klimatpåverkan, till exempel genom att införa differentierade start- och landningsavgifter på flygplatser som Arlanda och Landvetter.

Anf. 144 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka Kadir Kasirga för engagemanget, för att han ser positivt på utvecklingen och kommer med konstruktiva förslag som främjar både flygets konkurrenskraft och omställning.

Jag vill samtidigt beklaga att det var i stort sett åtta förlorade år när ledamotens eget parti, Socialdemokraterna, tillsammans med regeringspartnern Miljöpartiet lade en våt filt över flygets utveckling. Det fanns också röster för att närmast skuldbelägga flygresenärer med den så kallade flygskammen.

Åtta år av aktivt motarbetande av flyget banade tillsammans med pandemin väg för den situation vi har i dag. Pandemin var förstås negativ och påverkade inte bara flyget utan stora delar av vårt samhälle. Men återhämtningen för flyget, inte minst inrikesflyget, pågår fortfarande.

Inga flygplatser blir förstås konkurrenskraftiga utan resenärer. Det är positivt att Kadir Kasirga säger i kammaren i dag att han ser positivt på utvecklingen för flygets omställning. Jag ser gärna en fortsatt dialog om detta, så att vi kan få en långsiktighet för flyget. Det är ett av de trafikslag som är helt oundgängliga för ett fungerande, hållbart och tillgängligt transportsystem i vårt avlånga land.

I det här sammanhanget bidrar förstås den offentliga sektorn. Jag är ibland ute i kommuner som värnar om den regionala och lokala flygplatsen samtidigt som det i resepolicyer rekommenderas att man ska avstå från att flyga. Jag kan upplysa kammaren om att Regeringskansliet har ändrat sin resepolicy så att den numera är färdmedelsneutral.

Kommunala och regionala företrädare som för samtal om sina regionala flygplatser kan förstås vara med och bidra till att premiera det hållbara flyget. Det finns redan i dag möjlighet att köpa till biobränsle. Det är en fråga där jag hoppas att våra partier kan bidra. Man kan uppmuntra personer, företag, offentlig sektor med kommuner att lyfta fram den sociala hållbarhet som flyget ger möjlighet till.

Skellefteå är ett föredöme i det sammanhanget. Där gör man det i dag möjligt för kommunanställda att resa på ett hållbart sätt genom att använda de möjligheter som finns att premiera det hållbara flyget. Utvecklingen går ju i den riktningen.

Att använda beräkningar för flygstatistiken för Bromma flygplats just nu, i spåren av en pandemi och när vi står på kanten till ett genombrott, menar jag är alltför kortsiktigt. Jag tror att stärkt konkurrenskraft för flyget och luftfarten gör att både Bromma och Arlanda kan vara konkurrenskraftiga även framöver. Regeringens arbete med att stärka Arlandas konkurrenskraft ska förstås ses tillsammans med vårt besked att även Bromma flygplats kan ha en viktig roll i flygplatsinfrastrukturen. Det finns som jag ser det inget motsatsförhållande.

Jag hoppas att vi kan lägga den gamla konflikten mellan olika nivåer i det offentliga och mellan olika partier bakom oss och i stället fokusera på det övergripande: att stärka luftfartens konkurrenskraft. Det finns stor potential för ökat resande i takt med att det också blir ett alltmer hållbart alternativ. Det skulle vara intressant att höra Kadir Kasirga utveckla hur han ser på utvecklingen av flyget också långsiktigt.

Anf. 145 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Andreas Carlson för svaret och reflektionerna.

Vi socialdemokrater ställer inte transportslagen mot varandra. Vi har inte varit drivande när det gäller etiketten flygskam. Resandet med inrikesflyget började faktiskt minska långt före pandemin och långt innan debatten om flygskam blev aktuell.

Vi lever i en digitaliserad värld. Näringslivet ställer om och använder mer digitala verktyg för att träffas. En konsekvens av det blir minskat resande med inrikesflyg. Det drabbas Bromma flygplats av.

Fru talman! Jag noterar att ministern fortfarande inte svarat på huruvida det är lönsamt att ha kvar Bromma flygplats. Det är en flygplats som blöder. Den kostar och dränerar skattemedel. Dessutom har kommunen, Stockholms stad, kommit med förslaget att bygga 22 000 nya bostäder för Stockholms invånare. Det är det som debatten egentligen handlar om. Vad säger regeringen om det förslaget?

Avtalet gäller fram till 2038. Ministern pratar om elflyget, som inte kommer att vara här i morgon eller i övermorgon. Det är långt kvar tills vi har elflyg. Menar ministern att den här förlustaffären ska fortsätta fram till 2038? Det vill jag gärna få svar på från Andreas Carlson.

Anf. 146 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tror inte att man behöver gå längre än till 2038. Elflyget beräknas kunna vara i operativ drift inom fem år. Branschens egen färdplan inom ramen för Fossilfritt Sverige är att ha nollutsläpp i inrikes-

Prot. 2023/24:82
8 mars

Svar på
interpellationer

flyget redan 2030. Utvecklingen går alltså snabbt. Det handlar om vilken tilltro man har till den sektor som själv har satt upp de målen.

Jag har stor tilltro till att vi kommer att få se en utveckling och omställning som det svenska flyget leder på inte bara EU-nivå utan också global nivå. Det var ett svenskt flyg och ett svenskt flygbolag som var först i världen med att ha ett plan som var driftat på 100 procent hållbart flygbränsle, till exempel Saf. Det handlar alltså inte bara om elflyg utan om hållbart flyg i stort.

Avtalet gäller fram till 2038. Kommunen har inte någon ensidig möjlighet att säga upp det i förtid. Man kan alltså tolka det utspel som gjorts som en mycket tidig avisering om avtalet. Med tanke på att omställningen går så snabbt kan det hända en del före 2038. Jag hoppas att vi kan ha en konstruktiv dialog om luftfartens utveckling och konkurrenskraft.

Regeringens besked, som också är fastslaget i Tidöavtalet, är att något beslut om att avveckla Bromma flygplats inte kommer att fattas under mandatperioden. I stället har vi tagit viktiga steg för att stärka flygets konkurrenskraft genom att tillföra 1 miljard för att återställa en pandemiskuld för bagagesäkerhetshantering. Vi har dubblat driftstödet för de regionala flygplatserna. Det är den största förstärkningen av regionala flygplatser sedan det stödet infördes. Vi har också tillsatt en Arlandasamordnare med ett operativt uppdrag för att stärka Arlandas konkurrenskraft.

Jag hoppas att vi kan ha en god samsyn även framöver i fråga om de åtgärder som regeringen vidtar för att stärka flygets konkurrenskraft i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 7 mars

2023/24:603 Oseriösa aktörer på arbetsmarknaden

av *Adrian Magnusson* (S)

till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

2023/24:604 Brytning av sjökalk

av *Isak From* (S)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2023/24:605 Inflationens effekt på sjuk- och aktivitetsersättningen

av *Jessica Rodén* (S)

till statsrådet *Anna Tenje* (M)

2023/24:606 Statens ägarstyrning av Svevia AB

av *Isak From* (S)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2023/24:607 Västsahara

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 mars

2023/24:702 Efterlevnad av sanktionerna mot Ryssland

av *Tomas Eneroth* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:703 Förändring av nämndemannasystemet

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:704 Ambulanspersonalens säkerhet

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:705 Fasta för barn i skolan under ramadan

av *Rashid Farivar* (SD)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:706 Förutsättningar för rättvis idrottsutövning

av *Carita Boulwén* (SD)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

§ 23 Kammaren åtskildes kl. 16.09.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 20 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 49 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 88 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 132 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

THOMAS LARUE

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 4 Svar på interpellation 2023/24:477 om framtida rekrytering av personal till Försvarsmakten.....	2
Anf. 1 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	2
Anf. 2 JOHAN ANDERSSON (S).....	3
Anf. 3 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	4
Anf. 4 JOHAN ANDERSSON (S).....	5
Anf. 5 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	6
Anf. 6 JOHAN ANDERSSON (S).....	6
Anf. 7 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	7
§ 5 Svar på interpellation 2023/24:487 om försvaret av Stockholmsregionen.....	7
Anf. 8 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	7
Anf. 9 MARKUS SELIN (S)	8
Anf. 10 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	9
Anf. 11 MARKUS SELIN (S)	10
Anf. 12 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	11
Anf. 13 MARKUS SELIN (S)	11
Anf. 14 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	12
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:489 om Sveriges försvarsindustri och ökad tillverkningskapacitet	12
Anf. 15 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	12
Anf. 16 MARKUS SELIN (S)	13
Anf. 17 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	14
Anf. 18 MARKUS SELIN (S)	15
Anf. 19 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	16
Anf. 20 MARKUS SELIN (S)	17
Anf. 21 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	17
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:493 om Försvarsmaktens brigader	18
Anf. 22 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	18
Anf. 23 PETER HULTQVIST (S)	19
Anf. 24 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	20
Anf. 25 PETER HULTQVIST (S)	21
Anf. 26 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	22
Anf. 27 PETER HULTQVIST (S)	22
Anf. 28 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	23
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:527 om utfasning av ränteavdragen	24
Anf. 29 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	24
Anf. 30 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	24
Anf. 31 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	25
Anf. 32 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	26

Anf. 33 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	27
Anf. 34 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	27
Anf. 35 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	28
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:531 om åtgärder mot barnfattigdom.....	29
Anf. 36 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	29
Anf. 37 SERKAN KÖSE (S).....	29
Anf. 38 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	30
Anf. 39 SERKAN KÖSE (S).....	31
Anf. 40 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	32
Anf. 41 SERKAN KÖSE (S).....	33
Anf. 42 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	34
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:516 om poliser i Stockholmsregionen.....	34
Anf. 43 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	34
Anf. 44 MATTIAS VEPSÅ (S).....	35
Anf. 45 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	36
Anf. 46 MATTIAS VEPSÅ (S).....	37
Anf. 47 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	38
Anf. 48 MATTIAS VEPSÅ (S).....	39
Anf. 49 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	40
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:461 om tillgång till akutpsykiatrimottagning kvällar och nätter.....	41
Anf. 50 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	41
Anf. 51 EWA PIHL KRABBE (S).....	42
Anf. 52 ANNA WALLENTHEIM (S)	43
Anf. 53 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	44
Anf. 54 EWA PIHL KRABBE (S).....	45
Anf. 55 ANNA WALLENTHEIM (S)	46
Anf. 56 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	46
Anf. 57 EWA PIHL KRABBE (S).....	47
Anf. 58 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	48
§ 12 Svar på interpellationerna 2023/24:471 och 514 om ekonomiska hinder för barns idrottsdeltagande	48
Anf. 59 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	48
Anf. 60 SERKAN KÖSE (S).....	49
Anf. 61 MATTIAS VEPSÅ (S).....	50
Anf. 62 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....	51
Anf. 63 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	52
Anf. 64 SERKAN KÖSE (S).....	53
Anf. 65 MATTIAS VEPSÅ (S).....	54
Anf. 66 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....	55
Anf. 67 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD).....	55
Anf. 68 SERKAN KÖSE (S).....	56

Anf. 69 MATTIAS VEPSÄ (S)	57
Anf. 70 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	57
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:496 om rätten till idrott för människor med funktionshinder	58
Anf. 71 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	58
Anf. 72 ANNA WALLENTHEIM (S)	59
Anf. 73 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M)	60
Anf. 74 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	61
Anf. 75 ANNA WALLENTHEIM (S)	61
Anf. 76 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M)	62
Anf. 77 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	63
Anf. 78 ANNA WALLENTHEIM (S)	63
Anf. 79 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	64
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:500 om avveckling av moskéer	64
Anf. 80 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	64
Anf. 81 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	65
Anf. 82 SARA GILLE (SD)	66
Anf. 83 ROGER HEDLUND (SD)	67
Anf. 84 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	68
Anf. 85 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	69
Anf. 86 SARA GILLE (SD)	70
Anf. 87 ROGER HEDLUND (SD)	70
Anf. 88 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	71
Anf. 89 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD)	72
Anf. 90 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	72
§ 15 Svar på interpellation 2023/24:439 om översyn av plan- och bygglagen	73
Anf. 91 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	73
Anf. 92 JOHAN ANDERSSON (S)	73
Anf. 93 LEIF NYSMED (S)	74
Anf. 94 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	74
Anf. 95 JOHAN ANDERSSON (S)	75
Anf. 96 LEIF NYSMED (S)	76
Anf. 97 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	77
Anf. 98 JOHAN ANDERSSON (S)	77
Anf. 99 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	78
§ 16 Svar på interpellation 2023/24:472 om Malmporten	78
Anf. 100 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	78
Anf. 101 MATTIAS OTTOSSON (S)	79
Anf. 102 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	80
Anf. 103 MATTIAS OTTOSSON (S)	80
Anf. 104 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	81
Anf. 105 MATTIAS OTTOSSON (S)	83
Anf. 106 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	83
§ 17 Svar på interpellation 2023/24:498 om önskade effekter av olika stöd till bostadsbyggande	84
Anf. 107 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	84
Anf. 108 LEIF NYSMED (S)	84
Anf. 109 ROGER HEDLUND (SD)	85

Anf. 110	MARKUS KALLIFATIDES (S)	86	Prot. 2023/24:82
Anf. 111	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	87	8 mars
Anf. 112	LEIF NYSMED (S)	88	-----
Anf. 113	ROGER HEDLUND (SD)	89	
Anf. 114	MARKUS KALLIFATIDES (S)	89	
Anf. 115	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	90	
Anf. 116	LEIF NYSMED (S)	91	
Anf. 117	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	91	
§ 18	Svar på interpellation 2023/24:509 om regeringens reformagenda för bostadsbyggande	91	
Anf. 118	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	91	
Anf. 119	MARKUS KALLIFATIDES (S)	92	
Anf. 120	ROGER HEDLUND (SD)	92	
Anf. 121	LEIF NYSMED (S)	93	
Anf. 122	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	94	
Anf. 123	MARKUS KALLIFATIDES (S)	95	
Anf. 124	ROGER HEDLUND (SD)	96	
Anf. 125	LEIF NYSMED (S)	96	
Anf. 126	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	96	
Anf. 127	MARKUS KALLIFATIDES (S)	97	
Anf. 128	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	98	
§ 19	Svar på interpellation 2023/24:511 om en bostadskommission för ökat byggande av bostäder	99	
Anf. 129	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	99	
Anf. 130	LEIF NYSMED (S)	99	
Anf. 131	ROGER HEDLUND (SD)	100	
Anf. 132	MARKUS KALLIFATIDES (S)	100	
Anf. 133	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	101	
Anf. 134	LEIF NYSMED (S)	102	
Anf. 135	ROGER HEDLUND (SD)	102	
Anf. 136	MARKUS KALLIFATIDES (S)	103	
Anf. 137	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	103	
Anf. 138	LEIF NYSMED (S)	104	
Anf. 139	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	104	
§ 20	Svar på interpellation 2023/24:518 om Bromma flygplats och dess påverkan på Arlanda	105	
Anf. 140	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	105	
Anf. 141	KADIR KASIRGA (S)	106	
Anf. 142	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	106	
Anf. 143	KADIR KASIRGA (S)	107	
Anf. 144	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	108	
Anf. 145	KADIR KASIRGA (S)	109	
Anf. 146	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	109	
§ 21	Anmälan om interpellationer	110	
§ 22	Anmälan om frågor för skriftliga svar	111	
§ 23	Kammaren åtskildes kl. 16.09	111	